

120. TORSTAINA 27. MARRASKUUTA 2014

kello 16.00

Päiväjärjestys**Ilmoituksia****Suullinen kyselytunti**

- 1) Suullisia kysymyksiä 2

Vastaamassa ovat seuraavat ministerit:

Pääministeri Alexander Stubb
 Valtiovarainministeri Antti Rinne
 Ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja
 Liikenne- ja kuntaministeri Paula Risikko
 Elinkeinoministeri Jan Vapaavuori
 Sisäministeri Päivi Räsänen
 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
 Työministeri Lauri Ihalainen
 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen
 Puolustusministeri Carl Haglund
 Kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitanen
 Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo
 Sosiaali- ja terveysministeri Laura Rätty
 Kehitysministeri Sirpa Paatero
 Ympäristöministeri Sanni Grahn-Laasonen

Ensimmäinen käsittely

- 2) Kansalaisaloite eduskunnalle avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta (KAA 3/2013 vp) 15

Muu asia M 10/2013 vp
 Lakivaliokunnan mietintö LaVM 14/2014 vp

Toinen käsittely

- 3) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kielilain 5 §:n muuttamisesta 66

Hallituksen esitys HE 206/2014 vp
 Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2014 vp

Lähetekeskustelu

4)	Laki hallintolainkäyttölain 6 §:n muuttamisesta	67
	Lakialoite LA 89/2014 vp (Kalle Jokinen /kok ym.)	
5)	Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	69
	Lakialoite LA 93/2014 vp (Tytti Tuppurainen /sd)	
6)	Laki opintotukilain 4 a §:n muuttamisesta	71
	Lakialoite LA 94/2014 vp (Kalle Jokinen /kok)	

Puhetta johtivat puhemies Eero Heinäluoma (16.00—18.10), ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi (18.10—19.34 ja 21.31—22.28) ja toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti (19.34—21.31).

Erkki Virtanen /vas (16.49)
Reijo Hongisto /ps (17.07)

Nimenuoto

Nimenuhdossa merkittiin täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat 16 edustajaa (e = eduskuntatyöhön liittyvä tehtävä; s = sairaus; p = perheväpää):

Heikki Autto /kok (e)
Lars Erik Gästgivers /r
Reijo Hongisto /ps
Krista Kiuru /sd (e)
Esko Kiviranta /kesk (e)
Esko Kurvinen /kok
Elina Lepomäki /kok (e)
Markku Mäntymaa /kok
Mika Niikko /ps
Pentti Oinonen /ps (s)
Johanna Ojala-Niemelä /sd (e)
Tuula Peltonen /sd (e)
Raimo Piirainen /sd (s)
Annika Saarikko /kesk (p)
Lenita Toivakka /kok (e)
Kauko Tuupainen /ps
Erkki Virtanen /vas

Nimenuhdon jälkeen ilmoittautuivat seuraavat 4 edustajaa:

Lars Erik Gästgivers /r (16.28)
Mika Niikko /ps (16.36)

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Suullisia kysymyksiä

Puhemies Eero Heinäluoma: Päiväjärjestyksen 1) asiana on suullinen kyselytunti, jossa esitetään kysymyksiä ministereille.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtämään ministeriaitioon. Edelleen pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla P-painiketta.

N:o 121 Omaishoitolaki

¹ **Anne Louhelainen /ps:** Arvoisa puhemies! Omaishoitotilanne voi tulla perheeseen äkkipsähdyksellä. Perheenjäsen voi saada sairauskohituksen, jonka jälkeen kaikki muuttuu lopullisesti: Paljon avoimia kysymyksiä, paljon outoja apuvälineitä, paljon vaihtuvia viranomaisia ja vieraita ihmisiä. Pitäisi osata kysyä oikeita kysymyksiä, ymmärtää vastaukset ja ennen kaikkea jaksaa viedä arkea eteenpäin. Omaishoitotyö on usein 24/7-työtä ilman työehtosopimusta, usein myös ilman omaishoitokorvausta. Työelämässä työntekijä saa lomarahaa vietettyään lakisääteistä lomaa. Omaishoitaja sen sijaan usein maksaa

sijaishoidosta kunnalle voidakseen pitää lakisääteisiä vapaapäiviään.

Vietämme tällä viikolla kansallista omaishoitoviikkoa, ja viesti omaishoitajilta on selkeä. Poliittisten liirumlaarum-juhlapuheiden aika on ohi. Nyt on aika tehdä konkreettisia toimenpiteitä. Arvoisa ministeri, selkeä "kyllä" vai "ei" -kysymys: aloitatteko vielä tämän hallituskauden aikana omaishoitolain valmistelun?

2 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen: Arvoisa puhemies! On todellakin hyvä huomata, että tällä viikolla vietetään omaishoitoviikkoa, ja ainakin itse olen äärimmäisen iloinen siitä, että juuri edeltävällä viikolla hallitus on budjetin täydennysesityksessään tuonut myöskin lisäresursseja nimenomaan omaishoitajien jaksamisen kannalta keskeiseen kysymykseen eli noihin terveystarkastuksiin, jotka on muun muassa mainittu tuossa Kansallisessa omaishoidon kehittämisohjelmassa, joka tällä kaudella on valmistunut.

On aivan totta se, mitä edustaja täällä totesi, että monesti nämä tilanteet tulevat eteen yllättäen ja siksi tarvitaan nimenomaan myös monenlaisia palveluja ja apua, jotta omaishoitaja voi tuosta tilanteesta sitten selvitä eteenpäin. Kannattaa muistaa, että tuo omaishoidon kansallinen ohjelma on äärimmäisen hyvin laadittu. Siinä on monia toimenpide-ehdotuksia. Aion vielä tämän jäljellä olevan loppuvuoden aikana harkita, millä tavalla laitamme liikkeelle sitä isompaa lainsäädäntöremonttia, joka kiistämättä on tarpeen, mutta nyt on tärkeää tehdä nämä pienemmät toimenpiteet, jotka sisältyvät omaishoidon kehittämisohjelmaan, eli esimerkiksi tuo terveystarkastusten parantaminen.

Puhemies Eero Heinäluoma: Pyydän edustajia, jotka tästä aiheesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta.

3 Anne Louhelainen /ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on, kuten ministeri totesi, tukenut omaishoitoon liittyviä tukipalveluita, mutta hävyttömän vähän. Lisätalousarvioon ehdotitte vajaat 5 miljoonaa euroa. Kiitos siitä, mutta se on kuitenkin täysin riittämätön summa. Käytäntö on nimittäin opettanut, että omaishoitajat eivät voi luottaa siihen, että sosiaalihuollon palveluiden järjestämiseen kunnissa olisi riittävästi taloudellisia tai henkilöstöresursseja. Omaishoitajien

oma jaksaminen on peruspilari onnistuneelle omaishoitosuhteelle. Omaishoitajat toivovatkin hartaasti näitä lakisääteisiä terveystarkastuksia. Omaishoitajat eivät välttämättä edes huomaa omaa uupumustaan ennen kuin on liian myöhäistä, ja silloin sekä hoidettava että hoitaja tarvitsevat yhteiskunnan palveluita.

Arvoisa ministeri, noihin terveystarkastuksiin ei riitä mielestäni pelkkä ohjeistuskirje kuntiin. Se ei riitä ohjaamaan rahoja omaishoitajien tukipalveluihin, kaivattuihin terveys- tai hyvinvointipalveluihin. Miten varmistatte, että kunnissa on todella tälle lisääntyvälle omaishoidon tarpeelle riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit?

4 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin tässä kysymyksessä viitattiin, on toki kysymys kokonaisuudesta myöskin omaishoitajien jaksamisen kannalta. Terveystarkastukset, säännönmukaiset sellaiset, ovat yksi osa tätä kokonaisuutta, mutta ihan yhtä tärkeää on se, että silloin kun on kysymys sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista, niin omaishoitajakin saa sellaisen yksilöllisen arvioinnin siitä, minkälaisia tukitoimenpiteitä hän voisi oman arkinsa tueksi tarvita ja saada.

Nyt kannattaa muistaa, varsinkin kunnissa, joissa näitä päätöksiä esimerkiksi tehdään, se, että omaishoito on kuitenkin monessa suhteessa taloudellisesti järkevämpi tapa hoitaa iäkkäitä ja muita avun tarpeessa olevia ja inhimillisesti tietenkin se paras vaihtoehto — omassa kodissa hyvin usein tapahtuu tämä hoitotyö.

Aion kyllä olla hyvin tarkkana siitä, että nämä rahat, jotka nyt esimerkiksi tässä täydennyksessä tulevat, myös menevät siihen kohteeseen. Mutta tiedämme kaikki sen, että kun se on valtionosuuksessa mukana oleva raha, niin aivan täyttä varmuutta emme voi saada, mutta jokainen täällä paikalla oleva kuntapäätätjä voi tehdä oman osuutensa omassa kunnassaan.

5 Hanna Mäntylä /ps: Arvoisa puhemies! Omaishoitajat voivat toimia hoitajina niin lapsilleen, vanhemmilleen, puolisoilleen kuin sisarusilleenkin. Yhtä kaikki he ovat sitoutuneet huolehtimaan rakkaistaan. Voimavarat ovat kuitenkin kaikilla meillä rajalliset. Omaishoitajan elämä voi olla hyvin yksinäistä. Vertaistuki tai edes joku, jonka kanssa jakaa ajatuksiaan, voi uupua. Elämä voi pyöriä vuorokaudesta, viikosta ja vuodesta toiseen kodin seinien sisäpuolella vailla

juurikaan kontakteja muihin ihmisiin. Pahimmillaan tämä sairastuttaa myös omaishoitajan. Omaishoitoyhdistykset ympäri Suomen tekevät erittäin arvokasta työtä omaishoitajien jaksamisen puolesta, mutta toimintaa ei voida kehittää kestäväälle pohjalle, koska kuntien tuki yhdistyksille vaihtelee rajusti eri puolilla Suomea.

Arvoisa puhemies! Kysyisin asianomaiselta ministeriltä: mitä konkreettisia toimenpiteitä näette nyt tarpeellisina, jotta omaishoitajien jaksamista ja omaishoitoyhdistysten tilannetta voidaan parantaa kaikkialla Suomessa ja tuen jatkuvuus turvataan myös silloin, kun omaishoitajuus päättyy?

6 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:

Arvoisa puhemies! Kyllä jaan tämän huolen, joka näissä edustajien kysymyksissä on noussut esille siitä, miten hyvin meidän omaishoitajamme jaksavat. Jos ajattelee niitä kohtaamisia ja keskusteluja, joita itsekkin eri puolilla Suomea olen saanut käydä omaishoitajien kanssa, niin kyllä on hyvin usein tullut mieleen, onko riittävästi tukea, onko riittävästi apua, jotta se arki menisi parhaalla mahdollisella tavalla eteenpäin. Juuri siitä syystä on hyvin tärkeää, että saimme nyt tähän terveystarkastusten vauhtiin panemiseen vähän lisää rahaa tuossa täydennyksessä. En väitä, että sillä voidaan kaikkia niitä ongelmia ja haasteita korjata, mutta se on kyllä tärkeä lisäys. Ennen kaikkea haluan sanoa, että se on myös arvostus sille valtavalle työlle, jota meidän omaishoitajat tekevät ympäri Suomea, jotta inhimillinen hoito ja hoiva on mahdollista.

Mitä sitten tulee tähän järjestöjen rooliin, se on todella tärkeä, ja uskonkin, että sillä vertaistuellalla on sellainen mahdollisuus, jota emme ehkä vielä ole riittävästi nähneet. Itse ainakin toivoisin, että voisimme järjestöjen roolia korostaa ja myös saada sitä tukea näille järjestöille tähän työhön. (Puhemies koputtaa) Raha-automaattiyhdistyksen avustuksista esimerkiksi jo parhailaan tuetaan omaishoitotyötä tukevia järjestöjä.

7 Anu Vehviläinen /kesk:

Arvoisa puhemies! On oikein hyvä asia, että hallitus täydentäväsään antaa tämän 10 miljoonaa euroa näihin omaishoitajien terveystarkastuksiin. Siitä kiitos.

Mutta samalla haluan todeta sen, että minulla on tässä käsissäni hallituksen esitys, jossa pitkäaikaisesta laitoshoidosta vähennetään jopa sillä tavalla, että tulee 270 miljoonan euron säästöt.

Jokainen tietää sen, että jos on tavoitteena vähentää ikääntyneiden laitoshoidoa, niin se täytyy jollakin muulla tavalla tehdä. Tarvitsemme paljon enemmän tehostettua palveluasumista, tarvitsemme perhehoitoa ja tarvitsemme nimenomaan myös omaishoidoa.

Kysyisin nytten, kun tämän vaalikauden ajan on ollut Elli Aaltosen johtama omaishoidon kehittämisen työryhmä: miksi tämä hallitus ei vielääkään ole tuonut eduskunnalle hallituksen esitystä, jossa omaishoidon tuelle olisi laadittu yhtenäiset kriteerit ja omaishoidon tuen maksatus ja vastaaminen olisi siirretty Kelan vastattavaksi?

8 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:

Arvoisa puhemies! On totta, että tämä kysymys laitoshoidon purkamisesta on iso kysymys, ja siinä hallituskin lähtee nimenomaan siitä, että tarvitaan esimerkiksi kotiin vietäviä palveluja, omaishoidoa, perhehoitoa, aivan niin kuin sanoitte.

Mutta kysymys ei ole säästöstä, niin kuin täällä totesitte. Kysymys on kustannusten hillinnästä, niiden tulevien kustannusten hillinnästä, joita meillä aivan varmasti on. En usko, että me pystymme millään tavalla ikään kuin vähentämään sitä rahoitusta, jota me olemme laittamassa näihin tärkeisiin palveluihin, koska meidän väestömme ikääntyy, me tarvitsemme näitä palveluja. Mutta se tapa, jolla tehdään tätä työtä, on myös tärkeä. Kaiken keskiössä pitää olla vanhuspalvelulain keskeinen tavoite toimintakyvyn mahdollisimman hyvänä pitämisestä mahdollisimman pitkään.

Tässä omaishoidon kehittämissuunnitelmassa, joka on todellakin laadittu, on tuo työryhmä itsekkin lähtenyt jaottelemaan toimenpiteitä siten, että on toimia, jotka voidaan laittaa liikkeelle tällä kaudella, ja toimia, jotka jäävät sitten seuraavan kauden ratkaistavaksi. Tässä esimerkiksi tämä terveystarkastusten osuus, jonka nyt hallitus teki, tämä viisas lisäys, on yksi työryhmän omista ehdotuksista, joita voidaan viedä jo tällä kaudella eteenpäin.

9 Leena Rauhala /kd: Arvoisa puhemies! Tällä omaishoitajien teemaviikolla omaishoitajajärjestöt järjestävät yli 150 tapahtumaa teemalla "Pidämme huolta". Pidämme huolta nimenomaan omaishoitajista, ja tämä viesti on meille kansanedustajille tännekin viestitetty, että me tustumme siihen työhön, mitä he tekevät.

Kiitos hallitukselle ja ministerille jo näistä, mitä tässä tuli esille, että on rahaa jaettu ja tätä omaishoidon työtä kehitetään. Mutta kysymykseni tässä on nyt se — jos tässä omaishoitajien kehittämissuunnitelmassa tavoitteena on muun muassa 2 000 hoidettavan sijaishoito eli me tarvitsemme sijaishoitajia siihen, että omaishoitajat voivat pitää vapaapäiviä ja jättää omaishoidettavansa hyvään hoitoon joko kotiin tai johonkin toiseen palvelupaikkaan — onko suunnitelmia, miten tästä rahasta sitä toteutetaan, ja yleensäkin se, tarvitaanko mahdollisesti lisää koulutusta, erillistä koulutusta. (Puhemies koputtaa) Mistä nämä sijaishoitajat saadaan?

10 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:

Arvoisa puhemies! Todellakin nämä tuossa budjetin täydennyksessä olevat lisäresurssit on tarkoitus kohdentaa paitsi tähän terveystarkastusten lisäämiseen myöskin omaishoitajan vapaan aikaisen toimeksiantosuhteisen sijaishoidon kehittämiseen, koska jaan tuon huolen — hyvin moni omaishoitaja laittaa viestiä minulle tai tulee puhumaan tuolla eri puolilla Suomea juuri tästä ongelmasta — että ei oikein uskalleta pitää edes niitä lomapäiviä ja ei tiedetä, miten se oma omainen sitten selviää. Joskus jopa käy niin, että se hoidettava voi sitten tuon muun jakson aikana saada erilaisia muita ongelmia, joita sitten omaishoitaja ikään kuin joutuu siellä kotona hoitamaan vielä lisäksi. Eli kyllä tässä meidän pitää saada parannusta aikaiseksi.

Mutta aivan niin kuin edustaja toteaa, kysymys on myös koulutuksesta ja osaamistasosta, jotta omaishoitaja voisi luottaa siihen, että hoidettavan oman omaisensa voi jättää turvallisiin mielin. Ja sitten totta kai tarvitaan vaihtoehtoja myös siihen, että tuo hoitaja voi tulla sinne kotiin hoitamaan sitä omaista.

11 Vesa-Matti Saarakkala /ps: Arvoisa herra puhemies! Hallitukselta on tullut tosiaan lakiesitys, jossa se esittää, että laitoshoidoa olisi vähennettävä. Kuitenkin koko ajan ikäihmisten tarve laitoshoidon kasvaa ja jonot pitenevät siellä. Eikö ensin pitäisi vahvistaa nyt sitten tätä kotihoitoa ja omaishoitoa, mikäli tällaisia suunnitelmia laitoshoidon osalta aiotaan panna täytäntöön? Mielestäni tämä esitys, minkä hallitus on nyt tuonut eduskuntaan, ei kyllä ole realismia, mikäli tilanne on tämä, niin kuin nyt on, että vain

lähinnä joitakin miljoonia euroja omaishoittoon on tulossa lisää.

Kysyisin oikeastaan sitä, onko hallituksella valmius vielä miettiä tätä laitoshoidon tulevaisuutta uudelta pohjalta ja onko hallitus nyt todella tuomassa sitten laitoshoidon henkilöstömitoitukset lakiin, koska nyt on tullut tietoa, että THL:n mukaan joka kymmenennessä laitoksessa on liian vähän hoitajia.

12 Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:

Arvoisa puhemies! Itse asiassa nyt juuri tuo eilen julkaistu THL:n selvitys siitä, miten vanhuspalvelulaki on lähtenyt kunnissa liikkeelle, kertoo kyllä ihan hyvääkin tulosta siitä, että me olemme saaneet sitä painopistettä jo muutettua siihen suuntaan, että on erilaisia tapoja hoitaa ikäihmisiä. Sehän on vanhuspalvelulain keskeinen sisältö, että se toimintakyky pysyisi mahdollisimman pitkään mahdollisimman hyvänä, ja monen ikäihmisen oma toive on se, että siellä kotona voisi olla tuettujen palveluiden kanssa siten mahdollisimman pitkään.

Täytyy sanoa, että sillä tavalla en allekirjoita edustajan näkemystä siitä, että tämä nyt eduskunnassa käsitellyssä oleva laitoshoidon purkamiseen liittyvä tavoite, jossa nimenomaan on tarkoitus vahvistaa niitä kotiin vietäviä palveluja, olisi jotenkin ristiriidassa esimerkiksi vanhuspalvelulain kanssa. Se on ihan samansuuntainen meidän tärkeän vanhuspalvelulakimme kanssa. (Puhemies koputtaa)

Mitä sitten tulee hoitajamitoitukseen, niin itse olen sitoutunut siihen, että eduskunnan tahtoa tässä asiassa noudatetaan.

13 Anneli Kiljunen /sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan ensin kiittää ministeri Huovista siitä, että hallitus lisää rahoitusta omaishoitajien terveystarkastuksiin ja sitä kautta omaishoitajien hyvinvointiin. Eri selvitykset ja tutkimukset ovat osoittaneet sen, että omaishoitajien terveydentila on keskimääräistä heikompi, ja tästä syystä nämä terveystarkastukset ovat erittäin tärkeitä. Tähän yhtenä selkeänä syynä on se, että hoidon kuormittavuus sekä hoidon sitovuus aiheuttavat sen, että omaishoitajien terveydentila on heikko.

Terveystarkastukset eivät kuitenkaan yksin riitä, vaan on ehdottoman tärkeää myös se, että näitten terveystarkastusten jälkeen omaishoitajat saavat tarvittavaa hoitoa, kuntoutusta ja tukipalveluja. Nyt kysyisin ministeriltä: mitenkä halli-

tus turvaa sen, että kun terveystarkastukset on tehty, niin omaishoitajat saavat tarvittavan hoidon ja tuen sekä ne riittävät palvelut, jotta tilanne ei säily ennallaan? Elikkä terveystarkastusten jälkeen ei voi käydä niin, että tilanne jatkuu ennallaan ja terveystarkastuksia toteutetaan vain itselisenä asiana.

¹⁴ **Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:** Arvoisa puhemies! Tietenkään terveystarkastusten tavoite ei ole se, että tarkastetaan vain tarkastamisen vuoksi, vaan nimenomaan se, että niihin asioihin, joita sitten huomataan ja havainnoidaan, voidaan myös puuttua ja auttaa ihmistä sen oman jaksamisen kanssa. Nyt parhaillaan eduskunnassa jo oleva sosiaalihuoltolaki tuo näitä välineitä, mutta ei tietenkään voi kiistää sitä, että myös tässä asiassa sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellinen uudistaminen on äärimmäisen tärkeää, jotta meillä on riittävästi sitä osaavaa työvoimaa esimerkiksi terveyskeskuksissa arvioimassa sitä, miten omaishoitajan jaksaminen toteutuu, ja tuomassa niitä tärkeitä tukipalveluja sinne omaishoitajan kotiin tai muualle. Eli kyllä tässäkin asiassa, vaikka saatan kuulostaa rikkinäiseltä levysoittimelta, sote-uudistus on aika tärkeä asia.

¹⁵ **Sari Sarkomaa /kok:** Arvoisa puhemies! Omaishoitajat tekevät arvokasta ja hyvin vaativaakin työtä, ja siksi on tärkeää, että hallitus ja eduskunta tekevät työtä sen eteen, että omaishoitajat jaksavat työssään ja heillä on mahdollisuus perheensä, läheistensä kanssa hyvään arkeen.

Oli erinomaista, että tuli täydentävässä tämä lisäraha omaishoitajien terveystarkastuksiin ja sijaishoitoon. Mutta järjestökenttä, tämän asian kanssa töitä tekevät, odottaa sitä, että tätä omaishoidon kehittämissuunnitelmaa toimeenpantaisiin, ja nyt kun sote-uudistusta saatiin eteenpäin, varmasti sosiaali- ja terveysministeriössä olisi resursseja aloittaa tämä lainsäädännön valmistelu, ja kysyn ministeriltä: mitä arvioitte, mihin aikaan seuraava eduskunta saisi tuon lainsäädännön, jos nyt te sen käyntiin laittaisitte, ja olisiko mahdollista, että tuo lainvalmistelu aloitettaisiin vielä tällä eduskuntakaudella? Se olisi erinomaisen tärkeää.

¹⁶ **Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:** Arvoisa puhemies! Olen itse hyvin sitoutunut siihen, että tuota kehittämissuunnitelmaa viedään

eteenpäin, ja niin kuin hyvin tiedätte kaikki täällä, siinä ei ole kysymys pelkästään tuosta tärkeästä palkkioiden yhtenäistämisestä vaan nimenomaan tästä laajemmasta kokonaisuudesta, josta nyt pääsemme viemään tätä terveystarkastusosiota eteenpäin.

On totta, että sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksella, tällä rakenneuudistuksella, on merkitystä siihen, miten me parhaimmalla tavalla pystymme myös tässä omaishoidon lainsäädännössä huomioimaan sitten, miten tuo omaishoidon kehittämissuunnitelma parhaalla tavalla saadaan eteenpäin. Itse olen kyllä sitoutunut siihen, että laittaisimme liikkeelle tämän lainsäädäntötyön valmistelun jo nyt, ja sitten tuleva hallitus voisi tehdä tässä linjaratkaisuja, joita eittämättä vaaditaan, koska kehittämissuunnitelmassa arvioidut kustannukset ovat kuitenkin hyvin merkittäviä ja niitä ei ole mahdollista tällä kaudella enää viedä eteenpäin. Mutta lainsäädäntötyö voidaan laittaa liikkeelle valmistelun merkeissä. (Sari Sarkomaa: Tämä oli hyvä uutinen!)

¹⁷ **Aila Paloniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Me emme tarvitse uutta sijaishoitajajärjestelmää, me tarvitsemme sen sijaan jo toimivan järjestelmän parantamista, me tarvitsemme lisää perhehoitajia myös omaishoitajien lomitustarpeen täyttämiseen. Valmennettu perhehoitajahan voi jo tällä hetkellä ottaa lyhytaikaiseen perhehoitoon omaishoidossa olevia, jotta omaishoitajat voivat pitää ne kaivatut vapaapäivänsä, ja näin on tehty kymmenissä kunnissa, ja tämä ajatus on ottanut kovasti tulta.

Nyt teillä, ministeri Huovinen, olisi hyvä tilaisuus ollut parantaa perhehoitajien asemaa, kun te toitte nyt eduskuntaan tämän perhehoitolakiesityksen, ja se on ollut lähetekeskustelussa. Mutta sieltä puuttuvat nyt sitten kaikki sosiaaliturvaan liittyvät elementit, siellä näitä erittäin tarpeellisia tukimuotoja ei ole vahvistettu, eikä myöskään työterveyshuoltoa näille perhehoitajille, jotka tekevät yötä päivää arvokasta työtä, ole sinne millään tavalla kirjattu. Onko tämä järkevää, kun tämä resurssi, jota kannattaisi lisätä ja vahvistaa, olisi nyt käytettävissä nimenomaan tähän vanhushuoltoon ja myöskin tähän omaishoitajien lomittamiseen? Tämähän nyt olisi ollut erittäin loogista.

¹⁸ **Peruspalveluministeri Susanna Huovinen:** Arvoisa puhemies! Perhehoito on erittäin tärkeä mahdollisuus nimenomaan myös omaishoidon sijaishoidon järjestelyissä, ja en ole missään vaiheessa sitä täällä kiistänyt, ja pidän kyllä tärkeänä, että toimimme hallituksena tämän perhehoidon lainsäädännön uudistamisen tänne eduskuntaan vielä tällä kaudella, koska kyseessä on erittäin merkittävä kokonaisuus, jossa pystytään kokoamaan yhteen nyt niitä tärkeitä asioita, jotka perhehoitoon liittyvät.

Siitä olen edustajan kanssa ihan samaa mieltä, että voisi olla tarpeen jatkaa tätä työtä sitten perhehoidon kehittämisen osalta nimenomaan näissä kysymyksissä, joissa on sosiaaliturvaan tai vaikkapa työterveyshuoltoon liittyviä kysymyksiä, mutta tämä nykyinen tilanne ei mahdollistanut näiden asioiden sisällyttämistä tähän esitykseen. Sen sijaan otimme paljon huomioon lausuntokierroksella esimerkiksi järjestöiltä saamaamme palautetta siitä, miten perhehoitoa tässä uudessa lainsäädännössä esimerkiksi noiden hoidettavien määrän osalta tulee kohdella. Mutta perhehoito on äärimmäisen tärkeä lisä tässä kokonaisuudessa.

Puhemies Eero Heinäluoma: Tämä kysymys on tällä erää käsitelty.

N:o 122 Työttömyyden vähentäminen

¹⁹ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! TEM julkaisee joka kuukausi työllisyystilastot, joissa katsotaan tilannetta verrattuna vuoden takaiseen. Nyt täyttyi 56. kuukausi perä perää, jolloin aina hallitus joutuu kertomaan, että työttömyys on pahempi kuin vuoden takaisessa tilanteessa. Tämä on todennäköisesti ylivoimaisesti ikävintä historiaa, mitä Suomesta löytyy. Suurin piirtein sama on tilanne nuorisotyöttömyydessä. Nuorisotakuun, jossa on omat ansionsa mutta myös omat heikkoutensa, aikana nuorten työttömyys viimeisen vuoden aikaan paheni 5 000 työttömällä.

Arvoisa pääministeri, miten te selitätte hallituksen tällaisen epäonnistumisen? Onko niin — niin kuin jonkun rivin välistä olen havainnut, että te olette vähän vihjaillut — että taakse jäänyt on pääministeri Kataisen hallituksen aikaista ja että nyt jotenkin tilanne muuttuisi? Kysymys teille:

lupaatteko, että tilanne vihdoin nyt teidän johtamassanne hallituksessa muuttuu, (Puhemies koputtaa) ja millä keinoilla aiotte tämän muutoksen nyt vihdoin tehdä, (Puhemies: Nyt on aika täynnä!) että tämä työttömien nöyryytys loppuu?

²⁰ **Pääministeri Alexander Stubb:** Arvoisa herra puhemies! Jokainen työtön Suomessa ja maailmalla on liikaa. Tämä hallitus asetti kaksi tavoitetta työllisyyteen ja työttömyyteen liittyen. Ensimmäinen oli työllistää 72 prosenttia Suomen väestöstä. Tällä hetkellä noin 68 prosenttia, vähän päälle, on työllistettynä. Ja toinen oli tuoda työttömyysprosentti alas 5 prosenttiin, mutta tällä hetkellä se on, vähän laskutavasta riippuen, 8 ja 9 prosentin välillä. Se on minun mielestäni liikaa. Suhteutettuna 90-luvun lamaan toki luku on aika pieni. Meillä on noin 320 000 työtöntä työnhakijaa, kun taas 90-luvulla puhuttiin 18 prosentista työttömiä.

Mitä aiomme tehdä tämän hallituskauden aikana? Me jatkamme työtä rakenteellisen työttömyyden estämiseksi ja pyrimme toki saamaan omalla tavallamme Suomen talouden nousuun ja työllisyystilanteen parantumaan. Lupaanko, että näin tulee käymään? Ei, valitettavasti sitä en voi luvata.

Puhemies Eero Heinäluoma: Pyydän edustajia, jotka tästä aiheesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

²¹ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Pääministeri toteaa ne tavoitteet, mitä Kataisen hallitus alun perin asetti ja mihinkä tekin olette sitoutuneet. Mutta pääministeri, te ette ole saavuttaneet niistä tavoitteista mitään. Osassa on mennyt paljon huonompaan suuntaan — ja niissä kaikissa keskeisissä asioissa paljon huonompaan suuntaan — kuin mitä tavoitteeksi alun perin asetitte. Kun nyt kuitenkin lupaillette, niin kuin Kataisen hallituksen aikaan aina luvattiin, että vaikka huonosti on mennyt viimeisen ja taakse jääneen puolen vuoden aikaan, nyt muuttuu. Aina kun on ajettu puoli vuotta eteenpäin, taas sama lupaus: huonosti meni, mutta nyt muuttuu. Te kuljette samalla tiellä, mutta samalla teidän hallituksenne on päättänyt leikata esimerkiksi koulutuksesta, mikä on työllistämisen ja työllisyyden kannalta erittäin tärkeä asia, tai se on päättänyt leikata innovaatio-rahastuksesta, mi-

kä suomalaisten yritysten mahdollisuutta tarjota työtä iskee päin pläsiä. Arvoisa pääministeri, mitkä ovat ne konkreettiset keinot, mitkä teidän mielestänne teidän hallituksenne toimin ovat sitä uutta, joka nyt (Puhemies koputtaa) parantaisi tilannetta?

²² **Pääministeri Alexander Stubb:** Arvoisa herra puhemies! Ehkä, edustaja Pekkarinen, teidän ja meidän ero on siinä, että te uskotte valtiokapitalismiin, te uskotte siihen, että valtio pystyy ohjaamaan ja määräämään Suomen työttömien tai työllisten määrän. Me emme tässä hallituksessa siihen usko, vaan me uskomme siihen, että yrittäjäyys, yritykset ja suomalaiset työntekijät luovat kasvua ja työllisyyttä. Me poliittisella puolella voimme laatia sellaisen lainsäädännön, jossa sekä työn tekeminen ja työn vastaanottaminen että työn antaminen on järkevää ja kannattavaa. Me olemme valitettavasti vaikeassa taloustilanteessa, jonka kierre lähti vuonna 2008. Meidän bruttokansantuottemme on edelleen samalla tasolla, meillä on ollut seitsemän laihaa vuotta. Talouskasvu on suoraan kytköksissä työllisyystilanteeseen, ja valitettavasti näkymää paremmasta ei tällä hetkellä ole.

²³ **Juha Sipilä /kesk:** Arvoisa puhemies! Tilanne on huono, mutta me voimme tehdä kuitenkin paljon asialle. Meillä on toisaalta avoimia työpaikkoja ja toisaalta paljon työttömiä. Tässä on niin sanottu kohtaanto-ongelma. Itselläni on hyvät kokemukset oppisopimuksen käyttämisestä ja muuntokoulutuksen käyttämisestä koulutus-suhteessa — ei työsuhteessa — yhtenä ratkaisuna tähän ongelmaan.

Teimme vappuna kaksi aloitetta siitä, miten työtöntä ihmistä voisi rohkaista yrittäjäyden tielle. Toinen näistä ehdotuksista oli se, että ansiosidonnaista päivärahaa voitaisiin käyttää määräajan starttirahana. Toinen ehdotus oli sitten, että kun näissä kesän isoissa irtisanomisissa oli monesti tällainen irtisanomispaketti, se mielestäni voitaisiin veloittaa työntekijän perustamasta yrityksestä ja saada sillä lailla sinne kaivattua alkupääomaa. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: (Puhemies koputtaa) ovatko nämä kaksi ehdotusta harkinnan arvoisia? Silloin ne tyrmättiin.

²⁴ **Työministeri Lauri Ihalainen:** Arvoisa puhemies! Mitä ensinnäkin tulee oppisopimuskoulutukseen: niin kuin hyvin tiedätte, sen ohella,

että se on merkittävä aikuiskoulutuksen muoto ammattitutkintojärjestelmineen, ollaan nyt kovalla kyydillä tuotu oppisopimuskoulutusta myös toisen asteen koulutukseen — ei korvaamaan laitostuotoista ammattikoulutusta, vaan sitä täydentämään. Ja siinä merkittävin asia on ollut se, että niille nuorille, joilta puuttuu toisen asteen koulutus, järjestetään tuettua oppisopimuskoulutusta sillä tavalla, että yritys saa 800 euroa kuukaudessa koulutuskorvausta ja tätä nuorten Sanssi-rahaa koko sen koulutuksen ajan, niin kauan kuin se oppisopimuskoulutus kestää. Tämä tuki on merkittävä, ja se on hyvä instrumentti nimenomaan järjestää oppisopimuskoulutusta näille nuorille.

Tämän lisäksi toinen idea, joka nyt on myös kokeilussa, on tämä 2+1-malli, että ollaan 2 vuotta kiinteämuotoisessa ammattikoulussa ja kolmas vuosi oppisopimussuhteessa. Se tuo joustavuutta tähän oppisopimuskoulutusjärjestelmään. Ja sitten oppisopimuskoulutukseen tulee tällainen porstuavaihe, semmoinen esivaihe, joka ei ole työsuhdet pohjainen, vaan sitten jonkin ajan päästä vasta se alkaa muuttumaan työsuhteeksi, jota oppisopimussuhde ylimalkaan on. (Puhemies koputtaa) Ne ovat niitä pehmoisempia tapoja.

Sitten tähän toiseen kysymykseen.

Puhemies Eero Heinäluoma: Anteeksi, nyt on aika täynnä.

Puhuja: Minä voin vastata kohta uudestaan, jos sopii.

Puhemies Eero Heinäluoma: Jos tulee tilaisuus. (Naurua)

²⁵ **Timo Soini /ps:** Arvoisa herra puhemies! Työttömyyttä pahempaa on vain sota. Valtiovarainministeri Rinne, miten te edistätte työllisyyttä? Te lupasitte televisio-ohjelmassa, jossa me puolueiden puheenjohtajat puhuimme viestintäasioista, että digitaalisen median arvonlisäveroa alennetaan. Nyt kuitenkin teidän johtamanne ministeriön virkamiehet ilmoittavat, ettei sitä alenneta. Kuka sitä ministeriötä johtaa ja millä tavalla? Voimmeko me luottaa, siivoojat, putkimiehet, duunarit, taksimiehet ja muunlaiset työntekijät, kun te kerran sanotte, että näihin kohdenneetaan määrärahoja? Kohdennetaanko siihen mää-

rärahoja, jos valtiovarainministeriön virkamiehet ovat teidän kanssanne eri mieltä?

²⁶ **Valtiovarainministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Minä tapasin tänään Euroopan keskuspankin pääjohtajan Mario Draghin, ja käytiin tästä Suomen taloustilanteesta keskustelu. Hän totesi, että kun mikä tahansa muu Euroopan maa olisi kohdannut nämä ongelmat, mitä me olemme kohdanneet — nämä sokit, missä meillä on painopaperituotanto romahtanut, missä meillä on elektroniikkateollisuus romahtanut, ja samaan aikaan tämä eurooppalainen globaalinen talouden murros on vaikuttanut aika vakavalla tavalla meidän talouteen — se olisi ollut polvillaan tosi rajusti. Me olemme menneet polvillemme, mutta emme niin rajusti kuin nämä maat.

Haluan todeta digitaalisen median tukeen, että meillä on työ käynnissä tällä hetkellä siitä, että saataisiin Euroopassa säännökset muuttamaan niin, että voitaisiin tätä digitaalimaailman veroa alentaa samalle tasolle kuin printtimedian.

²⁷ **Timo Soini /ps:** Arvoisa puhemies! Vaaleilla valitsematon pankkibyrokraatti Draghi on todella tänään vierailut Helsingissä, ja hänen keskeinen sanomansa oli, että euro on ikuinen, siitä ei voi erota.

Voisin sanoa näin: Eikö se ole meidän suomalaisten ja kaikkien kansallisvaltioiden, jotka euroon kuuluvat, oma asia, voiko siitä erota vai ei? Ovatko tällaiset miehet parasta mahdollista seura, jotka tulevat itsenäiseen maahan kertomaan meidän alueelle, mitä mieltä me mistäkin saamme olla?

Puhemies Ero Heinäluoma: Tässä taisi alkuperäinen kysymys koskea työllisyystilannetta Suomessa. Mutta pääministeri Stubb vastaa, ja sitten palataan tähän teemaan.

²⁸ **Pääministeri Alexander Stubb:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin, alkuperäiseen kysymykseen Marion Draghin vierailu tuskin tässä liittyy. Minusta on erittäin tärkeätä, että Euroopan keskuspankin puheenjohtaja vierailee Suomessa, keskustelea valtiovarainministerin ja myös pääministerin kanssa, käy eduskunnassa. Täytyy muistaa, että meillä on yhteinen valuutta nimeltä euro. Meillä on keskuspankki, jota johtaa Mario Draghi, ja Euroopan unionilla on yksinomainen toimivalta rahapolitiikkaan. Olisi

minun mielestäni välinpitämätöntä, jos Euroopan keskuspankin puheenjohtaja ei kävisi Suomessa muun muassa Suomen Pankin puheenjohtajan saattelemana. (Timo Soini: Seuraavaa tukipakettia odotellessa!)

²⁹ **Työministeri Lauri Ihalainen:** Arvoisa puhemies! Kiitän mahdollisuudesta palata vielä edustaja Sipilän kysymykseen. Nimittäin työ- ja elinkeinoministeriö on osana näitä kasvun ja työllisyyden lääkkeitä tehnyt esityksen kolmikantaiseen neuvotteluun siitä, voitaisiinko sellaiselle työttömälle, joka hakee yrittäjäpolkua, maksaa jonkun aikaa työttömyysturvaa tai kehittää starttirahaa tavalla, että se olisi siltä siihen yrittäjyyteen, joka olisi kuitenkin monelle hyvä vaihtoehto. Näitä starttirahan kehittämissideoita ja tätä mahdollisuutta, että työttömyysturva voisi jatkua jonkun aikaa, parasta aikaa valmistellaan kolmikantatyöryhmässä. Jos te olette joskus tällaisen asian esittänyt, niin se on tietysti hyvä asia, mutta hallitus on nyt tämän asian kimpussa parasta aikaa, ja siinä kai meidän näkemykset yhdistyvät.

Sitten sanon vielä lopuksi, että kun työllisyydestä puhutaan, niin pidettäisiin nyt kuitenkin mielessä, että se riippuu siitä, syntykö kasvua, syntykö vientiä, syntykö investointeja. (Puhemies koputtaa) Näiden perusasioiden pitää olla kunnossa, ja me emme saa isoa muutosta työllisyyteen ilman näiden uusien muutosten aikaansaamista kasvussa ja viennissä.

³⁰ **Juha Sipilä /kesk:** Arvoisa puhemies! Tähän ensimmäiseen osaan eli oppisopimuskoulutuksen käyttämiseen myöskin muuntokoulutustyökaluna. Nyt meillä on paljon koulutettuja ihmisiä, jotka on koulutettu nyt tällä hetkellä väärälle alalle. Oma kokemukseni on tämmöisestä vuoden mittaisesta muuntokoulutuksesta. Esimerkiksi omassa yrityksessäni koulutettiin rakennusalan insinöörejä silloin elektroniikka-alan insinööreiksi, ja siitä oli hyvä kokemus. Onko tähän tulossa joitakin lisätökaluja?

Sitten tämä toinen ehdotukseni tästä. Erityisesti kun näitä Nokian irtisanomisia, Microsoftin irtisanomisia oli kesällä paljon, sain henkilökunnalta sieltä viestejä, että he olisivat valmiita käyttämään sen irtisanomiskorvauksen uuden yrityksen perustamiseen. Onko tämä asia menossa eteenpäin, että työntekijä voisi perustamastaan

yrityksestä veloittaa tämän irtisanomiskorvauksen?

³¹ **Työministeri Lauri Ihalainen:** Arvoisa puhemies! Olin heinäkuussa Oulussa, kun tuhat ihmistä irtisanottiin. Menimme paikan päälle ja veimme sinne myös taloudellisia panoksia sen ongelman ratkaisemiseksi. Siellä on kovan luokan ict-osaajia, jotka ovat työttömänä, osa varmaan tulevaisuudessa saa työtä, mutta se, mitä panoksia lisättiin, oli muuntokoulutus ja yhteishankintakoulutus.

Yritykset hyvin vähän tietävät siitä mahdollisuudesta, että yhteiskunta kustantaa 70 prosenttia yhteishankintakoulutuksesta, joka räätälöidään sen yrityksen tarpeisiin. Siis meillä on muuntokoulutusinstrumentti, meillä on yhteishankintakoulutusinstrumentti, ja Oulun seudulla tätä käytetään nyt aika paljon nimenomaan näitten kovien osaajien ammatin muuttamiseksi ja kehittämiseksi toisenlaisiin tehtäviin. Näitä panoksia, myös taloudellisia panoksia, me lisäsimme Oulun seudulla.

³² **Paavo Arhinmäki /vas:** Arvoisa puhemies! Kun puhutaan siitä, miten työtön pystyy koulutautumaan toiseen työpaikkaan, niin kyllä tuntuu aivan uskomattomalta se, että hallituksella on täällä sisällä esitys siitä, että toiseen samantasoiseen tutkintoon ei saisi enää opintotukea. Ajatelkaa nyt, hyvät ihmiset, tilannetta, että vaikkapa Oulussa ammattikorkeakoulussa insinööriksi opiskellut on valmistunut viime vuonna ja huomaa, niin kuin tässä on kuultu, että insinööreistä on valtava ylitarjonta, ja haluaisi opiskella vaikkapa amk-tasoisesti sairaanhoitajaksi. Mutta mitä valtio tekee? Vie mahdollisuuden opiskella. Eihän tässä ole mitään järkeä.

Opintotuesta vastaava ministeri Viitanen, mikä teidän neuvonne on eduskunnalle? Kannattaako repiä tämä lakiesitys, jonka te olette tuoneet tänne, ja sanoa, että koulutus kannattaa, kannattaa antaa mahdollisuus toiseen koulutukseen, jos ensimmäinen koulutus ei ole vetänyt? Se on paras (Puhemies koputtaa) mahdollinen viesti nyt työttömänä oleville.

³³ **Kulttuuri- ja asunministeri Pia Viitanen:** Arvoisa herra puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä: koulutus kannattaa, se on hyvin tärkeä asia.

Tämä kyseinen esitys tuli minulle uutena ministerinä, kun tulin tuossa huhtikuussa ministeriksi, ikään kuin annettuna edellisestä kehysriihestä. Silloin totesin, että tässä on varsin paljon kritiikkiä ja ongelmia, mitä tuli sitten sidosryhmiltä, opiskelijajärjestöiltä, yliopistoilta ja muilta, ja niinpä otimme sen verran kyllä palautteesta opiksemme, että muutimme tämän esityksen voimaantuloa. Budjettiriihessä saimme tälle vuoden lisäajan ja peruutimme sen reilun miljoonan säästön, mikä edellisessä kehysriihessä oli tälle toimenpiteelle laitettu. Tässä on ainakin se hyvä puoli ihan asiantuntijoidenkin mukaan, että lykkäämällä tätä vuodella pystymme tätä sopeuttamaan samaan prosessiin, mitä korkeakouluissa käydään näiden valintakriteereiden uudistamisen suhteen, ja sitä kautta voidaan joitakin lausuntokierroksilla (Puhemies koputtaa) esiin tulleita ongelmia poistaa.

³⁴ **Ben Zyskowicz /kok:** Arvoisa herra puhemies! Kuten tiedämme, joka toinen päivä keskustaa vaatii sitä, että velkaantuminen voisi loppua, joka toinen päivä torjutaan hallituksen säästöesityksiä. Eilen oli se päivä, jolloin edustaja Sipilä televisiossa sanoi, että velkaantumisen on loputtava, ja tänään oli sitten taas se päivä, jolloin edustaja Pekkarinen täällä eduskunnassa moittii hallituksen säästöjä. Tämä Pekkarisen rekordi on aika paha. Kun te olitte ministerinä, edustaja Pekkarinen, otettiin 10 miljardia velkaa vuonna 2010, 10 miljardia. (Välihuutoja) Ensi vuonna otetaan vain 5 miljardia.

Eilen edustaja Sipilä sanoi, että tarvitaan rakenneuudistuksia, kuten eläkeuudistus, sote-uudistus ja kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsiminen. Kaikissa näissä kolmessa on nykyinen hallitus mennyt eteenpäin. Yhdessä näistä kolmesta ei edellinen, Vanhasen ja Kiviniemen johtama hallitus päässyt eteenpäin.

Mutta kysymys ministeri Ihalaiselle: mitä eläkeuudistukseen liittyvälle lainvalmistelulle kuuluu? (Naurua)

³⁵ **Sosiaali- ja terveysministeri Laura Rätty:** Arvoisa puhemies! Tämä eläkeuudistuksen valmistelu kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastaan, että yhteisesti löydetyn eläkeratkaisun jälkeen lainvalmistelutyö on alkanut yhdessä kaikkien työmarkkinaosapuolten kesken. Myös Akava on mukana lainvalmistelutyössä. Sitä valmistellaan niin, että yhteisesti katsotun mukai-

sesti uudet lait on annettavissa tulevalle eduskunnalle.

Puhemies Eero Heinäluoma: Jos yritetään palata tähän alkuperäiseen kysymykseen vielä.

³⁶ **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Todella, työttömyys on tärkein asia, ja siinä nyt hallituksen yksi painopistealue on ollut nuorisotyöttömyys. Voin edelleen todeta sen myönteisen asian, että huolimatta siitä, että tämä yleinen työttömyystilanne on dramaattisesti huonontunut, Suomella Eurostatin tilaston mukaan on vähiten Euroopassa pitkäaikaistyöttömiä.

Mutta, arvoisa työministeri, tässä ilmestyi ihan muutama viikko sitten selvitys nuorisotakuun ensimmäisen vuoden kokemuksista ja tuloksista. Siinä oli yksi mielenkiintoinen huomio: Parhaat tulokset oli saatu Pohjois-Karjalassa ja Savossa, joissa yli 40 prosenttia nuorista oli näissä aktiivitoimenpiteissä. Se haarukka oli aika iso, 20 prosentista 43 prosenttiin. Kysyisin, arvoisa työministeri: mitä johtopäätöksiä te tekisitte tästä tilanteesta, kun sen oikeastaan pitäisi olla niin, että se olisi kaikilla alueilla se 40, mielellään 50 prosenttia?

³⁷ **Työministeri Lauri Ihalainen:** Arvoisa puhemies! Se, että Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa nämä luvut ovat parempia, liittyy siihen, kuinka paljon on työttömyyttä saatu nuorten kohdalla katkaistua siihen kolmen kuukauden paa-lun kohdalle ja kuinka moni nuori on näitten aktiivitoimien piirissä, ja näissä nämä tulokset ovat parhaita. Keskimäärin me saamme 70 prosenttia nuorista joko toimenpiteisiin tai työhön ennen kolmen kuukauden työttömyyttä, ja se on tietysti hyvä, mutta jää sinne se 30 prosenttia. Mutta keskimäärin nuorten työttömyys on 15 viikkoa, ja se on lyhytkestoista. Ja toisaalta, kun keskimäärin työttömyys kestää semmoiset 51 viikkoa, tässä on ikään kuin hyvä puoli.

Tämä tulos tulee hyvin yksinkertaisesta asiasta, ja se on se, että siellä on tehty jalkatyötä, on avattu yrityksiä ovia, käyty kertomassa, mitä palkkatukeen, Sanssi-rahaan, muuhun liittyviä mahdollisuuksia yhteiskunta tarjoaa, löytyy pii-lotyöpaikkoja ja on lähdetty yrityksiin kertomaan näistä mahdollisuuksista viestillä: yhdenkin nuoren palkkaaminen on yhteiskunnallinen teko. Tämä on tuottanut (Puhemies koputtaa) Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa hyviä tu-

loksia. On hyvää työtä tehty muuallakin, mutta nämä erot näkyvät vain. Ja tällä se ero tulee: käytännön jalkatyöllä.

³⁸ **Kimmo Tiilikainen /kesk:** Arvoisa puhemies! Työttömyys on pahentunut koko hallituksen toimintakauden ja Kataisen hallituksen toimintakauden, ja minusta vaikuttaa, että te, arvoisa pääministeri, olette antautunut. Te sanotte, että teillä on varsin vähän tehtävää. Ette usko itse-kään, että pystyisitte kääntämään Suomen suuntaa.

Me sen sijaan ajattelemme toisin. Kyllä poliittisen päätöksentekijän — ja hallituksen erityisesti — tärkein tehtävä tällaisena aikana on tehdä kaikkensa työpaikkojen saamiseksi, talouden kääntämiseksi kasvuun. Sen sijaan, että seisoisitte kädet levällänne ja valittaisitte, että ette keksi mitään, miksi ette tee niitä asioita, mitä me olemme ehdottaneet? Kiitän ministeri Ihalaista, että te olette lähtenyt ja tarttunut näihin muutamaan asiaan työttömän mahdollisuudesta siirtyä yrittäjäksi. Mutta miksi, pääministeri, ette paranna yritysten asemaa ensimmäisen työntekijän palkkatuel-la, yrittäjävähennyksellä, (Puhemies koputtaa) kasvurahastolla, Finnveran joustavammalla käytöllä...

Puhemies Eero Heinäluoma: Nyt aika on täynnä.

Puhuja: ...miksi?

³⁹ **Pääministeri Alexander Stubb:** Arvoisa herra puhemies! Työllisyystilanne on vaikea oikeastaan kolmesta syystä. Ensimmäinen liittyy taantumaan, siihen, että olemme menettäneet kilpailukykyämme, siihen, että meidän vientimme ei ole vetänyt, (Mauri Pekkarinen: Mutta mistä se on seurausta?) siihen, että meillä on ollut teollisuusrakenteen muutos, ja siihen, että meidän ikärakenteemme on ongelmallinen. Toinen syy on oikeastaan varmaankin työn verotus: jos me ver-taamme verrokkimaihin, joissa menee paremmin tällä hetkellä työllisyyspuolella, vaikkapa Saksaan, Tanskaan ja Ruotsiin, niin työn verottaminen on alemmaa. Ja kolmas on huonosti toimivat työmarkkinat. Näitä me pyrimme jatkuvasti korjaamaan.

Edustaja Tiilikainen, ehkä meidän ja teidän ero on se, että me emme täältä hallituksen puolelta anna katteettomia lupauksia (Välihuutoja) sii-

tä, mitä me voimme asian eteen tehdä. Mutta me olemme muun muassa rakentaneet infrapaketin ja investoineet paljon työllisyyteen tämän hallituksen aikana. Tämä on pitkäjänteistä työtä, mutta ei katteettomia lupauksia.

40 Elinkeinoministeri Jan Vapaavuori: Arvoisa puhemies! Edustaja Tiilikainen intoutui luettelemaan niin pitkän listan erilaisia asioita, että siinä varmaan lipsahti monikin asia väärään kohtaan. Väititte muun muassa, että emme olisi tarttuneet kasvurahastoihin. Päinvastoin, olemme tehneet erittäin merkittäviä kasvurahasto-ohjelmia tämän kauden aikana.

Väititte myös, että esimerkiksi Finnveran toimintaa ei olisi joustavoitettu. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Me olemme useammalla eri tavalla ja useamman lainsäädännön kautta nimenomaan joustavoittaneet tätä. Että vaikka siellä oppositiossa vähän tuohuneita ollaankin, niin yritetään nyt kuitenkin pysyttäytyä ihan tässä reaali maailmassa ja muistaa, mitä täällä oikeasti on tässä eduskunnassa tehty.

Puhemies Eero Heinäluoma: Tämän kyselytunnin osalta tämä teema on nyt käsitelty.

N:o 123 Arktisen öljynporauksen riskit

41 Johanna Karimäki /vihr: Arvoisa puhemies! Kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC on linjannut, että 80 prosenttia fossiilisista polttoaineveroista on jätettävä maahan, jotta maailma ei lämpene yli 2 asteen. Siispä vaikeasti hyödynnettävällä, herkällä Arktiksella olevat fossiilivarat on jätettävä maahan.

Ministeri Paatero, olette kuitenkin linjannut, että Arctian jäänmurtajia (Hälinää — Puhemies koputtaa) voi käyttää arktisen öljynporauksen tukena. Tämä on ristiriidassa ilmastotavoitteiden kanssa. Murtajilla on Suomessa tärkeä tehtävä pitää meriväylät auki muun muassa vientiteollisuudelle, mutta ei ole järkeä viedä Suomen valtiota ja sen kokonaan omistamaa yritystä ympäristön kannalta riskialttiisiin tehtäviin herkille arktisille alueille. Entäs jos sattuu vahinko ja vahingon kärsijät lähtisivät etsimään korvauksia öljyvahingoista? Onko tähän varauduttu?

42 Kehitysministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin täytyy sanoa, että tärkeintä on huolehtia, että Suomenlahdella Itämerellä meillä on jäänmurrusta huolehdittu, ja sitä tilannetta tämä eilinen ratkaisu parantaa. Meillä on mahdollisuus hankkia uusia murtajia, semmoisia, jotka toimivat juuri tällä alueella.

Meillä on nyt yksi kokemus arktisilla alueilla olemisesta, ja siihen on tehty omat sopimukset. Ja kyllä, siellä on riskejä, mutta kyllä niihin myöskin varaudutaan. Täytyy ehkä muistaa, että jos me olemme tässä salissa moneen kertaan olleet ylpeitä meidän jäänmurto-osaamisesta, meidän offshore-osaamisesta, niin kyllä minun mielestäni on hyvä myöskin käyttää sitä kansainvälisesti.

Puhemies Eero Heinäluoma: Pyydän edustajia, jotka tästä aiheesta haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta.

43 Johanna Karimäki /vihr: Arvoisa puhemies! Suomi voi olla aloitteellinen Arktiksen suojelussa ja ilmastomuutoksen torjunnassa sen sijaan, että menemme mukaan kilpajuoksuun alueen hyödyntämisestä. Hallituksen tiistainen selonteko "Älykäs ja vastuullinen luonnonvaratalous" korosti kiertotaloutta ja sitä, että päättäisiin eroon fossiilisista. Kysynkin vastaavalta ministeriltä: onko Suomi ollut aloitteellinen siinä, että kansainvälisesti yhdessä sovitaan herkitä Arktiksen alueista ja niiden suojelusta?

44 Ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja: Herra puhemies! Me olemme — niin kuin varmaan kysyjäkin tietää, koska tästä edellisen ympäristöministerin kanssa olemme hyvin läheisesti käyneet keskusteluja — olleet aloitteellisia Arktisessa neuvostossa kaikkien jäsenvaltioiden suuntaan ja halunneet nostaa kysymyksen siitä, millä lailla arktisten alueiden suojelusopimusten kokonaisuutta voitaisiin vahvistaa. Me olemme pyrkineet identifioimaan niitä aloja ja alueita, joita tämä koskisi, ja tämä tulee olemaan seuraavassa Arktisen neuvoston ministerikokouksessa huhtikuussa käsitellyssä.

45 Ari Jalonen /ps: Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että arktinen alue on herkkä alue ja siellä on riskejä olemassa. Mutta on hieman itsensä pettämistä ajatella, että niitä luonnonvaroja ei käytet-

täisi, jos Suomi ei sinne menisi. Jos me otamme suomalaisen erityisosaamisen, suomalaisen öljyntorjuntakyvyn, -taidon ja -kaluston käyttöön juuri tuolla herkällä alueella, eikö se ole vastuullista politiikkaa? Jos siellä on heikommalla taidolla olevat toimijat paikan päällä, jotka eivät osaa vahingon sattuessa torjua noita ympäristövahinkoja, eikö se ole huono juttu? Eli pitäisikö tämä Suomen erityisosaaminen nimenomaan nostaa kärkeemmäksi?

46 Ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja: Herra puhemies! Ensimmäinen Arktisen neuvoston piirissä tehty kansainvälinen sopimus koskee yhteistyötä öljyvahinkojen sattuessa, ja se on tärkeä sopimus, ja totta kai sitten, jos meille sattuu tällaisia vahinkoja, se suomalainen osaaminen on käytettävissä.

Mutta vielä tärkeämpää tietenkin on, että kyetään ennaltaehkäisemään mitkään tällaiset vahingot, sillä on muistettava, että arktisen luonnon haavoittuvuus on aivan toista luokkaa kuin esimerkiksi trooppisissa olosuhteissa. Siten öljyvuoto arktisilla alueilla saattaa jopa vuosikymmeniksi jättää jälkensä, siinä missä tropiikissa vastaavan suuruinen vuoto voi muutamassa kuu-kaudessa haihtua. Se on tietenkin yhtä suuri vahinko myös tropiikissa, mutta meidänhän täytyy olla erityisen tietoisia tästä arktisen luonnon haavoittuvuudesta.

Ne sopimusajatuksot, joita olemme esittäneet, koskevat tietenkin kaikkia arktisilla alueilla toimivia, ja luonnollisesti näiden sopimusten täytäntöönpanossa kaikki suomalainen osaaminen, tietotaito täytyy olla (Puhemies koputtaa) maksimaalisesti käytössä.

47 Ympäristöministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin ministeri Tuomioja tässä kuvaili arktista aluetta ja sen vahingoittuvuutta, sen herkkyyttä ja sen erityispiirteitä, nämä teemat ovat vahvasti esillä tällä hetkellä kansainvälisessä yhteistyössä, jota tehdään. Muun muassa hiljattain oli Etelä-Koreassa tällainen suuri kokous, joka käsitteli biodiversiteettiä, ja siellä myöskin eri tavoilla sivuttiin tätä nimenomaista aihetta. Sen lisäksi myös olemme pohjoismaisten ympäristöministereiden kesken keskustelleet siitä, mitä tulevaisuudessa voisi olla yhteistyö arktisen alueen ympäristökysymysten parissa tai niiden parantamiseksi, ja tämä

on kyllä sellainen teema, jota on syytä pitää entistä enemmän, jatkuvasti esillä.

48 Kehitysministeri Sirpa Paatero: Arvoisa herra puhemies! Varmaan kaksiosainen vastaus tähän edustaja Jalosen kysymykseen:

Ensimmäinen on se, että kun me kerran olemme olleet täällä huolissamme telakoista, jotka kuuluvat ministeri Vapaavuoren tontille enemmän, on ymmärrettävää, että varmaan meidän halumme Suomessa rakentaa monenlaista tekniikkaa sisältäviä aluksia etenkin offshore-puolelle on yhä edelleen olemassa.

Ja toinen on sitten se, että kyseessä on Arctia-yhtiö, jolla on sitten polaarille alueille sopivia aluksia, ja se arvioi nyt sitten tästä eteenpäin, kuinka paljon sitä markkinaa on, tilataanko sellaisia, ja jos, niin kuinka monta tulevaisuudessa. Mutta se on ihan kiinni siitä, minkälainen tulevaisuus siellä markkinoilla nähdään.

Puhemies Eero Heinäluoma: Tämä oli varsinainen jackpot. Ministeri Vapaavuori, olkaa hyvä.

49 Elinkeinoministeri Jan Vapaavuori: Arvoisa puhemies! Noin 60 prosenttia kaikista jäänmurtajista, jotka ikinä on rakennettu missään päin maailmaa, on rakennettu Suomessa, ja me olemme siitä erittäin ylpeitä. Olisi hölmöä, että tällaisessa jäänmurron ykköskärkimaassa eläisimme itse sillä lailla, että meidän jäänmurtajat olisivat puolet vuodesta Katajanokan satamassa käyttämättöminä. (Timo Soini: Näin juuri!) Olemme arktisessa strategiassa, joka hyväksyttiin aikana, jolloin vihreätkin olivat vielä hallituksessa, sopineet siitä, että pyrimme aktiivisesti hyödyntämään arktisia uusia liiketoimintamahdollisuuksia, toki ottaen huomioon sen alueen luonnon erityisen haavoittuvuuden. Suomi, Suomen hallitus tai Arctia Shipping eivät päätä siitä, porataanko niillä alueilla öljyä tai kaasua tai tehdäänkö jotain muuta. Mutta jos tehdään, niin uskallan väittää, että kuitenkin koko maailma on turvallisemmissa käsissä, jos siellä on myös suomalaisia jäänmurtajia ja suomalaisia jäänmurtajaosaamista.

Puhemies Eero Heinäluoma: Tämä kysymys on tällä erää käsitelty.

N:o 124 Maataloustukien maksatuksen aikataulu

⁵⁰ **Mats Nylund /r:** Värderade herr talman, arvoisa herra puhemies! Jordbruksstöden är en mycket viktig del av inkomsterna för jordbrukarna. Därför var det en stor chock för jordbrukarna 10.10 när Landsbygdsverket meddelade att kanske till och med 500 miljoner av jordbruksstödet utbetalning skjuts över årsskiftet till 2016.

Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon, että maataloustulo kokonaisuudessaan on talousarvioesityksen mukaan noin 750 miljoonaa, niin toissa päivän Mavin lehdistötiedotteessa, joka on mennyt parempaan suuntaan, sanotaan, että on vielä mahdollista, että siirretäänkin 200 miljoonaa yli ensi vuodenvaihteen. Se tarkoittaa, että yli neljännesosa viljelijöitten tulosta siirretään seuraavaan vuoteen. Haluan tietää, millä tavalla hallitus on toiminut ja aikoo toimia jatkossa, että voimme saada myös viljelijöille toimeentuloa ensi vuoden aikana. — Kiitos.

⁵¹ **Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo:** Arvoisa puhemies! Kiitän kysymyksestä.

Keskustelimme viime viikolla kiivaasti samasta aiheesta, ja silloin eduskunta halusi tietää, muun muassa edustaja Leppä, että minä päivänä tukia viljelijöille saadaan ensi syksynä maksuun. Silloin en osannut siihen vielä vastata, työt olivat silloin kesken. Nyt työt on saatu kuntoon, ja on ilo kertoa se, että viljelijät saavat ensimmäisen merkittävän tukierän ensi syksynä. Päivä on arvon mukaan 9.10. perjantaina. Silloin viljelijöille pystytään maksamaan luonnonhaittakorvauksia 400 miljoonaa, joka on merkittävä summa. Samassa päätöksessä me löysimme — käymällä läpi prosesseja ja lisäresursoimalla Maaseutuviraston ja ely-keskusten valvontoja — tavan, jolla noin 300—400 miljoonan potin, joka uhkasi siirtyä vuodelle 16, pystyimme siirtämään joulun alle 15.

Minä olen erittäin tyytyväinen tähän ratkaisuun. Myöskin viljelijöiltä on tullut runsaasti kiitosta, että tässä mentiin hyvään suuntaan. Itse asiassa kysymyshän on nyt siitä, että oikeus taaphtuu.

⁵² **Janne Sankelo /kok:** Arvoisa puhemies! Samaa aikaan, kun maatalousministeri on pitänyt

suomalaisen viljelijän puolta ja käynyt neuvotte-luita Maaseutuviraston kanssa, keskusta on käynyt maa- ja metsätalousministerin kimppuun kuin raivo härkä, ja puhuvat jopa äänestyksestä hänen luottamuksestaan. Seinäjoella ministeriä oli tukemassa satoja viljelijöitä.

Arvoisa puhemies! Maksatusaikataulukeskustelussa on noussut esille, että osa vuoden 2015 tuista maksetaan vuonna 2016. Erityisesti entinen maatalousministeri Anttila on hämmästellyt asiaa. Maatalousministerin hyvän ratkaisun myötä suurin osa vuoden 2015 maksuista voidaan siis maksaa ennen joulua 2015. Kysynkin: onko aikaisempiin vuosiin tai aikaisempiin rahoituskausiin verrattuna poikkeuksellista, että osa tukien maksatuksesta on siirtynyt seuraavalle kalenterivuodelle?

⁵³ **Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo:** Arvoisa puhemies! Ei ole. Aikaisemminkin, aikaisempien hallitustenkin aikana, on noin 200 miljoonaa euroa maksettu seuraavan vuoden keväällä. Se johtuu yksinkertaisesti siitä, että tukien maksun perusteet vahvistuvat vuodenvaihteen tilanteen mukaan.

Nyt tämä summa nousee vajaalla parillasadalla miljoonalla. Se ei johdu Suomesta, se johtuu Euroopan unionin uusista säännöksistä. Keskusta on muun muassa esittänyt, että sitä vielä voisi noin sata miljoonaa siirtää. Se tarkoittaisi sitä, että me maksaisimme näistä isoista tukipoteista joulun alla sataprosenttisesti koko summan. Mutta kun näihin asioihin on perehtynyt, niin tietää, että se tarkoittaisi sitä, että jos tulee korjattavaa, niin sitä ei voisi tehdä enää sen loppuosan puitteissa, vaan pitäisi lähettää viljelijöille takaisinperintämaksuja. Siihen me emme halua mennä eivätkä varmaan viljelijätäkään.

⁵⁴ **Jari Leppä /kesk:** Herra puhemies! En nyt millään haluaisi uskoa, että kokoomus vähättelee jollain tavalla suomalaisten ruuantuottajien ahdinkoa ja sitä viestiä, joka heiltä on tullut hallituksen toiminnasta (Välihuutoja) vaikkapa tässä Mavin taannoisessa päätöksessä. Niin kuin sanoin, en haluaisi uskoa tätä, mutta äskeisessä kysymyksessä oli kyllä vahvasti sellainen vivahde.

Suomalaiset viljelijät olivat raivoissaan siitä, että Maaseutuvirasto, suoraan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan alaisuudessa oleva taho, esitti tällaisia. Onneksi ministeri Orpo toimi tässä, ja siitä pitää antaa kiitos. Mutta vielä

pitää katsoa se, onko mahdollista edelleen — se 200 miljoonaa on muuten, ministeri Orpo, iso raha — joillain keinoilla saada enemmän sitä maksua.

Sitten, arvon ministeri, sieltä on tulossa lisää ongelmia. Siellä on nitraattiasetuksen aivan järjestömät säädökset, mitkä ovat nyt valmistelussa, ja siellä on toimeenpanosäädösten osalta erittäin pahoja paikkoja. Oletteko nyt valmis vieämään myöskin näitä asioita siihen suuntaan, että se suomalaisen ruuantuottajan ahdinko helpottaisi (Puhemies koputtaa) ja kannattavuus säilyisi, edes jollain tasolla?

55 Pääministeri Alexander Stubb: Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen aikana maatalouspuolella:

Numero 1: EU:n rahoituskehykset, maaseudun kehittäminen — paras potti koskaan.

Numero 2: 141-tuki saatiin pysyväksi.

Numero 3: Äskeinen ongelma ratkaistu.

Olin eilen puhumassa MTK:n valtuuskunnalle. Sieltä tuli pelkästään kiitosta, muun muassa pipon ja kossupullon muodossa.

56 Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Maataloudessa on suuri murros käynnissä, me siirrymme Euroopan unionin yhteisessä maatalouspolitiikassa seuraavaan vaiheeseen, myöskin paljon lainsäädäntöä ollaan uudistamassa. Olen hyvin tietoinen näistä haasteista, joita tässä on edessä, ja näiden asioiden kanssa tehdään töitä. Kuten kerroin viime viikolla, me teimme töitä tämän maksatusaikataulun kanssa — se tuli kuntoon. Nyt hoidamme seuraavia asioita, ja olen vakuuttunut siitä, että kun me yhdessä toimimme suomalaisen maaseudun ja tuottajan puolesta laajalla rintamalla, niin hyviä ratkaisuja löytyy.

57 Pertti Hemmilä /kok: Arvoisa puhemies! Sain maa- ja metsätalousministeriltä juuri hetkistä ennen tätä kyselytuntia tällaisen paperin, jossa...

Puhemies Eero Heinäluoma: Arvoisa edustaja, jos odotatte hetken. — Meillä on voimassa vanha sääntö, että kyselytunnin aikana ei pidettäisi salissa palavereita eikä ylimääräisesti liikuttaisi, pidetään siitä myös kiinni nyt. — Edustaja Hemmilä, olkaa hyvä, voitte jatkaa.

Puhuja: Kiitos, arvoisa puhemies! — Tämän selvityksen mukaan viime vuoden viljelijätuet, jotka ovat siirtyneet tälle vuodelle, ja tänä vuonna maksetut tuet, jotka siirtyvät ensi vuodelle, ovat noin 1 miljardi 350 miljoonaa. Kuitenkin tässä budjettikirjassa, joka on meillä ollut täällä eduskunnassa käsittelyssä koko syksyn, mainitaan, että viljelijätuet ovat 1,8 miljardia. Missä ne loput tukieurot ovat?

58 Maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Siinä taulukossa, jonka teille annoin, on todellakin näitä viljelijätukia, jotka pääsääntöisesti liittyvät kotieläintalouteen ja kasvinviljelyyn. Sen lisäksi meillä maksetaan kuu-kausittain erilaisia tukia, kuten esimerkiksi maitotukea, ja sieltä ne puuttuvat rahat sitten löytyvät suurelta osin. Eli tässä on kysymys nyt hie- man eri asiasta.

Puhemies Eero Heinäluoma: Tämä kysymys on näin käsitelty.

Näin myös kyselytunti on päättynyt.

2) Kansalaisaloite eduskunnalle avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta (KAA 3/2013 vp)

Ensimmäinen käsittely

Muu asia M 10/2013 vp

Lakivaliokunnan mietintö LaVM 14/2014 vp

Puhemies Eero Heinäluoma: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö. Valiokunta ehdottaa, että kansalaisaloitteeseen sisältyvät lakiehdotukset hylätään.

Muistutan edustajia siitä, että keskustelu käydään ennen asian käsittelyä pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena enintään 5 minuutin puheenvuoroin. Puhemiesneuvosto suosittelee, että myös nopeatahtisen keskusteluosuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään tuon saman 5 minuuttia.

Yleiskeskustelu

1 Anne Holmlund /kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunta on lähettänyt lakivaliokuntaan valmisteltavaksi kansalais-

aloitteen, joka koskee avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamista.

Lakivaliokunta aloitti kuulemiset järjestämällä kansalaisaloitteesta julkisen kuulemistilaisuuden, jossa kuultavina oli viisi kansalaisaloitteen tekijöiden edustajaa. Lakivaliokunta on kuullut kansalaisaloitteesta runsaasti asiantuntijoita saadakseen mahdollisimman laaja-alaisen ja monipuolisen kuvan aloitteesta ja sen vaikutuksista. Asiantuntijoiden näkemykset kansalaisaloitteesta jakaantuivat kolmeen ryhmään: aloitetta kannattaviin ja sitä vastustaviin sekä niihin, joissa ei otettu kantaa aloitteen puolesta tai sitä vastaan.

Nykyisin avioliiton voivat avioliittolain mukaan solmia mies ja nainen. Samaa sukupuolta olevilla pareilla on puolestaan mahdollisuus rekisteröidä parisuhteensa siten kuin rekisteröidystä parisuhteesta annetussa laissa säädetään. Kumpikin tuottaa lähtökohtaisesti samat oikeusvaikutukset eräin poikkeuksin. Rekisteröityyn parisuhteeseen ei sovelleta isyyslain säännöksiä isyyden toteamisesta avioliiton perusteella eikä muitakaan säännöksiä, jotka koskevat aviopuolisoa yksinomaan hänen sukupuolensa perusteella. Rekisteröityyn parisuhteeseen ei myöskään sovelleta nimilain säännöksiä puolison sukunimestä eikä adoptiolain säännöksiä, jotka koskevat puolison oikeutta ottaa ottoplasi.

Oikeusministeriö on lakivaliokunnan pyynnöstä laatinut kansainvälisen vertailun, joka kuvaa samaa sukupuolta olevia pareja koskevaa sääntelyä. Tällä hetkellä samaa sukupuolta olevien avioliitto on käytössä muissa Pohjoismaissa Suomea lukuun ottamatta. Euroopan unionissa samaa sukupuolta olevien avioliiton on hyväksynyt 28 jäsenmaasta 9. Samaa sukupuolta oleville pareille on säädetty erillinen parisuhdeinstituutio 10:ssä Euroopan maassa. Parisuhteen rekisteröinti on käytössä Suomessa, Saksassa, Itävallassa, Sveitsissä, Irlannissa, Liechtensteinissä, Tšekin tasavallassa, Unkarissa, Sloveniassa, Kroatiaassa, Maltalla, Andorrassa ja Virossa. Erot samaa ja eri sukupuolta olevien parien oikeusasemassa voivat vaihdella. Avioliitto ei välttämättä tuo samaa sukupuolta oleville pareille samoja oikeusvaikutuksia kuin vastakkaista sukupuolta oleville pareille. Toisaalta parit voivat olla aineellisen lainsäädännön kannalta samassa oikeusasemassa, vaikka samaa sukupuolta ja eri sukupuolta oleville pareille olisi eri parisuhdeinstituutiot. Osa Euroopan maista torjuu samaa sukupuolta olevien parisuh-

teet kokonaan. Samaa sukupuolta olevat eivät voi solmia oikeusvaikutuksellista parisuhdetta Euroopan maista esimerkiksi Latviassa, Liettuassa, Kreikassa, Kyproksella, Italiassa, Puolassa, Slovakiassa, Romaniassa sekä Balkanin maissa. Tarkemmin asiaa on tarkasteltu valiokunnan mietinnössä.

Perustuslakivaliokunta on kahteen otteeseen arvioinut avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen oikeusvaikutusten eroavaisuuksia. Viimeisin kannanotto on vuodelta 2011, joten se on verratun tuore. Virallistettua parisuhdetta koskevassa esityksessä perustuslakivaliokunta ei pitänyt perustuslain vastaisina avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen välisiä eroja liittyen nimilain ja lapsiksi ottamisesta annetun lain säännöksiin vaan katsoi, että ne mahtuvat lainsäätäjille kuuluvien harkintarajojen sisälle. Perustuslakivaliokunnan mukaan avioliittolainsäädäntöä ja sen kanssa rinnasteisia lakeja säädettäessä on kyse sellaisista erityisistä yhteiskunnan tulevaisuuteen ja arvoihin liittyvistä ratkaisuista, joissa avioliiton asettaminen naisen ja miehen parisuhteena erityisasemaan lainsäädännössä on perusteltua. Adoptiolainsäädännön kokonaisuusuudistuksen yhteydessä perustuslakivaliokunta totesi, että adoptiota koskeva yleissopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus ja sen tulkintakäytäntö jättävät sopimusvaltioille vapaan harkintavallan tältä osin. Perustuslakivaliokunta myös katsoi, ettei perustuslain 6 §:n 2 momentista aiheudu nykyisessä yhteiskuntatilanteessa sellaisia ehdottomia vaatimuksia, jotka edellyttäisivät muiden kuin aviopuolisoiden mahdollisuutta yhteisadoptioon. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteet on ulotettu ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan, turvaton perhe-elämän suojan, ja 14 artiklassa tarkoitettun syrjintäkiellon piiriin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksesta tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännöstä ei seuraa jäsenvaltioille velvollisuutta säätää samaa sukupuolta olevien avioliittoa. Nykyinen oikeustila ei siten edellä esitetyn perusteella ole perustuslain tai Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastainen.

Valiokunnan johtopäätökset:

Lakivaliokunta on saamansa selvityksen perusteella ja asiaa arvioituaan päätenyt sille kannalle, ettei se kannata kansalaisaloitteesta ehdotettujen lakiehdotusten hyväksymistä.

Valiokunta toteaa, että parisuhteen rekisteröimisen mahdollistaminen samaa sukupuolta oleville pareille vuonna 2001 oli merkittävä uudistus, sillä tätä ennen lainsäädännössä ei millään tavalla tunnustettu samaa sukupuolta olevien pari-erien asemaa. Muutoksella rekisteröidylle parisuhteelle avattiin pääsy perhelainsäädännön piiriin ja parannettiin yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

Parisuhteen rekisteröinti tuottaa saadun selvityksen mukaan miltei kaikissa suhteissa samat vaikutukset kuin avioliiton solmiminen. Vaikka samaa sukupuolta olevien avioliittojen laillistaminen on kansainvälisesti viime vuosina yleistynyt, on Suomen ohella muitakin Länsi-Euroopan maita, joissa samaa sukupuolta olevia pareja varten on voimassa erillinen parisuhdeinstituutio.

Avioliitto on vanha, perinteinen perheoikeudellinen instituutio ja parisuhdemuoto, jolla on suuri merkitys ihmisille ja yhteiskunnalle. Avioliiton muuttaminen miehen ja naisen välisestä liitosta sukupuolineutraaliksi johtaisi perinteisen avioliittokäsitteen sisällön ja merkityksen muuttumiseen. Muutos koskettaisi perhelainsäädännön perusteita, ja sillä olisi huomattavaa periaatteellista merkitystä.

Lisäksi valiokunta huomauttaa, että avioliittoon rinnastuvien oikeuksien antaminen rekisteröidyn parisuhteen osapuolille on mahdollista toteuttaa myös rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia muuttamalla.

Aloitteessa ehdotettu muutos johtaisi siihen, että samaa sukupuolta olevilla pareilla olisi yhtäläinen oikeus sukunimeen kuin eri sukupuolta olevilla pareilla. Samalla se muuttaisi adoptiolainsäädännön soveltamista siten, että niin kutsuttu ulkoinen adoptio eli vieraslapsiadoptio olisi mahdollista myös samaa sukupuolta oleville pareille. Näiltä osin valiokunta toteaa seuraavaa:

Sitä, ettei rekisteröityyn parisuhteeseen sovelleta nimilainsäännöksiä puolison sukunimestä, lakivaliokunta perusteli rekisteröityä parisuhdetta koskevaa lakiehdotusta käsitellessään vuonna 2001 sillä, että sukunimen pysyvyys on nimilain vahva pääperiaate. Tämän vuoksi valiokunta piti tuolloin hyväksyttävänä sitä, että oikeus yhteiseen nimeen suoraan lain nojalla kuuluu vain avioliittoon. Tämä on johtanut siihen, että rekisteröidyn parisuhteen osapuolek joutuvat hakemaan samaa sukunimeä erillisellä hakemuksella, jonka käsittely on maksullinen. Nämä eroavaisuudet on hyvin helposti korjattavissa muutta-

malla rekisteröidystä parisuhteesta annettua lakia.

Rekisteröidyn parisuhteen ja avioliiton eroja kavennettiin vuonna 2009 antamalla rekisteröidyn parisuhteen osapuolelle mahdollisuus adoptoida toisen osapuolen lapsi. Tällaisen perheen sisäisen adoption myötä lapsi saa juridisiksi vanhemmikseen joko kaksi äitiä tai kaksi isää. Tämä merkitsi muutosta vanhemmuutta koskevan sääntelyn periaatteisiin siitä, että vanhemmat ovat vastakkaista sukupuolta ja lapsella on vain yksi äiti ja yksi isä. Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että perheen sisäinen adoptio koskee lasta, joka jo ennen adoptiota on parisuhteen toisen osapuolen lapsi ja siten rekisteröidyn parin perheenjäsen. Perheen sisäinen adoptio ei siten muuta lapsen tosiasiallista elämäntilannetta. Perheen sisäisellä adoptiolla voitiin parantaa rekisteröidyn parin perheessä asuvien lasten asemaa huolto-, elatus- ja perintöoikeudellisessa suhteessa.

Samaa sukupuolta olevan parin yhteisadoptiossa olisi sen sijaan kyse perheen ulkopuolisen lapsen adoptoimisesta. Tällaiseen adoptioon liittyy käytännössä myös lapsen tosiasiallisen elämäntilanteen muuttuminen, koska hän tulisi samaa sukupuolta olevan parin perheenjäseneksi vasta adoption kautta. Perheen sisäinen adoptio ja samaa sukupuolta olevan parin yhteisadoptio eroavat siten luonteeltaan merkittävästi toisistaan, minkä vuoksi yhteisadoptio-oikeutta tulee arvioida erityisesti lapsen edun ja oikeuksien kannalta.

Nykyisestä adoptiolaista johtuu, että vain aviopuolisot eli nykyisen oikeustilan mukaan nainen ja mies voivat adoptoida yhdessä, ja adoptiolain käsittelyn yhteydessä periaate lapsen sijoittamisesta ensisijaisesti kahden vanhemman perheeseen kirjattiin myös lakiin.

Valiokunta katsoo, että nykyisin voimassa olevat avioliittolain ja adoptiolain säädökset muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jota ei tule laajentaa ulkoisen adoption osalta koskemaan samaa sukupuolta olevia pareja. Yhteisadoptio ei lisäisi samaa sukupuolta olevien pari-erien mahdollisuuksia saada lapsia. Tämä johtuu adoptiolasten vähäisestä määrästä suhteessa adoption hakijoihin sekä siitä, että kansainvälisessä adoptiossa lähtömaat eivät lähtökohtaisesti hyväksy lapsen sijoittamista samaa sukupuolta oleville pareille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yhtä adoptiolasta kohti on viime vuosina ollut noin

viisi adoptiota hakevaa perhettä ja adoptioon annettavien lasten määrä on koko ajan vähentynyt ja samalla odotusajat ovat pidentyneet.

Aloitteen valiokuntakäsittelyssä nousi esiin huoli siitä, että samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliiton hyväksyminen vaikeuttaisi suomalaisten adoption hakijoiden, myös heteroparien, mahdollisuuksia kansainvälisiin adoptioihin. Venäjällä hyväksyttiin heinäkuussa 2013 laki, joka kieltää ulkomaiset adoptiot samaa sukupuolta olevilta pareilta sekä yksinäisiltä henkilöiltä sellaisiin maihin, jotka hyväksyvät samaa sukupuolta olevien parien avioliiton, ellei maiden välillä ole voimassa olevaa adoptiosopimusta. Saadun selvityksen mukaan Venäjä on lain voimaantulon jälkeen keskeyttänyt kansainvälisen adoption muun muassa Ruotsin kanssa. Edellä esitetyn valossa huolta voidaan pitää varteenotettavana.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että osa hakijoista saattaa joutua keskeyttämään adoptio-prosessin, mikäli avioliittolakia muutetaan aloitteessa esitetyllä tavalla. Valiokunta pitää tärkeänä, että adoption hakijoiden oikeusturvaan kiinnitetään erityistä huomiota.

Nykyisen adoptiolain mukaan yksin adoptoiminen on mahdollista ja myös rekisteröidyn parisuhteen toinen osapuoli voi adoptoida lapsen yksin. Käytännössä yksin adoptoiminen on ollut mahdollista lähinnä erityistapauksissa, esimerkiksi jos kyse on hakijan lähisukulaisesta. Tällöin merkitsevää on ensisijaisesti adoptoitavan lapsen edun toteutuminen.

Arvoisa puhemies! Havaitsen, että kello käy, mutta minulla on vielä muutama rivi, jos saan esitellä loppuun...

Puhemies Eero Heinäluoma: Olkaa hyvä.

Puhuja: ...tämän valiokunnan varsin pitkän mietinnön. (Timo Soini: Ja varsin hyvän!)

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ennen näin merkittävien perheoikeudellisten lainsäädäntömuutosten toteuttamista tulisi laatia lapsivaikutusten arviointi. Asia nousi esille valiokunnan asiantuntijakuulemisissa. Lapsivaikutusten arviointi perustuu lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaiseen vaatimukseen asettaa lapsen etu ensisijaiseksi kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa. Myös oikeusministeriö on ohjeessaan suosittanut arvioinnin tekemistä.

Aivan lopuksi valiokunta huomauttaa, että oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä ja valtiovarainministeriöltä saadun selvityksen perusteella kansalaisaloitteeseen sisältyviä lakiehdotuksia ei ole mahdollista hyväksyä sellaisinaan, vaan niitä tulisi vielä lakiteknisesti valmistella, jos sukupuolineutraali avioliitto haluttaisiin toteuttaa niiden pohjalta. Lisäksi tulee selvittää ja arvioida muutosten vaikutukset muuhun lainsäädäntöön sekä valmistella tarvittavat säännösmuutokset.

Kansalaisaloitteessa ehdotetuilla muutoksilla on valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös taloudellisia ja viranomaisvaikutuksia. Aloitteessa ehdotettujen muutosten toteuttaminen edellyttäisi täten sellaisten ja mahdollisten muiden vaikutusten huolellista selvittämistä ja arvioimista sekä tarvittavien määrärahojen varamista kyseiseen tarkoitukseen budjettikäsitteilyn yhteydessä. Myös tietojärjestelmien uudistamisen vaatima riittävä aika olisi otettava muutosten voimaantulossa huomioon.

Arvoisa puhemies! Tässä muutamia keskeisimmät kohdat valiokunnan mietinnöstä.

Puhemies Eero Heinäluoma: Seuraavaksi valiokunnan mietintöön sisältyvän vastalauseen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Toivola, olkaa hyvä.

² **Jani Toivola /vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ihan ensiksi kiittää puhemiestä siitä, että saamme mahdollisuuden myöskin esitellä tämän vastalauseen. Meidän vastalauseemme pohjana on siis tuo kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista, jonka on allekirjoittanut yli 160 000 suomalaista, joten oli tästä kysymyksestä mitä mieltä tahansa, fakta on se, että me emme tätä asiaa tässä huoneessa tänään käsittelee, ellei tuo määrä kansalaisia olisi näyttänyt omaa tahtoaan. Se on ehdottomasti demokratian voitto, ja se on eduskunnan ja meidän yhteiskuntajärjestelmän läpinäkyvyyden voitto.

Itse tähän vastalauseeseen. Ihan aluksi haluan todeta, että me emme myöskään halua vastalauseella millään tavalla ottaa kantaa uskonnollisten yhdyskuntien mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan toimintaansa tai sisäisiin asioihinsa. Emme halua myöskään tällä vastalauseella millään tavalla loukata kenenkään yksittäisen ihmisen uskonnollista vakaumusta tai arvomaailmaa,

jota omassa elämässään toteuttaa. Me katsomme, että tämä on lainsäädännöllinen kysymys, tämä on yhdenvertaisuuskysymys ja tämä on tasa-arvokysymys: jokaisella tulee olla oikeus syrjimättömään yhteiskuntaan. Suomella on erittäin pitkät tasa-arvon perinteet sekä itsenäisenä maana mutta myöskin pohjoismaisessa tasa-arvokontekstissa ja tasa-arvokäsityksessä, ja nyt jos me katsastelemme tasa-arvoista avioliittolakeja ja mitä muissa Pohjoismaissa on tapahtunut, on selvää, että tällä hetkellä Suomi on viimeinen ja ainut Pohjoismaa, joka ei ole vielä tehnyt tätä päätöstä ja hyväksynyt tasa-arvoista avioliittolakeja.

Vastalauseen on allekirjoittanut lakivaliokunnan jäsenistä kahdeksan edustajaa, ja toteamme vastalauseessa ihan alussa Suomen perustuslain 6 §:n mukaan: "Ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn kuten seksuaalisen suuntautumisen perusteella." Nykyinen lainsäädäntö sulkee samaa sukupuolta olevat parit avioliiton ulkopuolelle, mitä ei voida pitää enää nykypäivänä hyväksyttävänä ottaen huomioon yhdenvertaisuusperiaatteen, ja tämän johdosta meidän vastalauseessamme esitetään, että muutetaan avioliittolakeja niin, että kaksi samaa sukupuolta olevaa henkilöä voisivat tulevaisuudessa solmia avioliiton. Sen lisäksi meidän vastalauseessamme on myöskin tämmöinen lausumaehdotus, jossa me toteamme, että koska olemme tietoisia siitä, että tämä avioliittolain muutos heijastuu myös laajalti muuhun lainsäädäntöön, haluamme, että se tehdään huolellisesti ja niin, että sille on tarvittava aika. Niinpä meidän vastalauseessamme todetaan, että hallitus ryhtyisi saman tien valmistelemaan tätä muuta lainsäädäntöä, ja sen aikaraja olisi vuoden 2015 loppuun mennessä, ja sitten yhtä aikaa tulisivat voimaan sekä tämä tasa-arvoinen avioliittolaki että kaikki nämä muut lakimuutokset 1.3.2017 mennessä. Tässä on todella varattu nyt kaikki riittävä aika koko järjestelmän muuntamiseen myöskin ihan Väestörekisterikeskuksen näkökulmasta, mikä olisi heidän vuosikaarensa ja aikatauluunsa sopiva ja paras mahdollinen ajankohta.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti myös kansainvälisestä kehityksestä:

Viittasin jo tuossa, että muissa Pohjoismaissa tämä laki on, sen lisäksi muun muassa Etelä-Afrikassa, Espanjassa, Portugalissa ja useissa Latinalaisen Amerikan maissa. Euroopassa laki on

muuttunut Ranskassa ja Isossa-Britanniassa pois lukien Pohjois-Irlanti. Luxemburgissa laki on tulossa voimaan 1.1.2015, ja se on tullut voimaan vuonna 2013 Uruguayssa, Uudessa-Seelannissa ja Brasiliassa liittovaltiotasolla. Lisäksi myöskin tasa-arvoinen avioliittolaki on tullut voimaan Yhdysvaltojen 32 osavaltiossa, ja vertailuna: keväällä 2013 laki oli voimassa vain 10 osavaltiossa, eli myöskin selvästi ollaan tultu semmoiseen tiettyyn rajapyykkiin, missä asiat alkavat muuttua.

ILGA-Europe on tutkinut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa Euroopassa, ja tuo tutkimus tehtiin vuoden 2014 toukokuussa, ja siellä Suomen sija tällä hetkellä on 49 maan joukossa 17:s. Ei tämäkään tulos ehkä tällä hetkellä ihan alleviivaa sitä meidän tasa-arvonäkökulmaamme ja -profilliamme, jonka me haluamme kuitenkin meistä myöskin kansainvälisillä kentillä olevan.

Sitten aivan lyhyesti taloudesta: Lakivaliokunnalle lausunnon antaneet tahot ovat arvioineet lakimuutoksesta niille aiheutuvia kustannuksia. Me toteamme, että näiden lausuntojen perusteella meidän mielestämme nämä kustannukset eivät kuitenkaan ole merkittäviä suhteessa tämän lainsäädännön yhteiskunnalliseen merkitykseen ja painoarvoon ja siihen, mikä vaikutus sillä on kansalaisten elämään. Meillä on vastalauseessa listattuna myöskin nämä lausujilta saadut summat, ja tuo kokonaissumma tässä kohdalla on noin 450 000 euroa. Mutta olemme siitä tietoisia, ja koska meillä on tämä siirtymäaika, myös sen sisällä on sitten mahdollisuus tarkastella vielä laajemmin näitä vaikutuksia ja lakimuutosten yhteydessä tehdä myöskin tarkemmat arvioinnit noista kustannuksista.

Sitten yksi asia, arvoisa puhemies, joka halutaan myöskin tuoda esiin vastalauseessa liittyen tasa-arvoiseen avioliittolakiin:

Me näemme, että lakimuutos on osa laajempaa kulttuurista muutosta. Kun me tarkastelemme seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa yhteiskunnassa, se on selvästi ihmisryhmä, joka tällä hetkellä vielä kokee syrjintää, kokee väkivaltaa. Erityisesti me mietimme nuoria, jotka kasvavat ja pohtivat omaa identiteettiään. Minkälaiselle yhteiskunnalle ja arvomaailmalle he altistuvat, ja mikä vaikutus sillä olisi heidän identiteettinsä kasvuun, jos me myöskin tämän lainsäädännön kautta osoittaisimme seuraavalla

tasolla, että heidän rakkautensa tai perheensä on yhtä arvokas kuin kaikkien muidenkin?

Tämä liittyy myös esimerkiksi siihen, miten meidän lapsia ja nuoria opetetaan päiväkodeissa tai kouluissa. Aika paljon opettajilta on tullut meillekin, vastalauseen esittäjille, viestiä siitä, että kouluilla ei ole tällä hetkellä ikään kuin selvää linjaa, mitä saa sanoa tai ei saa sanoa, ja silloin se pistää myöskin lapsen ja nuoren epätasaroiseen asemaan siinä, saako hän tarvittavaa tukea suhteessa nimenomaan juuri siihen omaan identiteettiinsä, ja tätä me emme tietenkään halua kellekään lapselle tai nuorelle tai sellaista yhteiskuntaa, missä yhtäkkiä tiedon salaaminen tai sivuuttaminen olisi nuoren tai lapsen kasvun ja edun mukaista, vaan me olemme kuitenkin aina ajaneet sitä linjaa, että mitä enemmän lapsella ja nuorella on tietoa, sitä paremmin hän pystyy myöskin tekemään omaa identiteettiään kunnioittavia päätöksiä.

Tätä meidän vastalauseessamme esitettyä laajempaa kulttuurinmuutosnäkemystä tukee myöskin ihmisoikeusselonteko tältä vuodelta, 2014. Tässä selonteossa yhdeksi tarkastelun kohteeksi on otettu nimenomaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt. Siellä nostetaan esille valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeusyhteyshenkilöiden verkoston muodostaman työryhmän raportti, jonka mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien "syrjintä työpaikoilla ja oppilaitoksissa on vielä yleistä. Oikeussuojakeinojen käyttämiseen liittyy epäkohtia, ja syrjinnän uhrit eivät usein halua tuoda kokemaansa syrjintää viranomaisten tietoon lisävaikeuksien pelosta. Raportti tuo myös esille perheiden asemaan liittyviä ongelmia, jotka johtuvat pääasiassa siitä, että perhelainsäädäntö ei tunnista yhdenvertaisesti sateenkaariperheitä."

Arvoisa puhemies! Käsittelemme vastalauseessa myös tätä yhdenvertaisuusnäkökulmaa. Lainmuutosta käsiteltäessä usein on viitattu siihen, että jokaisella henkilöllä olisi jo nyt yhdenvertainen oikeus solmia avioliitto. Samaan aikaan me puhumme avioliitosta ja me liitämme sen perheeseen ja kahden ihmisen väliseen rakkauteen. Jos me katsomme sitä tästä näkökulmasta, tällä hetkellä samaa sukupuolta olevien parien kohdalla avioliitto ei ole mahdollinen. Sitä kautta meitä kohdellaan epätasa-arvoisesti.

Toteamme myös vastalauseessa, että tasa-arvoinen avioliittolaki on perusoikeuskysymys. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisu-

käytännössä samaa sukupuolta olevien parien oikeuden avioliiton solmimiseen on kuitenkin katsottu kuuluvan valtioiden harkintamarginaaliin, ja meidän näkemysemme mukaan tämä tarkoittaa sitä, että kunkin valtion tulee ratkaista, onko olemassa hyväksyttäviä perusteita, joiden nojalla oikeus avioliittoon voidaan evätä. Professori Veli-Pekka Viljanen on todennut lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että perusoikeuksien merkitys ei rajaudu perusoikeuksien loukkausten estämiseen, vaan perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen, ja silloin me katsomme vastalauseessa myöskin, että meidän tulisi lainsäätäjänä koko ajan pyrkiä siihen, että yhteiskunnan oikeudellinen suoja ja ihmisen oma kokemus hänen oikeuksiensa toteutumisesta yhteiskunnassa kohtaisivat joka päivä yhä enemmän, ja se liittyy myöskin vahvasti tähän tasa-arvoiseen avioliittolakiin.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi haluan lyhyesti nostaa esille myöskin adoptiokysymyksen, koska tähän tasa-arvoiseen avioliittolakiin sisältyy samaa sukupuolta olevien parien oikeus adoptioon, ja tietenkin tässä kohtaa, vielä jos täsmennetään, puhutaan nimenomaan oikeudesta päästä adoptionevontaan. Haluamme korostaa sitä, että edelleen samat asiantuntijat arvioivat jokaisen perheen ja kodin ja heidän soveltuvuutensa adoptiovanhemmiksi sille kyseiselle lapselle, joka aina missäkin tilanteessa on esillä. Tälläkin hetkellä on jo mahdollista perheen sisäinen adoptio, mutta me katsomme, että olisi paljon parempi, että jos on samaa sukupuolta oleva pari, molemmat olisivat tuon adoptioprosessin alusta asti, jo tässä neuvontavaiheessa, mukana, jolloin myöskin tämä toinen puoliso arvioidaan sen adoptiolapsen erityistarpeiden näkökulmasta. Varsinkin kun puhutaan ulkomaisista adoptioista, vielä tärkeämpää on se perehtyminen siihen, mitä esimerkiksi tarkoittaa se, kun lapsi tulee toisesta kulttuurista suomalaisen kulttuuriin. Nyt jos me emme toteuta tätä lakia, se mahdollinen toinen kumppani ei saa tätä informaatiota, sitä samaa perehdytystä, eikä välttämättä ole samalla tavalla silloin myöskään valmistautunut tämän lapsen tuloon perheeseen.

On myöskin esitetty pelkoja siitä, miten tämä mahdollisesti vaikuttaa adoptioihin. Sekä tulevat että jo vireillä olevat adoptioprosessit on mahdollista turvata sopimalla luovuttajamaiden kanssa kahdenvälisesti, että niiden halutessa lap-

sia ei luovuteta samaa sukupuolta oleville pareille. Lisäksi adoptiontarjoajien on mahdollista hakea uusia luovuttajamaita, jotka hyväksyvät adoption samaa sukupuolta oleville vanhemmille. On myös huomioitava, että yksikään kansainvälisiä adoptioita tarjoava taho ei ole asiantuntijalausunnoissaan vastustanut tätä avioliittolain muutosta.

Arvoisa puhemies! Minullakin alkaa aika ylityä. Saanko kuitenkin puhua puheenvuoroni loppuun? Minulla olisi vielä yksi kappale tässä.

Puhemies Eero Heinäluoma: Nyt täytyy tiivistää, koska jo tämä on poikkeusmenettely, että vastalauseen ensimmäinen allekirjoittaja saa puheenvuoron. Jos sovitaan, että alle minuutti olisi aikaa käytettävissä.

Puhuja: Alle minuutti. — Aivan nopeasti haluan tuoda vielä lapsen edun näkökulman tähän, koska se on niin paljon puhuttanut tässä keskustelussa. Me haluamme siitä sanoa sen, että jos me katselemme meidän lainsäädäntöämme — meillä on säädetty laki hedelmöityshoidosta, meillä on perheen sisäinen adoptio mahdollista, ja meillä on myöskin samaa sukupuolta olevat parit, jotka voivat toimia esimerkiksi sijaisperheenä — nämä ovat kaikki lainsäädäntöä, joka on jo tehty lapsen edun näkökulmasta, ja katsomme, että ne ovat kaikki lainsäädännöllisiä toimia, joilla on jo lähdetty laventamaan yhteiskunnan käsitystä perheestä ja vanhemmuudesta, ja kaikissa näissä on ollut takana lapsen etu, ja silloin me katsomme, että tasa-arvoinen avioliittolaki ei muuta lapsen etua vaan päinvastoin se jatkaa tätä kulttuurin muutosta ja siten myöskin vain entisestään vahvistaa lapsen etua.

Arvoisa puhemies! Aivan loppuksi haluan todeta, että esitän, että otamme vastalauseessa esitetyt lakimuutosehdotukset ja niiden perustelut käsittelyn pohjaksi. — Kiitos.

Puhemies Eero Heinäluoma: Tämän jälkeen otamme pari puheenvuoroa ensin alkuun, ja sitten sen jälkeen mahdollistetaan debatti asiasta. Näissä puheenvuoroissa on siis 5 minuutin enimmäisraja.

³ **Mika Niikko /ps:** Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Koska tänään ja huomenna tehdään historiaa Suomessa, ainakin joiltain osin, haluan omalta puoleltani puhua sen, minkä koen sydä-

messäni oikeaksi. Siinä ei välttämättä nyt ole meidän puolueen kanta edustettuna täysin, mutta niitäkin elementtejä siitä löytyy.

Arvoisa puhemies! Uskon, että me kaikki haluamme lapsille oikeutta rikkaaseen, tasapainoiseen ja turvalliseen elämään. Suomalaiset lapset tarvitsevat toivoa ja turvaa, eivät yhteiskuntakokeilua, jonka onnistumisesta ei ole mitään takeita. Siksi päätös, joka vaikuttaa lapsen oikeuteen rikkaaseen elämään, isään ja äitiin, on äärimmäisen tärkeä.

Tutkimukset osoittavat, että biologisten vanhempien muodostama perhe on lapsen paras kasvupaikka. Väheksymättä sateenkaariperheitä ei ole pitkittäistutkimuksia, vaan pelkästään haastattelututkimuksia samasta aiheesta.

Sukupuolineutraalista avioliittolaista on sanottu, että se ei ole keneltäkään pois. Tämä ei ole totta. On selvää, että se on lasten oikeuksista pois. Aloitteella on paljon enemmän häviäjiä kuin voittajia, ja häviäjät ovat puolustuskyvyttömiä. Samaa sukupuolta oleva liitto riistäisi lapselta oikeuden toiseen biologiseen vanhempaan, ja katkaisisi yhteyden toisen vanhemman sukuun. Toki lapsen yhteyden biologisiin vanhempiin ja sukuun voi katkaista myös avioero. Täysin eri asia on kuitenkin lainsäädännön tasolla määrittää lapsen normaalitilaksi se, että hänet on erotettu isästä ja äidistä. Pitäisikin kysyä itseltä, onko meillä varaa yhteiskuntakokeiluun, jonka tulokset nähdään vasta vuosien tai vuosikymmenien kuluttua.

Adoptio ei ole aikuisten ihmisoikeus, eikä sukupuolineutraali avioliitto ole tasa-arvokysymys. Tämän on todennut myös lakivaliokunta nyt sekä perustuslakivaliokunta aiemmin. Mikään kansainvälinen säädöskään ei asiaa toisin tulkitse.

Arvoisa puhemies! Lasten oikeuksista puhuttaessa tärkeimmäksi arvoksi ovat nousseet aikuisten halut ja tarpeet, joita on alettu kutsumaan ihmisoikeuksiksi. Gallupit, tasa-arvotermin väärinkäyttö ja pappien peukutukset ovat saaneet joidenkin mielen hämmennyksiin. Avioliittolain muutosvaatimuksessa tosiasiat on yritetty vaientaa tunteen keinoin.

Papit, jotka pyrkivät vaikuttamaan lainsäädäntöön ja väittävät, että Raamattu oikeuttaa samaa sukupuolta olevien pariin avioliiton, johtavat meitä harhaan. Raamattu on tässä asiassa yksiselitteisen selvä. Asiantuntijakuulemisessa kaikki kuusi suomalaista kristillistä kirkkokuntaa antoi-

vat kielteisen lausunnon avioliittolain muuttamisesta. Kirkot näkivät avioliiton Jumalan asettamana, miehen ja naisen välisenä liittona, jota ei tule murentaa. Myös lapsen oikeuksista ja vihki-oikeudesta luopumisesta kannettiin huolta.

Me tiedämme, että tässä rakennuksessa edeltämme ovat vuosikymmenet kunnioittaneet Jumalan sanaa, Raamattua. Sanasta on etsitty lohtua sodan ja kriisien aikana. Sanasta on etsitty myös viisautta lakien säätämiseen. Miksi emme siis voisi etsiä Jumalan mielipidettä päätöksiimme myös hyvinä aikoina? Perustuslakimme pohjautuu kymmeneen käskyyn ja lähimmäisestä välittämiseen. Samoin esivalta on Jumalan asettama, ja itse kukin vastaamme päätöksistämme myös hänelle. "Älkää eksykö, Jumala ei salli itseään pilkata; sillä mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää." Tämä Paavalin kehoitus on muuten voimassa tänäkin päivänä. Lainsäätäjänä olisin odottanut, että arvojen huutokauppa, tietämättömyys, tekopyhyys, uskonnollisuus ja vastuuttomuus loppuvat.

Arvoisa puhemies! Uskon myös, että Suomi nousee, kun pyydämme Jumalan tahdon toteutumista maassamme. Arvoisa kollega, toivon sinulta herkkyyttä tunnistaa Jumalan tahto tässä asiassa, mikä on lasten ja yhteiskuntamme kannalta oikea päätös. Jumala siunatkoon sinua, ystäväni, ja koko maatamme.

4 Oras Tynkkynen /vihr: Arvoisa puhemies! Minulla on ollut ilo viime aikoina keskustella satojen kansalaisten kanssa tasa-arvoisesta avioliittolaista. Keskustelujen perusteella aloitteessa askarruttaa erityisesti muutama kysymys. Nyt tässä puheenvuorossa ajattelin syventyä niistä kolmeen: lasten asemaan, uskonnolliseen vakaumukseen ja vaikutuksiin nykyisille aviopareille.

Sateenkaariperheissä elää jo nykyään Suomessa tuhansia lapsia. Avioliittolaille ei päätetä siitä, syntykö pariskunnille lapsia. Avioliittolaille päätetään vain siitä, minkälaisen tunnus- tuksen nämä perheet yhteiskunnan silmissä saavat. Sateenkaariperheissä elävien lasten asemaa tasa-arvoinen avioliittolaki parantaa selvästi. Lapset hyötyvät siitä, että vanhemmat voivat elää oikeudellisesti vahvoissa liitoissa. Lapset pääsevät yhteiskunnan silmissä samalle viivalle riippumatta vanhempien sukupuolesta.

Tasa-arvoinen avioliittolaki antaa samaa sukupuolta oleville pareille myös mahdollisuuden hakea adoptiota, ja painotan sanaa "hakea". Eh-

dot ovat samat kuin kaikille muillekin adoptiota hakeville pareille, heteropareille, erittäin tiukat. Kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta adoptioon, eikä tule ollakaan.

Toisin kuin edustaja Niikko edellä antoi ymmärtää, yksikään lapsi ei joudu eroon biologisista vanhemmistaan sen takia, että sateenkaariperhe hakee adoptiota. Adoptio alkaa aina muista syistä. Se alkaa sen takia, että biologisilla vanhemmilla ei ole edellytyksiä kantaa vanhemmuuden vastuuta lapsistaan.

Suomen nykyisin mukaan adoptiota voi hakea yksin elävä mies tai yksin elävä nainen. On aika vaikea kuvitella, miten voisi olla lapsen kannalta huonompi tilanne, että adoptiovanhemmalta olisi tukeaan toinen vanhempi.

Ehkä suurin merkitys tällä lailla lasten edulle on kuitenkin periaatteellinen, se, että tasa-arvoinen avioliittolaki vie Suomen yhden askeleen lähemmäksi yhdenvertaista yhteiskuntaa. Identiteettiään pohtivalle lapselle ja nuorelle viesti on huojentava: Olet arvokas sellaisena kuin olet. Yhteiskunta arvostaa sinua samalla tavalla riippumatta siitä, mitä sukupuolta rakastamasi ihmisen edustaa.

Lastenoikeusjärjestöt ja alan asiantuntijat ovatkin hyvin laajalti päätyneet tasa-arvoisen avioliittolain kannalle. Sitä puoltavat muun muassa Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Väestöliitto, lapsiasiavaltuutettu, Suomen Unicef ry, Pelastakaa Lapset ry ja Lastensuojelun Keskusliitto. Meidän päättäjien tehtävä on aina, kaikissa tilanteissa puolustaa lasten etua, ja tässä tapauksessa lasten etu on tukea tasa-arvoista avioliittolakiä.

Arvoisa puhemies! Suomen perustuslaki turvaa kaikille uskonnonvapauden. Siksi on tärkeää, että uskonnolliset yhdyskunnat voivat vastedeskin päättää itsenäisesti siitä, keitä avioliittoon vihkivät ja keitä sitten vastaavasti eivät. Tasa-arvoinen avioliittolaki ei muuta uskonnollisten yhdyskuntien asemaa, ja tämä jälleen tärkeänä viestinä edustaja Niikolle. Jokaisella on oikeus Suomessa toimia oman uskonnollisen vakaumuksensa mukaan. Jos ei hyväksy samaa sukupuolta olevien avioliittoa, ei kannata mennä avioliittoon samaa sukupuolta olevan ihmisen kanssa. (Naurua) Mutta, arvoisat kollegat, uskonnonvapaus ei tarkoita uskonnonpakkoa. Se, että on oikeus omaan uskonnolliseen vakaumukseen, ei tarkoita sitä, että voi pakottaa toiset elämään sen uskonnollisen vakaumuksen mukaan.

Mitä sitten seuraa nykyisille aviopareille, jos — tai niin kuin itse uskon: kun — tasa-arvoinen avioliittolaki hyväksytään? Miten heteroparien elämä näyttää tuolloin erilaiselta? Aurinko nousee yhä aamulla. Aamiaispöydässä juodaan kahvia ja luetaan päivän lehteä. Lapset viedään päiväkotiin, ja vanhemmat menevät töihin. Aiemmin solmitut avioliitot eivät muutu mihinkään. Avioparit rakastavat toisiaan ja pitävät huolta toisistaan, ihan niin kuin ennenkin. Heteroparien liitot eivät toisten rakkaudesta horju. Mutta sinä aamuna, kun tasa-arvoinen avioliittolaki on hyväksytty, yksi asia on toisin. Kun aurinko nousee aamulla, kun aamiaispöydässä juodaan kahvia, kun lapset viedään päiväkotiin, kaikki tietävät yhden asian, ja se asia on seuraava: Jokainen on yhdenvertainen lain edessä. Jokainen ihminen on yhtä arvokas.

Suomi, jossa ketään ei syrjitä, on parempi meille kaikille. Siksi kannattaa tukea tasa-arvoista avioliittolakia.

Puhemies Eero Heinäluoma: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat tästä aiheesta osallistua debattiin, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta.

⁵ **Lasse Männistö /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme vihdoin tässä salissa käsittelemässä kansalaisaloitetta tasa-arvoisesta avioliittolaista. Tie on ollut pitkä, ja haluan tässä vaiheessa kiittää kaikkia tämän kansalaisaloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia.

Uskon vahvasti, että Suomi on nyt valmis tälle tasa-arvoiselle avioliittolaille. Olemme saaneet kaikki valtavasti palautetta aiheesta, ja yli 160 000 suomalaista on allekirjoittanut tuon aloitteen. Niin ikään useat, lukuisat tutkimukset, joita on tehty näiden vuosien varrella, osoittavat, että kansan ylivoimainen enemmistö on sitä mieltä, että laki tulisi nyt säätää.

Itse fakta-argumenteista allekirjoitan jokaisen sanan, jonka edustaja Tynkkynen äsken sanoi. Vetoan kaikkiin tässä salissa: nyt on aika, että Suomeen säädetään tasa-arvoinen avioliittolaki.

⁶ **Mikael Jungner /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on syytä onnitella eduskuntaa tähänastisesta käsittelystä. Vaikka ehkä paikoin tunteet ovatkin käyneet kuumana, niin selkeästi tämän eduskunnan keskustelu sekä salissa että valiokunnassa on ollut laadultaan, si-

sällöltään ja vastapuolen kunnioitukseltaan tyytin eri luokkaa kuin ehkä se keskustelu, jota vaikkapa netistä löytyy.

Sen lisäksi, mitä Tynkkynen loistavassa puheenvuorossaan totesi, haluaisin vielä painottaa muutamaa selkeää yksittäistä asiaa: Tässä on kysymys vain ja ainoastaan siviilivihkimisestä, ja sen takia uskonto sinänsä ei tähän asiaan liity. Ja juuri niin kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, tämä laki ei lainkaan kasvata sitä todennäköisyyttä, että yksikään, ainoakaan, uusi adoptio näihin samaa sukupuolta oleviin perheisiin tulisi, eli se argumentti ei toimi. Sen sijaan, kuten Oras Tynkkynen hyvin kiteytti, tämä tulee vahvistamaan niiden lasten asemaa, jotka jo näissä perheissä elävät. — Kiitos.

⁷ **Timo Soini /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisilla on selkeä, vaaliohjelmaan perustuva kanta. Me teemme niin kuin lupaamme. Asian puolesta puhuvat traditio, biologia ja terve järki. Perussuomalaisen kantaa voi vaikuttaa puolueen jäsenenä ja puolueen sisästä. Me emme ota ohjeita mediasta emmekä muilta puolueilta. Yksi keskeinen kysymys tässä on lapsen oikeus isään ja äitiin. Se on meidän mielestämme tärkeä.

Tätä keskustelua seuraavalle kansanedustajalle ja kansalaiselle haluan sanoa, että sukupuolineutraalin avioliittolain vastustaminen ei ole takapajuista, ei ole epätasa-arvoista, niin kuin meille annetaan ymmärtää. Avioliiton suojeleminen yhden miehen ja yhden naisen välisenä sopimuksena on hyvää ja oikein. Lapsikin tietää, että niin on parasta. Perinteisen avioliittokäsityksen puolustamista ei pidä hävetä. Ole rohkeasti sitä mieltä kuin olet. Voin luvata sinulle: et ole yksin.

⁸ **Tapani Tölli /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta on päättänyt mietinnössä esittämään kansalaisaloitteen hylkäämistä perustellusti. Avioliiton muuttaminen miehen ja naisen välisestä liitosta sukupuolineutraaliksi johtaisi perinteisen avioliittokäsitteen sisällön ja merkityksen muuttumiseen. Tämä koskettaa perhelainsäädäntöä varsin laajalti ja on iso periaatteellinen asia.

Arvoisa puhemies! Tässä ei ole kysymys tasa-arvosta, ihmisoikeudesta ja ihmisarvosta. On nimittäin niin, että vaikka eduskunta päättäisi hyväksyä tämän kansalaisaloitteen, se perusero, joka on miehen ja naisen avioliiton ja samaa su-

kupuolta olevien parisuhteen välillä, säilyy eduskunnan päätöksestä huolimatta. Meillä ei ole toimivaltuuksia luonnonlakien muuttamiseen.

⁹ **Paavo Arhinmäki /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmisto kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia. Kysymys on yhdenvertaisuudesta ja ihmisoikeuksista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille.

Kysymys on myös lasten oikeuksista ja lasten edusta. Tällä hetkellä jo tuhannet lapset elävät sateenkaariperheissä. Muun muassa Suomen psykologit ovat kannanotossaan nimenomaan tuoneet ilmi, että tämä on hyvä lakiesitys ja se parantaa lasten asemaa. Myös se, kun puhutaan, että lapsella pitää olla isä ja äiti perheessä, valittavasti monelle yksinhuoltajaperheelle kuulostaa aika julmalta puheelta.

Kysymys ei ole kirkosta, tässä ei oteta kantaa kirkon asemaan. Kysymys ei ole myöskään uskonnosta. Jokaisella on oikeus omaan uskonnolliseen vakaumukseen, mutta vakaumuksen perusteella ei saa loukata toisten ihmisoikeuksia.

Siviilivihkiminen, naisten tasa-arvoinen asema avioliitossa, naisen oikeus sukunimen säilyttämiseen avioliitossa, parisuhdelaki — kaikki nämä olivat lakeja, joiden piti viedä Suomi turmioon ja tuhota ydinperhe. (Puhemies koputtaa) Näin ei ole käynyt. Tasa-arvoinen avioliittolaki vahvistaa suomalaista ydinperhettä, kun me sen huomenna hyväksymme.

¹⁰ **Ville Niinistö /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreille tasa-arvoinen avioliitto on yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeuskysymys ja se on myötätunnon kysymys. Se ei ole toisen ihmisen omantunnonkysymys ensisijaisesti. Ei yhden ihmisen omallatunnolla voida rajoittaa toisten ihmisten ihmisoikeuksia. Ihmisoikeudet ovat jakamattomia, ja jokaisen ihmisen arvon Suomessa pitää olla yhtäläinen, jotta tämä maa on paras meille kaikille.

Arvoisa puhemies! Kun arvioin sitä kansalaispalautetta, jota olemme saaneet, niin ne, jotka puhuvat tämän lakimuutoksen puolesta, ovat pieniä lapsia, jotka elävät jo perheissä, joissa on kaksi äitiä, ja he kysyvät, että mikseivät minun äitini voi olla naimisissa niin kuin muissakin perheissä vanhemmat voivat olla. Joukossa on nuoria, jotka pohtivat omaa identiteettiään ja miettivät sitä, että miten yhteiskunta näkee minut ja

mikä oikeus minulla on tehdä valintoja tässä maassa niin kuin niillä, jotka ovat heteroita. Joukossa on niitä, jotka ovat jo aikuisia ihmisiä, joiden oma isä on ehkä seurustellut jo vuosikymmeniä, ja he haluavat nähdä, että heidän isällään on vielä omana elinaikanaan mahdollisuus päästä naimisiin nyt rakastamansa ihmisen kanssa, joka sattuu olemaan samaa sukupuolta. Olen näitä ihmisiä kaduilla tavannut. He ovat odottaneet tätä pitkään, ja he ovat kysyneet, (Puhemies koputtaa) että miksi tämä nyt jätettäisiin heiltä toteuttamatta, kun tämä ei kenenkään uskonnonvapautta, kenenkään toisen elämää rajoita mitenkään, mutta tuo mahdollisuuden yhdenvertaisuuteen Suomessa ihmisille. Sallitaan se heille.

¹¹ **Stefan Wallin /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys tasa-arvoisesta avioliittolaista ei ole pelkkä mielipidekysymys. Kysymys on siitä, pitäisikö kaikkien toisiaan rakastavien ja yhteiselämää haluavien pariskuntien saada olla samanvertaisia lain edessä vai ei. Tänä päivänä ne eivät ole, päinvastoin kuin kaikissa muissa Pohjoismaissa.

Minulla ei ainakaan ole kapasiteettia luokitella, porrastaa ihmisten rakkaussuhteita ihan vain sen perusteella, mitä sukupuolta parit ovat, eri vai samaa. Siksi haluan luopua nykytilanteesta, jossa vain eri sukupuolta olevat pariskunnat pääsevät rakkauslaatuluokkaan 1, nimeltään avioliitto, kun taas samaa sukupuolta olevat pariskunnat saavat tyytyä rakkauslaatuluokkaan 2, nyt nimeltään rekisteröity parisuhde.

Tämän taustalla on myös vakaa käsitykseni siitä, ettei avioliitto instituutiona millään tavalla kärsisi siitä, että myös samaa sukupuolta olevat parit saisivat sellaisen solmia.

Tvårtom är det väl så att äktenskapsinstitutionen stärks av det att par som älskar varandra, men i dag inte får gifta sig, upplever äktenskapet som så värdefullt att de vill bli en del av det. Vi behöver mer kärlek och trygghet, inte mindre. Vi behöver familjer av alla regnbågens färger som alla känner sig lika värdefulla och barn som känner sig och sina föräldrar på lika villkor accepterade av samhället runt omkring dem.

Huomenna äänestämme tasa-arvon, tasavertaisuuden ja jakamattoman ihmisarvon puolesta.

¹² **Peter Östman /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä periaatteellisesti todella suurta asiaa, määrittelemässä sitä, mikä avioliitto jatkossa on. Kristillisdemokraatit on vahvasti sillä kannalla, että avioliitto on perusteltua säilyttää miehen ja naisen välisenä instituutiona. Käytännössä tällä hetkellä voimassa oleva lainmukainen rekisteröity parisuhde eroaa avioliitosta juridisesti vain kolmella tavalla: ensimmäiseksi, nimitys ja käsite; toiseksi, ei mahdollisuutta hakea yhdessä adoptioita; ja kolmanneksi, ei suoraan oikeutta samaan sukunimeen.

Miten on muiden henkilöiden perusoikeuksien kohdalla? Kansalaisaloitteessa ei oteta kantaa uskonnollisten yhdyskuntien vihkimisoikeuteen, mutta mikäli lakia nyt muutetaan, muuttuu yhteiskunnan virallinen avioliittokäsite sisällöltään, ja vaikka tämä aloite ei velvoita uskonnollisia yhdyskuntia muuttamaan avioliittokäsitteään, aiheuttaa se muista maista saatujen kokemusten perusteella suurella todennäköisyydellä sen, että perinteisen ja vuosisatoja eläneen avioliittokäsitteen edustaminen ei ole enää suotavaa.

¹³ **James Hirvisaari /m11** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä homoliittoasia jakaa kansaa rajusti ja suurilla tunteilla. Me kaikki edustajat olemme saaneet aivan hirveän määrän postia puolesta ja vastaan. Sen tähden sitä ei mielestäni pitäisi tässä salissa laisinkaan päättää, vaan kansanäänestyksellä, ja vaikkapa jo ensi kevään vaalien yhteydessä, ja kun kansalta on kysytty, niin sitten pulinat pois. Tosin minusta tuntuu, että täällä eduskunnassa pelätään kansan mielipidettä.

Arvoisa puhemies! Siinä yksi syy, miksi nyt vastustan aloitetta. Näin suuresta asiasta pitää antaa kansan päättää.

¹⁴ **Pertti Hemmilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lakivaliokunta on tehnyt erittäin perusteellista ja mielestäni hyvää työtä, kun on käsitellyt tätä kansalaisaloitetta. Lakivaliokunta on kuullut paljon asiantuntijoita ja päätyttyä siihen, että tätä kansalaisaloitetta ei pidä nyt hyväksyä. Lakivaliokunta toteaa, että vuonna 2001 hyväksytty parisuhteen rekisteröintiudistus oli jo sellainen, että se tuotti monien saatujen selvitysten mukaan miltei kaikissa suhteissa jo samat vaikutukset kuin avioliiton solmiminen. Tässä edellä edustaja Östman jo viittasi tähän.

Minua huolettaa tässä eniten se, että aloitteessa ehdotettu muutos johtaisi siihen, että samaa sukupuolta olevalla parilla olisi yhtäläinen oikeus vierasadoptioon kuin nykyisin aviopareilla. Tämä minusta on se suurin kysymys, raja kulkee tässä. (Puhemies koputtaa) Adoptiota en missään tapauksessa hyväksy enkä tule vastustamaan tätä lakivaliokunnan mietintöä.

¹⁵ **Tarja Filatov /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämässä kaikkein tärkeintä on se, että lapsia rakastetaan. Ja kun on käynyt läpi sitä runsasta määrää palautetta, jota tästä tasa-arvoisesta lakiesityksestä on tullut, se kertoo siitä, että tämä koskettaa ihmisten tunteita hyvin syvältä, se menee ihon alle. Osa palautteesta kertoo ihmisten unelmista ja toiveista olla yhdenvertaisia lain edessä. Osa palautteesta kertoo toispuolesta, erottelusta, siitä, että halutaan pitää erilaisia kategorioita.

Jos me ajattelemme yhteiskunnan roolia, niin meidän tehtävämme on olla tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edelläkävijä, ja sen takia on tärkeää, että tämä tasa-arvoinen laki säädetään. Jos me ajattelemme valtiota instituutiona, joka haluaa suojella syrjinnältä, niin sen vuoksi on tärkeää, että tämä laki säädetään. Jos me ajattelemme saateenkaariperheissä eläviä lapsia, on tärkeää, että tämä laki säädetään, jotta he voivat (Puhemies koputtaa) tuntea yhdenvertaisuutta muiden lasten ja muiden perheiden kanssa.

Edustajat Tynkkynen ja Toivola kertoivat aukottomat perusteet sille, miksi tasa-arvoinen laki on aika säätää nyt.

¹⁶ **Lea Mäkipää /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten lakivaliokunnan mietinnössä sanotaan, nykyinen oikeustila ei ole perustuslain eikä ihmisoikeussopimuksen vastainen. Näin lainsäätäjänä minä en voi muuta ymmärtää kuin että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Ilman minun isääni ja äitiäni minua ei olisi tässä.

Ja sitten: mihinkä tämä saattaisi johtaa, jos me nyt hyväksyisimme tämän? Minua on suorastaan tänä päivänä järkyttänyt, kun olen saanut sähköpostiini Lastensuojelun Keskusliitolta, Mannerheimin Lastensuojeluliitolta ja Unicefilta tiedotteen, jonka mukaan tasa-arvoinen avioliittolaki edistää lasten yhdenvertaisuutta. Olemmeko me päättämässä sitä, minkälaista opetusta annetaan päivähoitoissa, kodeissa sun muissa? Kyllä ih-

mettelen tätä, että mihinkä tämä maailma on menossa, ja niin kuin Niikkokin sanoi, niin Herra meitä armahtakoon, että emme mene tämmöiseen villitykseen.

¹⁷ **Ari Torniainen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan puheenjohtaja esitteli valiokunnan laajan mietinnön perusteellisesti. Asiantuntijoita on kuultu hyvin laajasti, ja heidän näkemyksensä ovat olleet erilaisia. Tämä asia todellakin jakaa mielipiteitä laajasti, ja yhteydenottoja kansalaisilta on tullut runsaasti sekä puolesta että vastaan. Useissa mielipiteissä on viitattu suvaitsevaisuuteen. Omasta mielestäni todellista suvaitsevaisuutta on se, että hyväksymme ja kunnioitamme myös toistemme mielipiteitä, vaikka ne olisivat hyvinkin erilaisia kuin omamme. Toivon näin myös tehtävän. Mielestäni jokainen voi rakastaa ja elää sellaisessa parisuhteessa kuin itse kokee parhaimmaksi. Silti omasta mielestäni avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. En siis kannata tätä kansalaisaloitetta. Suomessa on laki rekisteröidystä parisuhteesta, ja sitä voidaan edelleen kehittää.

¹⁸ **Tuija Brax /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunta on useissa eri päätöksissään linjannut suomalaista tulkintaa uskonnonvapaudesta, ja kaikki ne linjaukset ovat yksiselitteisiä sen kanssa, mikä täällä tänään muun muassa edustaja Tynkkysen puheenvuorossa tuli ilmi. Mitään heijastusvaikutusta ei ole olemassa: jos nyt tämä laki, mitä kansalaisaloitteessa esitetään — joka ei koske kirkkoja ollenkaan — hyväksytään, niin ei ole tässä maassa semmoista lakia, tulkintaa tai heijastusvaikutusta, että se jotenkin salaisesti jossain vaiheessa kuitenkin epäsuorasti alkaisi määrätä myös kirkon toimintaa. Kirkkojen toiminta on meidän perustuslaillamme suojattu.

Se, mitä me täällä huomenna päätämme, koskee maallisia asioita, avioliittoja, tasa-arvoa, perustuslain säätämää yhdenvertaisuutta sen 6.2 §:n mukaisesti. Yksikään perustuslakivaliokunnan lukuisista linjauksista ei puhu sen puolesta, että kirkon oikeus päättää omista asioistaan olisi nyt vaarassa. Luottakaa perustuslakivaliokunnan vakaaseen, pitkään linjaan.

¹⁹ **Annika Lapintie /vas** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä laissa on ennen kaikkea kyse tasavertaisuudesta ja ihmisoikeuksista. Ja

täällä kun on puhuttu näistä lasten oikeuksista ja luettu asiantuntijojen lausuntoja, jotka toteavat, että lapsen oikeuden puolesta nimenomaan tämä tasavertainen avioliittolaki tarvittaisiin, niin olen aika yllättynyt, että lopputulema on järkytys, kun lopputuleman pitäisi olla se, että uskotaan asiantuntijoiden mielipidettä siitä, mikä on lapsen kannalta parasta.

Eduskunnan tehtävä on pitää huolta siitä, että Suomessa ihmisiä kohdellaan tasavertaisesti, tasa-arvoisesti, ja sen takia tämä kansalaisaloite pitää hyväksyä. Se on sitten taas kokonaan toinen asia, mitä yksittäiset kirkkokunnat tekevät, miten he kohtelevat omia jäseniään ja millä tavalla eri kirkkokunnissa halutaan eri tavoin siunata tai julistaa uskontoa. Mutta tämän eduskunnan tehtävä on pitää huolta siitä, että ihmisiä kohdellaan tasavertaisesti riippumatta heidän sukupuolisesta suuntautumisestaan, etnisestä taustastaan, kielestään, ja se on meidän tehtävämme täällä.

Toivottavasti me huomenna voimme hyväksyä tämän kansalaisaloitteen.

²⁰ **Mikaela Nylander /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen eduskuntaryhmän jäsenistä yhdeksän tulee huomenna puoltamaan kansalaisaloitetta, ja yksi meidän ryhmästä tulee huomenna äänestämään lakialoitetta vastaan.

Talman! Jag kommer själv i morgon att rösta för medborgarinitiativet. För mig handlar det om att rösta för mänskliga rättigheter, för jämlikhet och framför allt för en människosyn jag som lagstiftare vill medverka till att växer fram och överförs också till kommande generationer.

Ennen kaikkea minulle on siis kyse ihmisoikeuksista, yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta ja myös ihmisnäkemyksestä, jota minä lainsäätäjänä haluan edistää kaikin tavoin. Siksi tulen huomenna äänestämään lakialoitteen puolesta.

²¹ **Sisäministeri Päivi Räsänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jokainen ihminen on arvokas. Kaikki saavat rakastaa, ja ihmisoikeudet kuuluvat kaikille, ja lähimmäisenrakkauden tuleekin kuulua kaikkiin ihmissuhteisiin. Mutta en kannata, eivätkä kristillisdemokraatit kannata, avioliiton käsitteen uudelleenmäärittelyä.

Avoliitto on lähtökohtaisesti miehen ja naisen välinen liitto. Mielestäni kansalaisaloitteen nimi on harhaanjohtava. Nykyinen avioliittolaki on tasa-arvoinen. Siinä edellytetään, että puolisot ovat keskenään yhdenvertaisessa asemassa.

Tärkein lain käytännön seuraus koskisi lapsia. Kuitenkaan tässä ei ole tehty edes lapsivaikutusten arviointia. Myös adoptiolapselle tulisi turvata lähtökohtaisesti oikeus äitiin ja isään, aina kun se vain on mahdollista, ja varsinkin kun ajatellaan vieraan lapsen adoptiota, niin heidän jos kenen pitäisi tähän tilanteeseen päästä.

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset, esimerkiksi eurooppalainen ihmisoikeussopimus, eivät edellytä avioliittolain muuttamista, eikä sitä edellytä meidän oma perustuslakimme.

²² **Pauli Kiuru /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite avioliittolain uudistamisesta on iso periaatteellinen asia. Valitsemme arvoyhteisömmä, kuulummeko itään vai skandinaaviseen arvoyhteisöön. Päätämme siitä, jatkuuko yhteiskunnan kehittyminen suvaitsempaan suuntaan.

Ei ole olemassa mitään luonnonlakia, on vain ihmisten tekemiä lakeja. Luonnonlaeilla on perusteltu säätyjärjestelmää, apartheidia, orjuutta, kastijärjestelmää ja naispappeuden estämistä. Suvaitsevaisuuden lisääminen ei ole johtanut moraaliseen perikatoon missään yhteiskunnassa.

Kannatan lain muuttamista kansalaisaloitteen hengen mukaisesti.

²³ **Kristiina Salonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä muistuttaa, että lakivaliokunnassa äänestys oli tiukka. Yhden äänen enemmistöllä ratkaistiin tämän mietinnön sisältö.

Esimerkiksi valtaosa asiantuntijoiden lausunoista puolsi kansalaisaloitetta. Täälläkin on esille noussut lapsen etu ja oikeus, ja kuulimme siitä useita asiantuntijoita. Esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliitto korostaa, että tasa-arvoinen avioliittolaki edistää lapsen oikeutta tasa-arvoisuuteen. Minusta tuntuukin, että tämä lapsen etu on noussut niin sanotusti inhimilliseksi syyksi vastustaa kansalaisaloitetta. Arvion mukaan kuitenkin jo melkein 10 000 lasta elää perinteisestä perhekäsityksestä poikkeavassa perheessä. Me emme voi sulkea silmiämme todellisuudelta.

Me emme myöskään voi hyväksyä, että lain edessä ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa. Niin

ei voi tapahtua ihonvärin, ei sukupuolen, ei uskonnon, ei poliittisen arvomaailman eikä sukupuolisen suuntautuneisuuden mukaan.

Siksi kannatan edustaja Toivolan tekemää vastalause-esitystä.

²⁴ **Pentti Oinonen /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukuisista ja lukuisista yhteydenotoista päätellen kansalaiset ovat sydän surren panneet merkille, kuinka luterilaisen kirkon päämies, arkkipiispa Kari Mäkinen on julkisuudessa liputtanut niin sanotun tasa-arvoisen avioliiton puolesta. Jos kyseinen laki, arvoisat edustajat, huomenna hyväksytään ja sen seurauksena tulee kirkostaeroamisbuumi, osasyllinen eroamiseen löytyy, kun arkkipiispa ja joukko muita kirkkomme piispoja katsovat peiliin. (Tuija Brax: Moni liittyy kirkkoon!)

²⁵ **Silvia Modig /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä useaan kertaan esitetty argumentti siitä, että avioliitto on miehen ja naisen välinen instituutio, on mielipide, ei perustelu. Aikoinaan kun Suomeen on ajettu naisille yhtäläistä äänioikeutta, ovat naisten äänioikeuden vastustajat olleet sitä mieltä, että äänestäminen on instituutio, jossa vain mies äänestää. Kuinka hullulta se nyt kuulostaa! Tänä päivänä me olemme kaikki yhdessä ylpeitä siitä, että Suomi yhtenä ensimmäisten joukossa antoi naisille äänioikeuden. Valitettavasti tämän lain suhteen me emme ole eturintamassa.

On aivan selvää, että kyse on yhdenvertaisuudesta, jos kysymys on siitä, että me olemme ominaisuuksiemme takia eriarvoisessa asemassa lain edessä. Avioliittolaki asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan riippuen heidän seksuaalisesta suuntautumisestaan, toisin kuin perustuslaki sanoo ja meille lupaa. Kyse on nimenomaan yhdenvertaisuudesta.

Ja, edustaja Oinonen, minä olen niin ylpeä ja niin samaa mieltä suuresti arvostamani arkkipiispa Mäkisen kanssa ja yhdyn hänen sanoihinsa: avioliiton salliminen samaa sukupuolta oleville ei vähentäisi avioliiton arvoa eikä vaarantaisi lasten asemaa.

²⁶ **Laila Koskela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Avioliitto ja lasten kasvaminen ydinperheessä on yhteiskunnan perusyksikkö, johon kuuluvat isä ja äiti. On biologinen fakta, että ainoastaan miehen ja naisen on mahdol-

lista saada lapsia. Lapsen saaminen ei ole ihmis-oikeus, saatikka tasa-arvokysymys. Sen sijaan jokaisella lapsella on oikeus omaan isään ja äitiin. Tämä on ihmisoikeuskysymys. Vaatimalla näitä oikeuksia ollaan valmiit rikkomaan lasten oikeuksia ja kaikkein haavoittuvimpien yksilöiden ihmisoikeuksia. Meidän tulee suojella lasta ja asettaa lasten oikeudet etusijalle. Tällä hetkellä tuntuu, että aikuisten halut menevät kaiken edelle eikä lasten oikeuksia oteta riittävästi huomioon.

Tällä sukupuolineutraalilla vaatimuksella ei oikeasti ole mitään tekemistä tasa-arvon kanssa. Ihmisten luotu erilaisuus sinänsä ei tarkoita eriarvoisuutta, vaan on lähtökohtaisesti tasa-arvoista. Joten en kannata lakiesitystä.

²⁷ **Outi Alanko-Kahiluoto /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa tasavertaista avioliittolakiä. Ihmisoikeuksien turvaaminen ei ole mielipidekysymys. Avioliitto ei ole joidenkin etuoikeus, vaan kaikkien ihmisoikeus. Perustuslaki edellyttää, että syrjivät lait korjataan. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa sanotaan, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Näiden ihmisoikeuksien turvaaminen on myös Suomen eduskunnan velvollisuus.

Perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittava yhteiskunta on myös lasten etu. Jokainen homoseksuaali nuori ansaitsee tunteen siitä, että hän on yhtä arvokas kuin muut. Homoseksuaalien nuorten itsemurhariski on muita suurempi. Tasa-arvoinen avioliittolaki on näin ollen myös lastensuojeluteko. Lukemattomat lapset elävät sateenkaariperheissä. Nämä lapset ovat yhtä lailla oikeutettuja rakkauteen, onneen ja yhdessäolon iloon kuin kaikki muutkin lapset. Kuten Oras Tynkkynen sanoi, (Puhemies koputtaa) päättäjien pitää aina tukea lapsen etua. Tässä tapauksessa lapsen etu on tasavertainen avioliittolaki.

²⁸ **Jouko Jääskeläinen /kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Miehen ja naisen avioliitto on luonnoltaan luonnonoikeudellinen, luonnonmukainen asia. Puhutaan paljon yhdenvertaisuuskysymyksestä perustuslain valossa. Siellä todetaan aivan oikein, niin kuin täällä todettiin aikaisemmin: ilman hyväksyttävää perustetta ei voi olla erilaista. Miehen ja naisen erilaisuus on aivan luonnollinen peruste sille, että ter-

mi "avioliitto" säilyy miehen ja naisen avioliittolaki.

Samalla tietenkin useimmat, ehkä jopa kaikki, uskonnolliset yhdyskunnat, erityisesti kristilliset kirkot Suomessamme, ovat selkeästi miehen ja naisen avioliiton kannalla.

Avioliittohan tuo perusteeltaan ennen kaikkea vastuun. Se ei tuo niinkään oikeuksia, vaan se tuo vastuuta itse kullekin meille, jotka siihen astumme. Se tuo meille vastuuta lapsistamme ja myöskin toinen toisistamme avioliitossa. Ennen kaikkea se antaa lapsille oikeuden isään ja äitiin.

Olemme todella näkemässä suuren kulttuurimuutoksen. Se on kuitenkin menossa liian pitkälle, kohti mosaiikkia. Haluaisin yhteisöllisen yhteiskunnan, jossa toteutuu se, minkä Raamattukin alkulehdellään sanoo: Jumala loi ihmisen mieheksi ja naiseksi.

²⁹ **Christina Gestrin /r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Vi lever i en tid då det är viktigt att visa att tolerans och jämlikhet är värden som vi står upp för. De är de viktigaste värdena i vår demokrati. Familjerna ser olika ut och ingen har rätt döma en annan medmänniskas val av familjeform. Det finns tusentals lyckliga barn i regnbågsfamiljer. Vår uppgift som riksdagsledamöter är att behandla både dessa barn och deras föräldrar rättvist.

Huomisen äänestyksessä on kysymys oikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta. Emme äänestä kirkkolaista. Kirkko tekee jatkossakin omat päätöksensä vihkimistoimituksesta. Meidän valtamme rajoittuu päätökseen sateenkaariparien tasa-arvoisesta asemasta heteroparien kanssa lain edessä.

Kyse on sekä periaatteellisesta että oikeudenmukaisuuskysymyksestä. Kannatan tasa-arvoista avioliittolakiä.

³⁰ **Janne Sankelo /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta on käsitellyt asiaa monipuolisesti, ja mietinnön johtopäätös on minusta oikea. Rekisteröity parisuhdelaki on edelleen riittävä ja mahdollistaa kansalaisten oikeudenmukaista kohtelua. Olemme saaneet asiasta runsaasti palautetta: kirjeitä, sähköposteja, tekstareita.

Oma lähtökohtani on lapsen etu. Arvioin asiaa isänä ja opettajana. Aurinko nousee ja elämä soljuu eteenpäin meillä kaikilla, vaikka tässä ky-

symyksessä kunnioitetaan jatkossakin vuositu-
hansien traditiota ja suomalaista perhettä.

³¹ **Harry Wallin /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on käynyt ilmi, me kaikki olemme saaneet viime viikkoina lukuisia, satoja, viestejä. Erityisesti minua on harmittanut se asia, kun on väitetty virheellisesti, että kyseessä on ihmisoikeuskysymys, kun se mil-
nulle on omantunnonkysymys.

Täällä on käynyt ilmi, että EU:n ihmisoikeus-
tuomioistuin on päättänyt sen, että jokainen maa
saa itse päättää tämän asian. Perustuslakivalio-
kunta käsitellessään vuonna 2001 parisuhteen re-
kisteröinnistä annettua lakia totesi, että se ei ole
ihmisoikeuskysymys vaan se on omantunnonky-
symys. Eli nämä kannanotot, joita on tullut ihan
poliittiselta tasolta, että tämä on ihmisoikeusky-
symys, eivät pidä paikkaansa.

Omassa puheenvuorossani, joka tulee myö-
hemmin, perustelen tarkemmin oman kantani,
joka tukee lakiesityksen mietintöä.

—————

Puhetta oli ryhtynyt johtamaan ensimmäinen va-
rapuhemies Pekka Ravi.

—————

³² **Maria Lohela /ps** (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Esityksiä vastustetaan joskus
niin sanotun porttiteorian vuoksi, ja viimeksi
näin on käynyt, kun hallitukselta tuli tämä ajatus
lukukausimaksujen asettamisesta Eta-maiden ul-
kopuolelta tuleville opiskelijoille. Heti sanottiin,
että sen seurauksena ne ovat sitten suomalaisilla-
kin opiskelijoilla. Samaa voi ajatella myös tä-
män asian kohdalla. Voidaan kysyä, millä tavalla
lakia avioliiton osalta halutaan muuttaa sitten
seuraavaksi, olisiko se sitten esimerkiksi mo-
niavioisuuden hyväksyminen, jota vihreiden
nuorisjärjestö on ehdottanut. Hehän ovat mah-
dollisia tulevaisuuden kansanedustajia, jotka sit-
ten tulevat tekemään oman arvomaailmansa nä-
köisiä ehdotuksia, jähka saavat nämä konkarit
tältä syrjäytettyä.

Porttiteoria sopii jonkun mielestä johonkin
toiseen asiaan. Minun nähdäkseni sen voi esittää
myös tämän kysymyksen kohdalla, ja on ihan
selvää, minunkin mielestäni, että maailma muut-
tuu ja Suomi muuttuu siinä mukana, mutta silti

voi miettiä, missä kulkee perinteisten perheoi-
keudellisten instituutioiden raja vai onko sitä
missään.

³³ **Aino-Kaisa Pekonen /vas** (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Juuri näin, maailma
muuttuu ja toivottavasti me ihmiset muutamme
sen mukana. Minusta on tärkeää, että me teem-
me nimenomaan omien arvojemme mukaan poli-
tiikkaa täällä, ja minun arvojeni mukaista on se,
että me hyväksymme tasa-arvoisen avioliittolain.

Kansanedustajan tärkein tehtävä on säätää la-
keja, ja lain edessä kaikkien on oltava samanar-
voisia. Nykyinen lainsäädäntö sulkee samaa su-
kupuolta olevat parit avioliiton ulkopuolelle,
mutta huomenna siihen saadaan muutos.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon
lapsen edusta. Lakivaliokunta kuuli lähes 70 asi-
antuntijaa, ja lapsen edusta puhuttiin asiantunti-
jakuulemisessakin paljon. Mikään tutkimus ei
puolla sitä, että samaa sukupuolta olevien van-
hempien lapsille olisi mitään merkitystä vanhem-
pien sukupuolella. Minä kannatan tasa-arvoista
avioliittolakia.

³⁴ **Pekka Haavisto /vihr** (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Minä olen itse perhearvojen
puolustaja, ja minusta on hyvin tärkeää, että
mahdollisimman monella suomalaisella on mah-
dollisuus elää tavallista perhe-elämää. Nykyinen
lainsäädäntö ei anna siihen kaikille perheille sa-
manlaisia mahdollisuuksia. Tiedän omasta tutta-
vapiiristäni monia, jotka ovat valinneet yksinäi-
syyden tai valinneet seksuaalisen suuntautumise-
nsä peittelyn tai salailun hyvin yksinkertaises-
ta syystä: on vaikea mennä tuttavapiiriä tapaa-
maan, vaikea mennä sukutapaamisiin, vaikea
mennä työpaikan juhlaan, koska parisuhde ei ole
sillä tavalla samalla tavalla tunnustettu avioliit-
toksi kuin muiden parisuhde on. Ja tällainen yk-
sinäisyyden kierrehän on aivan turha Suomessa.
Me voimme yksinkertaisella lainmuutoksella,
huomisella äänestyksellä tuoda ihmisille tasa-ar-
voiset mahdollisuudet elää tasapuolista perhe-
elämää.

³⁵ **Jaana Pelkonen /kok** (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Tasa-arvoista avioliittolakia
on yritetty vastustaa mitä mielikuvituksellisim-
min keinoin. Kuitenkaan ainoatakaan hyväksyt-
tävää tai pätevää perustelua sille, että ihmisillä
kohdellaan lain edessä eri tavoin riippuen heidän

seksuaalisesta suuntautumisestaan, ei yksinkertaisesti ole.

Erityisesti lainsäätäjien on tärkeää kyetä tekemään ero oman henkilökohtaisen vakaumuksensa ja lainsäätäjän roolin välille. Ihmisten perusoikeudet, yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja vapaus eivät ole omantunnon kysymyksiä tai asioita. On erittäin tärkeää lopettaa syrjintä seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

³⁶ **Tuula Väätäinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lain tiimoilta on tullut todella paljon postia, ja lain vastustajat, voisiko sanoa, kauttaaltaan perustavat omat käsityksensä Raamatun tulkintaan.

Arkkipiispa Mäkinen tulkitsee Raamattua, ja oma äitini, joka kasvatti 11 lasta, tulkitsi Raamattua samalla tavalla. Äitini sanoi monta kertaa meille, että muistakaa, että Jumalan kasvojen edessä me olemme kaikki samanvertaisia, hän ei erottele meitä mihinkään suuntaan. Uskon arkkipiispa Mäkisen ja äitini tulkintaa Raamatusta enemmän kuin niiden, jotka tulkitsevat sitä tämän lain vastaisesti.

Toisaalta kansanedustajat eivät voi tehdä päätöksiään Raamattuun vedoten, vaan täytyy perustella niin, että laki koskettaa meitä kaikkia samanveroisesti. Aion huomenna äänestää kansalaisaloitteen puolesta, lain puolesta, koska ajattelen niin, että lakien edessä meillä on oikeus olla samanveroisia, ihan jokaisen.

³⁷ **Kimmo Kivelä /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite on monessa mielessä kasvun paikka niin Suomen kansalle kuin meille kansanedustajillekin, että opsimme kunnioittamaan toisella tavoin asiasta ajattelevia. Minulla on ystäväpiirissä seksuaalisiin vähemmistöihin kuuluvia, jotka ehdottomasti kannattavat tätä lakia. On myös niitä, jotka vastustavat. Tunnen paljon vilpittömiä kristittyjä, jotka haluavat tämän lain, myös niitä, jotka vastustavat. Eri mielipiteitä on kunnioitettava.

Mutta minä ihmettelen sitä, kun meidän kulttuurissahan tuntuu, että taloudelle kaikki muu inhimillinen elämä on alisteista. Miksi talouselämä on ollut niin hiljaa? Miksei maamme talouspapisto ole puhuvina päinä julkisuudessa, että mitä tämä vaikuttaa meidän kansainväliseen kilpailukykyyn tai meidän korkotasoon tai kestävyysvajeen kehitykseen? Tai miten niissä mais-

sa, joissa tämä tasa-arvoinen avioliittolaki on toteutettu, on sen jälkeen bruttokansantuote kehittynyt? Tällaisia puheenvuoroja en ole kuullut. (Tuija Brax: Ruotsilla menee aika hyvin!)

³⁸ **Erkki Virtanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On väitetty, että tämä aloite vaarantaa miehen ja naisen välisen avioliiton perustan ja aseman. Olen ollut 41 vuotta rakastamani naisen kanssa miehen ja naisen välisessä avioliitossa ja myöskin isänä ja isoisänä haluan tarkastella tätä asiaa. En voi ymmärtää, millä tavalla meidän liittomme perustaa tai asemaa vaarantaisi se, että kaikki ihmiset, jotka rakastavat toisiaan, voisivat nauttia siitä samasta onnesta ja kantaa sitä samaa vastuuta kuin me olemme tehneet.

Arvoisa puhemies! Täällä on väitetty, että tässä ei ole kysymys tasa-arvosta. Jos en olisi naimisissa, edustaja Modigilla olisi oikeus mennä kanssani naimisiin, vaikka hän ei rakastakaan minua. (Silvia Modig: Rakastan! — Naurua) — Oikeasti rakasta. — Sen sijaan edustaja Modigilla ei ole oikeutta mennä naimisiin sen naisen kanssa, jota hän rakastaa. (Tuija Brax: Kohta on!)

Näin tasa-arvoinen, arvoisa puhemies, tämä meidän avioliittolakimme on, mutta huomenna kaikki on toisin.

³⁹ **Johanna Karimäki /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Toivola ja muut lakivaliokunnan vastalauseen allekirjoittajat esittivät vahvat perusteet puoltaa kansalaisaloitetta.

Kannatan tasa-arvoista avioliittolakia. Minusta on tärkeää, että maailma, jossa lapsemme kasvavat, on reilu kaikille eikä syrji ketään. Sateenkaariperheissä odotetaan, että heidät hyväksytään yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä. Heidän lapsensa seuraavat keskustelua hämmennyneinä. Heille perheen arki on todellista. Annetaan näille perheille lain edessä sama arvo kuin muillekin, ihmisarvo.

"Tasa-arvo" sanana on yritystä taata, että olemme samalla viivalla yhtä arvokkaita. Tämä laki takaa sen, että yhteiskunta antaa tuen tasa-arvoon kasvamisen tielle, missä rakkaus on tärkein asia eikä se, oletko heteropari kasvavalle lapselle.

⁴⁰ **Anu Urpalainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnassa joka päivä pohdimme ja tulkitsemme perustuslakia. Viimeisimmäksi olemme kovasti tehneet työtä yhdenvertaisuuslain parissa.

Olen lukenut perustuslakia tässä parin vuoden aikana moneen kertaan, ja voisi sanoa, että se vakavuus, jolla aikaisemmin siihen suhtauduin, oli kevyempää, mutta tänä päivänä suhtaudun siihen erittäin vakavasti, sen viisauteen, millä tavalla eduskunta on aikoinaan perustuslakia uudistanut. Se sisältää vahvasti ihmisten yhdenvertaisuuden, ja minä uskon kanssa, että huomenna, aivan niin kuin edustaja Virtanen totesi, Suomi on toisenlainen. Suomi on suvaitsevaisempi, yhdenvertaisempi ja katsoo tulevaisuuteen yhteisöllisesti omien vahvuksiensa kautta kunnioittaen ihmisten onnellisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Arvoisat edustajat, täällä on kymmenen rekisteröitynyttä vastauspuheenvuoroa, ne tullaan myöntämään. Sen jälkeen siirrytään puhujalistaan. Ja vaikka kuinka nyt olisi tarvetta kommentoida toisen edustajan vastauspuheenvuoroa, niin sitä ei kerta kaikkiaan sallita. Mennään tämän listan mukaan, ja sitten kerron, kuinka menetellään, kun päästään siihen varsinaiseen puheenvuorolistaan.

⁴¹ **Katja Taimela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihmisten tasa-arvo on yksi sivistyneen yhteiskunnan tärkeimmistä mitareista. Itselleni ihmisarvo on jakamaton.

Kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista on herättänyt laajaa keskustelua ja paljon intohimoja. Kyse on syvemmälle arvopohjaamme menevästä muutoksesta, joten on ymmärrettävää, että asiaan reagoidaan vahvasti myös tunteella. Olisi kuitenkin arvokasta, että tässä keskustelussa pystyisimme kunnioittamaan toistemme mielipiteitä, vaikka ne eroaisivat omistamme. Matkan varrella varsinkin sosiaalisessa mediassa on valitettavasti törmätty valitettaviin ylilyönteihin.

Itse lähdän siitä, että lailla ei voi asettaa eri asemaan ihmisiä liittyen heidän sukupuoliseen suuntautumiseensa. Hyväksyessään tämän kansalaisaloitteen eduskunta lähettää tärkeän signaalin yhteiskuntaan laajemminkin siitä, että ihmiset pitää hyväksyä sellaisina kuin he ovat. Erilaisuus on paitsi rikkaus myös hyväksyttävää.

⁴² **Osmo Kokko /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme tämän asian johdosta kyllä saaneet postia niin puolesta kuin vastaan.

Minun mielestäni täällä lakivaliokunnan lausumassa on erittäin hyvä kohta: "Avioliitto on vanha, perinteinen perheoikeudellinen instituutio ja parisuhdemuoto, jolla on suuri merkitys inhimilliselle yhteiskunnalle. Avioliiton muuttaminen miehen ja naisen välisestä liitosta sukupuolineutraaliksi aloitteessa ehdotetulla tavalla johtaisi perinteisen avioliittokäsitteen sisällön ja merkityksen muuttumiseen. Muutos koskettaisi perhelainsäädännön perusteita, ja sillä olisi huomattavaa periaatteellista merkitystä."

Minä itse en kannata tasa-arvoista avioliittolaista eli olen tämän lakivaliokunnan mietinnön takana.

⁴³ **Risto Kalliorinne /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdon, niin kuin Erkki Virtanenkin tuossa, todistaa, että ei miehen ja naisen välinen liitto muutu miksikään, mikäli me hyväksymme tämän lain. Se, että tämän lain hyväksymisen jälkeen jossakin puolen kilometrin päässä asuva homopari marssii vihille, ei muuta ainakaan minun arkielämäni oman vaimoni kanssa yhtään miksikään. Samalla lailla mennään myötä- ja vastoin käymisissä eteenpäin kuten ennenkin.

Toinen peruste, mitä on paljon esitetty, on se, että on riski, että lapset joutuvat kiusatuiksi. Mietitäänpä, minkä takia moni ihminen joutuu kiusatuksi: joutuu kiusatuksi sen takia, että meidän keskuudessamme on niin ennakkoluuloisia ja umpimielisiä ja sivistymättömiä asenteita erilaisuutta kohtaan.

Meidän täytyy kitkeä näitä asenteita, ja parhaiten teemme sen, mikäli muutamme yhteiskuntaa ja lainsäädäntöä tasavertaiseksi emmekä aseta lain edessä ihmisiä erilaisuuden kohteeksi. Tämän vuoksi minä haluan, että hyväksytään tämä laki ja mennään huomenna yhteiskunnassa eteenpäin.

⁴⁴ **Satu Haapanen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Usein koulussa ekaluokkalaista pyydetään piirtämään oma perhe, ja se on monelle lapselle pohdinnan paikka. Lapsi joutuu miettimään oman identiteettinsä aivan perimmäistä kysymystä, suhdetta lähimmäisiin, omiin rakkaimpiinsa. Erityisen vaikea tehtävä se saat-

taa olla lapselle, joka ei täytä tätä perinteisen perheen lapsen käsitystä, jossa on äiti ja isä, ja näitä perinteisiä perheitä on aina vain vähemmän. Perheiden moninaisuudelta ei voi sulkea silmiä. Meillä on paljon erilaisia perheitä, jotka eivät ole vielä tasa-arvoisia lain edessä. Kuitenkin jokainen perhe on arvokas ja jokaisen lapsen pitää pystyä tuntemaan ylpeyttä omasta perheestään.

Mitä lakiesitys sitten tarkoittaisi pariskunnan kannalta? Sitä, että jokaiselle tytölle ja pojalle annetaan oikeus haaveilla avioliitosta, kauniista hääpuvusta, juhlasta, kakusta ja varsinkin elämästä rakastamansa ihmisen kanssa. Täällä puhutaan avioliitosta perinteisenä instituutiona. Yhtä vanha on ikaikainen (Puhemies koputtaa) kulttuuria yhdistävä unelma pysyvästä ihmissuhteesta, jonka symboli avioliitto on, ja tätä unelmaa en ainakaan minä halua olla murskaamassa. Siksi äänestän huomenna tasa-arvoisen avioliittolain puolesta.

⁴⁵ **Lauri Heikkilä /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat syntyessään aika tasa-arvoisia. Sen jälkeen elämä eteenpäin riippuu valinnoista, mitä tehdään, ja on myöskin vastuuta valinnoista ja omista päätöksistä.

Myöskin puolison valinta on oma päätös. Perinteisesti avioliittoon vihittävät puoliset ovat olleet eri sukupuolta. Jos on valinnut samaa sukupuolta olevan puolison, heidän elämänsä helpottamiseksi on tehty tämä rekisteröity parisuhde. Elikkä he ovat voineet päättää puolisoa valitessaan, kumpaan suuntaan he haluavat lähteä elämässä. Ja tietysti biologinen puoli on sitten päättänyt sen, saako lapsia vai ei. On tietysti hyvä, että on mahdollisuus adoptoida ne omat lapset sinne parisuhteeseen, jos parisuhde muuttuu. Mutta tämä (Puhemies koputtaa) parisuhteen ulkopuolinen adoptio on käsittääkseni se, mikä tässä nyt puoltaa vanhan perinteen säilyttämistä tässä avioliittokysymyksessä.

⁴⁶ **Eila Tiainen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on varmasti kaikki argumentit puolesta ja vastaan jo moneen kertaan todettu, ja olemme todella saaneet paljon palautetta ihmisiltä, jotka ovat ainakin minulle tulleissa palautteissa etupäässä vastustaneet tätä tasa-arvoista avioliittolakia. Minä itse olen sitä mieltä, että kyse on yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta ja jakamattomasta ihmisoikeudesta, ja minä en ym-

märrä sitä, minkä takia me emme voisi tässä salissa, kun säädämme nimenomaan maallisia lakeja, antaa kaikille ihmisille samanveroisia oikeuksia.

Täällä on puhuttu paljon myös lapsista. Monet lastensuojelujärjestöt ovat esimerkiksi olleet tämän avioliittolain kannalla, ja minä kyllä uskon näitä asiantuntijoita. Lapselle on tärkeintä, että varhaiset kiintymyssuhteet ovat kunnossa, olivat sitten hänen vanhempansa mitä sukupuolta hyvänsä. Tämän takia minä aion äänestää huomenna tämän avioliittolain puolesta ja samalla toivon, että enemmistö tässä salissa äänestää samoin, ja samalla tämä lainsäädäntö tulee sille tasolle, missä meidän arkielämämme jo tällä hetkellä on.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Arvoisat edustajat, nyt minulla on täällä neljä nimeä, jotka ovat olleet tämän asian yhteydessä jo aikaisemmin äänessä, ja kun haluan olla tasavertainen edustajia kohtaan, niin pyydän nyt niitä, jotka eivät ole saaneet vielä lausua käsitystään tässä debatissa tai varsinaisissa puheenvuoroissa, joita kuultiin pari aluksi, nousemaan ylös. Varaan heille mahdollisuuden minuutin vastauspuheenvuoroon ja sen jälkeen sitten näille, jotka ovat olleet jo äänessä, ja sitten puhujalistaan. — Seisokaa vielä vähän aikaa, että notaari saa teidät identifioitua.

⁴⁷ **Eero Suutari /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä ei ole kirkollinen kysymys. Kirkko voi itse päättää, miten toimii tässä asiassa. Sen sijaan me jokainen tiedämme YK:n ihmisoikeusjulistuksen 2 artiklan, jonka mukaan jokainen on oikeutettu samoihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkään synn mukaista syrjintää. Kysyttyäni Suomen tasa-arvovaltuutetulta, onko tämä kansalaisaloitteen kysymys ihmisoikeuskysymys, oli vastaus selvä: kyllä, kysymys on ihmisoikeudesta, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Tämä korostaa sitä, että emme voi lain edessä erotella ihmisiä sukupuolisen suuntautumisenkaan perusteella.

⁴⁸ **Juha Väättäinen /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rakastaminen ei edellytä avioliittoa, ei myöskään laillistettua parisuhdetta. Se on meidän hyvä muistaa tänään ja huomenna. Rakastan vieressäni istuvaa miestä, lähimmäistäni, fiksua ja komeaa miestä. Mutta mennä-

kö hänen kanssaan avioliittoon? Ei kiitos, ei edes laillistettuun parisuhteeseen.

Olen ollut yli 41 vuotta avioliitossa Liisani kanssa, avioliitossa, joka on kirkon ja suomalaisen yhteiskunnan hyväksymä ja kunnioittama.

Kannatan nykyistä avioliittolakia.

⁴⁹ **Mika Kari /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen iloisesti yllätynyt siitä, kuinka maltillista ja tolkkullista keskustelu tässä salissa tästä kansalaisaloitteesta on. Kuitenkin, kun mediaa on seurannut tämän keskustelun aikana, viimeisten kuukausien aikana, median puolella asiaa on paljon hypetetty niin puolesta kuin vastaankin, ja välillä on saattanut äänestäjille tulla kuva, että eduskunnassa ei muuta lainsäädäntöä tehdäkään kuin tätä kyseessä olevaa.

Median suuntaan oikeastaan vielä pieni viesti siitä, että muun muassa minut on liitetty tasa-arvoisen avioliittolain kannattajaksi, tosin minulta kysymättä. Mutta tässähän on hyvä tilaisuus kertoa oma kanta. Teen kaikille selväksi oman kantani samalla lailla kuin tein vaimolleni 15 vuotta sitten. Minun kantani on: tahdon.

⁵⁰ **Teuvo Hakkarainen /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vastustan tätä lakia ja olen sen tehnyt jo aikaisemminkin selväksi, että näin on. Minulla on hyviä ystäviä ja äänestäjiä ja tälleen, jotka ovat homoja ja vähemmistöön kuuluvia. Mutta tästä asiasta on tehty aivan hirvuihin, semmoinen niin kuin lumipallo pyöritetty kauheaksi, ehkä media tai mikä lie siihen syynä. Meillä olisi täällä varmasti tärkeämpiäkin asioita päätettävänä kuin tämä.

Mutta mitä siihen tasa-arvoon tulee ja lainsäädäntöön, mehän voimme tehdä sillä tavalla, että auringon pitää paistaa yöllä, lainsäädännöllä tehdä sen näin. Mutta ei se kyllä paista. Eikä kuukaan lähde kiertämään vastasuuntaan, vaikka me teemme lain siitä, se on aivan varma asia. Nämä ovat luonnollisia asioita.

Elikkä minä olen niin vanhakantainen ihminen, että minä ymmärrän, että tämä on miehen ja naisen välinen suhde ja siinä lisääntytään. Niin kuin Raamattu sanoo, lisääntykää ja täyttäkää maa. Jos se sillä toisella (Puhemies koputtaa) tapahtuu, niin olkaa hyvä.

⁵¹ **Jani Toivola /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mietin edellistä keskustelua, kun tästä aiheesta salissa puhuttiin. Minulle hen-

kilökohtaisesti koskettavimpia silloin olivat puheenvuorot, joita täällä piti useampi edustaja, joka oli ennen vastustanut ja ilmoittikin puoltavansa lakia. Niissä kaikissa jollain tavalla tuli ilmi se, että oli päättänyt pistää hetkeksi ikään kuin sen oman elämän tai arvomaailmansa sivuun ja ihan aidosti kuunnella sitä ihmistä, jolle tämä laki olisi tärkeä, joka jollain tavalla kokisi, että se hänen elämäänsä lisää yhdenvertaisuutta ja oikeutta olla yhtäläinen osa tätä yhteiskuntaa. Minä toivon, että vielä ennen huomista ne, jotka epäröivät, pystyisivät tätä samaa pohdintaa itsensä kanssa tekemään, että onko siellä joku semmoinen tila, missä se minun oma arvomaailmani ja toisaalta sen toisen ihmisen elämän edellytykset pystyisivät kohtaamaan tasaveroisesti ja silti minä pystyisin tajuamaan, että minun ei tarvitse luopua siitä omasta tavasta elää.

Sitten minä haluan vielä nopeasti, kun tässä on puhuttu paljon perhemuodoista, toistaa puheenvuorossani toteamani asian, että meillä on laki hedelmöityshoidoista, meillä on perheen sisäinen adoptio, yksin on mahdollista adoptoida ja mahdollista toimia sijaisvanhempana — monta lakimuutosta, jotka ovat jo monella tavalla muokanneet meidän perhekasitystämme, (Puhemies koputtaa) tunnustaneet erilaisia perhemuotoja. Eli me emme voi enää katsoa taaksepäin, (Puhemies koputtaa) vaan jos me hyväksymme tasa-arvoisen avioliittolain, niin me vahvistamme sitä muuttuvaa käsitystä perheestä ja liitosta.

⁵² **Pauliina Viitamies /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää lakivaliokunnan vähemmistöön jäänyttä jengiä siitä, että ovat tehneet hyvän vastalauseen, jossa on hyvin erotettu myös se, että tämä kysymys ei lakimielessä liity millään tavalla kirkkoon eikä uskontoon. Siinä mielessä on kaikkien, tätä asiaa myös vastustavien, mietittävä se, että kirkko hoitaa oman rootelinsa ja me täällä eduskunnassa teemme lait. Siinä mielessä olemme nyt oikealla tiellä, ja huomenna toivon mukaan tästä asiasta sitten enemmistö ymmärtää ääntänsä käyttäen oikealla tavalla.

Tällä lailla tulemme siis parantamaan sen tilanteen, mikä meillä on jo vallitsevana tässä maassa. Meillä on paljon perheitä ja pareja, jotka elävät tilanteessa, jossa heidän olemassaoloansa ei ole lailla hyväksytty. Siinä mielessä tämä on hyvä askel ottaa Suomenmaassa huomenna ja

tehdä heidän elämäntilanteestaan ja elämäntavastaan myös laillista.

⁵³ **Lasse Männistö /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on esitetty muutamia argumentteja kansalaisaloitteen vastustamiseksi sekä muutamia vastauksia näihin mielipiteisiin.

Edustaja Soini sanoi puheenvuoronsa päätteenksi, että "ole rohkeasti sitä mieltä kuin olet". Olisin halunnut Soinilta kysyä, jos hän vielä olisi täällä: Miksei hän salli tätä puolueensa kaikille edustajille? Miksi perussuomalaiset noudattavat asiassa ryhmäkuria?

Edustaja Niikko totesi, että tasa-arvoinen avioliittolaki tarkoittaisi yhteiskuntakokeilua, josta me emme voi tietää mitään. Vastaan, että tämä on käytössä kaikissa Pohjoismaissa, joten tiedämme varsin hyvin, millaisia yhteiskuntia nämä ovat.

Edustaja Räsänen peräänkuulutti lapsivaikutusten arviointia ja sen takia vastusti lakia. Totean todellisuudessa merkittävimpien lasten etuja ajavien järjestöjen, kuten MLL:n, Pelastakaa Lapset ry:n, Unicefin ja Lastensuojelun Keskusliiton, asettuneen tukemaan tätä lakia.

Edustaja Mäkipää vastusti lakia, sillä hänellä itsellään on äiti ja isä ja lapsia voi syntyä vain miehelle ja naiselle. Totean, että tähän ei esitetä mitään muutoksia, (Naurua) jatkossakin lapsia syntyy vain hedelmöityksen kautta.

Viimeiseksi totean edustaja Kivelälle, että on itse asiassa monia tutkimuksia siitä, millainen talouskasvuvaikutus (Puhemies koputtaa) on sillä, miten sukupuolivähemmistöjä kohdellaan. Se on positiivinen niissä maissa, (Puhemies koputtaa) joissa on hyvät sukupuolivähemmistöjen oikeudet.

⁵⁴ **Mika Niikko /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tehdään taitavasti mustasta valkoista ja valkoisesta mustaa tasa-arvotermien keinoja käyttäen.

Avioliitto on tasa-arvoisin juuri nyt, kun siinä on puolet miestä ja puolet naista. Biologia, tuhansien vuosien historia ja jälkeläisetkin sen todistavat. Samana päivänä, kun laki muuttuu niin kutsutuksi tasa-arvoiseksi, useat muut seksuaalivähemmistöt edelleen jäävät lain ulkopuolelle. Näin ollen väite epätasa-arvosta on väärä. Edustaja Kalliorinne, mitä vastaatte silloin niille mainitsemillenne kiusatuille henkilöille?

Arvoisa puhemies! Toinen asia. Me säädämme täällä lakeja, ja silloin ei ole oikein esittää asiaa ikään kuin se ei joltain osin toteutuisi, kuten täällä on esitetty, että adoptiot eivät tule toteutumaan. Näin on kuitenkin käynyt useassa muussa maassa, ja tämän on se lain tarkoitus ja päämäärä.

Toinen asia on, kirkkohäistä kun puhutaan samaa sukupuolta olevien keskuudessa, että sekään ei toteutuisi. Ruotsissa meni tasan puoli vuotta, vähän alle, ja alettiin vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja, koska paine tuli niin valtavaksi.

Elikkä kyllähän tämä muuttaa yhteiskuntaa monelta osin, (Puhemies koputtaa) joten on aika populistista väittää, että tällä ei ole minkäänlaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Viimeinen debattipuheenvuoro, edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

⁵⁵ **Oras Tynkkynen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän lakivaliokunnan puheenjohtajaa, edustaja Holmlundia mietinnön esittelystä ja myös siitä hyvästä yhteistyöstä, mitä minulla oli ilo hänen kanssaan harrastaa silloin, kun istuin lakivaliokunnassa.

Mietinnössä enemmistö lakivaliokunnasta toteaa, että parisuhdelain epäkohtia, kuten yhteistä sukunimeä, voidaan korjata muuttamalla parisuhdelakia. Mutta lakivaliokunnan enemmistö ei kuitenkaan esitä, että näin toimittaisiin, eli ei esitä, että sitä itse tunnistamaansa epäkohtaa ratkaistaisiin.

Vaikka parisuhdelakia lähdetäisiin korjaamaan, niin se ei valitettavasti ratkaisisi sitä perusongelmaa, että lain edessä ihmiset jaotellaan eri ryhmiin puolison sukupuolen perusteella. Jos bussissa on erilliset istumapaikat valkoihoisille ja mustaihoisille, niin se eriarvoisuus ei ratkea sillä, että mustaihoisten istumapaikkoihin laitetaan pehmeämmät istuintyyny, että siinä on mukavampi istua. Yhdenvertaista on vain se, kun ihmiset saavat istua haluamallaan paikoilla busseissa riippumatta ihonväristä, ja yhdenvertaista on vain se, kun ihmiset voivat mennä naimisiin rakastamansa ihmisen kanssa tämän sukupuolesta riippumatta.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: No niin, nyt siirrymme puhujalistaan, ja ilmoitan täs-

sä aluksi, etten tule myöntämään vastauspuheen-
vuoroja. Puhujat ottakoot tämän huomioon pu-
hetta muotoillessaan.

⁵⁶ **Silvia Modig /vas:** Arvoisa puhemies! Vih-
doinkin me olemme viimeisessä keskustelussa
ennen huomisen ratkaisevaa äänestystä. Kävi
huomisessa äänestyksessä miten tahansa, minä
haluan sanoa kansalaisaloitteen tekijöille ja alle-
kirjoittajille: Te olette nyt jo tehneet mielettö-
män työn, te olette edistäneet yhdenvertaisuutta,
ja te olette hälventäneet ennakkoluuloja tämän
asian ympäriltä. Kiitos teille kaikille.

Keskustelu on ollut vilkasta, ja se on herättä-
nyt tunteita puolin ja toisin. Keskustellaan jopa
siitä, mitä termiä tästä laista saa käyttää. Itse
minä haluan käyttää termiä "tasa-arvoinen avioliit-
tolaki", koska minun mielestäni se kertoo par-
haiten sen, mistä tässä laissa on kyse. Siinä on
kyse nimenomaan tasa-arvosta ja yhdenvertai-
suudesta, siitä, että me kaikki olemme samassa
asemassa suhteessa lakiin.

Tätä lakia on myös vastustettu paljon veto-
malla muun muassa lapsen asemaan. Samalla,
kun lain vastustajat vetoavat puolustavansa lap-
sen oikeutta, he tuomitsevat kaikki sateenkaari-
perheet, kaikki adoptioperheet, kaikki yhden
vanhemman perheet lähtökohtaisesti huonom-
miksi. Tämä ei ole pelkästään loukkaavaa, vaan
se ei missään nimessä ole näissä perheissä elä-
vien lasten etu. Lapsen etu on rakastava ja turval-
linen koti, ja sen voi mahdollistaa myös muu
kuin perinteinen ydinperhe. Tänä päivänä suo-
malaiset perheet ovat hyvin moninaisia, ja mei-
dän tehtävämme ei ole arvottaa niitä keskenänsä,
vaan tukea heitä. Parhaimmin me sen tässä tilan-
teessa teemme tuomalla samaa sukupuolta ole-
vat parit ja heidän perheensä samaan asemaan
muiden kanssa. Myös lakivaliokunnan kuulemat
lasten psykyen ja hyvinvoinnin asiantuntijat ei-
vät nähneet lasten asemassa mitään huolenaihet-
ta, vaan lähinnä kantoivat huolta siitä, miten lei-
maava puhe vaikuttaa lapsen kehitykseen.

Toiseen yleiseen argumenttiin avioliitosta nai-
sen ja miehen välisenä instituutiona otin kantaa
jo debattipuheenvuorossani, mutta sanon vain
sen, että aikoinaan naisten äänioikeutta ajaneet,
tasa-arvoa ajaneet ihmiset eivät lannistuneet vas-
tustuksen edessä, vaan ajoivat sitä työtä, ja sen
seurauksena esimerkiksi minä olen saanut äänes-
tää koko elämäni.

Yleinen argumentti ja varmaan henkilöön me-
nevin ja ehkä se, minkä minä parhaiten itse pys-
tyn ymmärtämään lakia vastaan, on omaan hen-
kilökohtaiseen uskonnolliseen vakaumukseen
pohjautuva näkemys. Minä kunnioitan suuresti
uskonnonvapautta ja jokaisen omaa vakaumus-
ta. Mutta Suomessa on useita eri uskonnollisia
yhdyskuntia ja myös uskonnottomia. Me emme
voi säätää lakia yhden uskonnon näkökulmasta,
vaan kaikille samana ja neutraalina. Jokainen saa
tietysti omassa ajattelussaan nojata itselleen tär-
keisiin arvoihin, mutta lakeja ei voida säätää us-
konnon perusteella.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite tasa-arvoi-
sesta avioliitosta on mahdollisuus ottaa askel
kohti perustuslain jokaiselle takaamia oikeuksia,
taata jokaiselle mahdollisuus rakastaa ja perus-
taa perhe haluamansa ihmisen kanssa.

Arvoisa puhemies! Siksi kannatan edustaja
Toivolan tekemää esitystä käsittelyn pohjaksi ja
toivon sydämestäni, että huomenna eduskunta
asettuu suomalaisten enemmistön kannalle ja an-
taa tukensa tasa-arvoiselle avioliitolle.

⁵⁷ **Aino-Kaisa Pekonen /vas:** Arvoisa puhe-
mies! Edustaja Modigin tapaan haluan kiittää
aloitteen tekijöitä ja kaikkia aloitteen allekirjoit-
taneita. Tämä eduskunnassa käyty keskustelu on
osoittanut sen, että tälle aloitteelle on ollut tilaus-
ta ja keskustelulle on ollut tarvetta.

Tuskin mikään muu aloite täällä eduskunnas-
sa on herättänyt niin paljon keskustelua, tunteita
ja ajatuksia kuin aloite tasa-arvoisesta avioliitto-
laista. Lakivaliokunnassa olemme kuulleet lähes
70 asiantuntijaa. Tasa-arvoa ja oikeuksia on pui-
tu kansalaisten kanssa sähköpostiviesteissä, pu-
heluissa ja kentällä. Vihdoin olemme pisteessä,
jossa lain toteutuminen on enää napin painalluk-
sen päässä.

Kaikissa muissa Pohjoismaissa paitsi Suo-
messa samaa sukupuolta olevien väliset avioliit-
tot on sallittu. Ne on sallittu myös monissa mais-
sa, joita on perinteisesti pidetty konservatiivisi-
na. Suomi on putoamassa tasa-arvon ja yhden-
vertaisuuden kehityksen kärjestä ja jäämässä
vanhoillisina tunnettujen valtioiden joukkoon.
Huomenna nähdään, mikä on Suomen suunta.

Nykyinen lainsäädäntö sulkee samaa suku-
puolta olevat parit avioliiton ulkopuolelle. Mi-
nun mielestäni tätä ei voi pitää hyväksyttävänä
ottaen huomioon yhdenvertaisuusperiaatteen.
Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa aset-

taa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Avioliittolain muuttaminen tasa-arvoiseksi on lainsäätäjän taholta selkeä signaali siitä, että kaikki ovat tasavertaisia huolimatta siitä, millaisia ominaisuuksia heillä on.

Minusta on käsittämätöntä, että esimerkiksi hakiessa työtä, koulutuspaikkaa tai lapsen päivähoitopaikkaa tulee seksuaalinen suuntautuminen ilmoittaa raksimalla ruutuun joko avioliitto tai rekisteröity parisuhde. Tasa-arvoisella avioliittolaille taataan myös oikeus perintöön ja yhteiseen sukunimeen ja helpotetaan mahdollista adoptiota. Suomen adoptiojärjestelmä on luotettava, ja siinä tarkoituksena on löytää lapselle parhaat mahdollisimmat vanhemmat — ei koskaan vanhemmille lasta. Sukupuolella tai sukupuolisella suuntautumisella ei ole tässä asiassa merkitystä.

Tasa-arvoisessa avioliittolaissa myös perheen sisäinen adoptio helpottuisi tilanteessa, jossa toinen äiti voisi adoptoida lapsen heti syntymän jälkeen tai jo raskausaikana.

Arvoisa puhemies! Lapsen edun mukaista on, että hänellä on perhe ja rakastavat vanhemmat. Sillä, mitä sukupuolta vanhemmat ovat, ei ole tutkimustenkään mukaan lapsen kehityksen kannalta mitään merkitystä. Lapsen edun näkökulmasta onkin tärkeää tunnustaa kaikki perheet, parisuhteet ja avioliitot samanarvoisiksi. Kaikkien lasten tulee olla keskenään tasa-arvoisessa asemassa riippumatta heidän vanhempiensa sukupuolesta, sukupuolisesta suuntautumisesta tai muista ominaisuuksista. Tärkeintä on rakkaus ja huolenpito.

Etenkin lain vastustajat käyttävät perusteluna uuden lain torppaamiselle sitä, että lapsella tulee olla oikeus molempiin vanhempiinsa eli äitiin ja isään. Perustelu ei ole kuitenkaan kestävä, sillä jo nyt vuonna 2007 voimaan tullut hedelmöityshoitolaki sallii hedelmöityshoidot avio- ja avoparien lisäksi myös naispareille ja itsellisille naisille. Tasa-arvoinen avioliittolaki ei siis määritä uudelleen lapsen etua vaan pyrkii vahvistamaan sitä.

Sateenkaariperheet ry:n mukaan Suomessa elää tällä hetkellä noin 10 000 lasta erimuotoisissa sateenkaariperheissä. Näiden lasten etu on yhteiskunta, joka ei syrji ketään.

Arvoisa puhemies! Ei ole olemassa mitään perustelua sille, että tasa-arvoista avioliittolakia ei voitaisi hyväksyä. Kansanedustajan tärkein tehtävä on säätää lakeja, ja lain edessä kaikkien on

oltava samanarvoisia. Toivon, että kaikki kansanedustajat muistavat tämän huomenna.

⁵⁸ **Peter Östman /kd:** Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit katsovat, että avioliitto on miehen ja naisen välinen instituutio ja tulee sellaisena myös säilyttää. Avioliittoa on Suomessa tuhansien vuosien ajan hallinnut kristillinen kirkko, ja edelleen ehdoton enemmistö vihkimisistä hoidetaan kirkollisesti, ei siviilivihkimisenä.

Värderade talman! I de flesta samhällen är äktenskapet en institution som fyller en rad olika funktioner för familjelivet. Äktenskapet ger parförhållandet mellan makarna en särskild legitimitet och bildar ramen, bland annat för den biologiska reproduktionen och för barnens uppföstran. Äktenskapet har i tusen år förvaltats av den kristna kyrkan i Finland, och fortfarande vigs en absolut majoritet inte borgerligt utan kyrkligt.

Arvoisa puhemies! Onko todella niin, että nykyinen avioliittolaki on ihmisoikeuksien vastainen, niin kuin täällä on useissa puheenvuoroissa väitetty? Euroopan ihmisoikeustuomioistuon tänä kesänä vahvistanut suuressa jaostossa aiemmin 15. marraskuuta vuonna 2012 annetun Suomea koskevan ratkaisun, jossa todettiin, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 12 artikla suojaasi perinteistä avioliittoa miehen ja naisen välillä ja että EIS 12 artikla ei perustanut sopimusvaltiolle velvollisuutta myöntää samaa sukupuolta oleville oikeutta päästä avioon. Sellaista velvollisuutta ei päätöksen mukaan voitu perustaa myöskään EIS 8 eikä 14 artiklaan. Mikään ihmisoikeussopimus siis ei velvoita lain muuttamiseen.

No, onko nykyinen avioliittolaki syrjivä? EIT totesi edellä mainitussa ratkaisussaan rekisteröidyn parisuhteen olevan riittävä ja turvaavan myös lapsen oikeudet. Juridisissa oikeuksissa eroina ovat ainoastaan yhteisen nimen saamista ja ulkoinen adoptio. Nimen saamiseen liittyvä muutos on helposti tehtävissä lakiin rekisteröidystä parisuhteesta. Adoptiota lukuun ottamatta erot ovat siis hyvin vähäisiä.

Arvoisa puhemies! Lapsen oikeutta isään ja äitiin ei tule heikentää. Adoptio on ennen muuta lapsen, ei aikuisen oikeus. Jo menetyksiä kärsineelle lapselle tulee turvata oikeus isään ja äitiin. Paraskaan isä ei voi korvata äitiä, ja toisinpäin, koska me olemme erilaisia. Se, ettei kaikilla lap-

silla ole eron, kuoleman tai muun syyn vuoksi yhteyttä kumpaankaan vanhempaansa tai vanhemmuudessa on puutteita, ei ole peruste sille, että lainsäädännöllä lapselta viedään oikeus isään tai äitiin. Lainsäädännössä ei voida myöskään lähteä siitä odotuksesta, että jommankumman sukupuolen vaikutus korvautuu joillain ulkopuolisilla henkilöillä.

Avioliitto on tarkoitettu keskeiseltä osaltaan myös sitomaan lapsen biologiset vanhemmat yhteen, jotta lapsella olisi vakaa kasvuympäristö, naisen ja miehen malli sekä kuva sukupuolten välisestä vuorovaikutuksesta. Tähän avioliittolain muutos toisi ison periaatteellisen muutoksen, joten eduskunnan vastuu on erityisen suuri juuri lapsen aseman kannalta.

Arvoisa puhemies! Muun muassa näistä syistä ja lähtökohdista vastustan kansalaisaloitteen hyväksymistä.

⁵⁹ **Lasse Männistö /kok:** Arvoisa puhemies! Muistan hyvin sen kolmen ja puolen vuoden takaisen kesäkuisen illan, kun Säätytalolla selvisi, ettei tasa-arvoisen avioliittolain säätämistä päästä eteenpäin hallitusohjelman muodossa. Pettymyksestä ja tahdosta kamppailla tämän lain säätämisen puolesta myös tällä vaalikaudella syntyi puoluerajat ylittävän työryhmän yhteinen aloite tasa-arvoisesta avioliittolain. Soitin muutamana päivänä päästä Oras Tynkkyselle, ja siitä se lähti.

Tämän aloitteen kaaduttua mutta kansalaiskeskustelun jatkuessa syntyi Tahdon2013-kansalaisaloite, jota tänään vihdoinkin käsittelemme täällä eduskunnan täysistunnossa. Tämä on hieno hetki. Haluan kiittää kaikkia aloitteen tekijöitä ja allekirjoittaneita. Tämä on ollut suuri työ ja pitkä matka. Nyt asia on vihdoinkin ja viimein kansanvaltamme ylimmän päätöksentekokoelimen käsissä. Olipa lopputulos huomenna mikä tahansa, olette te, aloitteen tekijät, tehneet suuren palveluksen ja valtavan työn tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden puolesta. Kiitos.

Arvoisa puhemies! Kaksi ihmistä solmii avioliiton luvatakseen luottaa, kannustaa, tukea ja rakastaa puolisoaan koko loppuelämänsä. Hyväksymällä tasa-arvoisen avioliittolain annamme kaikille toisiaan rakastaville pareille tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset lähtökohdat julistaa rakautta ympäröivälle yhteiskunnalle, sitoutua toisiinsa ja perustaa perhe. Nämä ovat isoja asioita kyseessä oleville pareille, maailman suurim-

pia, eivätkä ne vie mitään pois keneltäkään muulta.

Täällä eduskunnassa kansalta saamamme tehtävä on säätää lakeja rakentaaksemme parempaa ja toimivampaa Suomea. Jos yhteiskunnassa on jokin pielessä, on tehtävämme korjata se. Näiltä osin tilanne on nykyisen avioliittolain osalta selkeä. Lainsäädäntöme ei kohtele kaikkia toisiaan rakastavia pareja tasa-arvoisesti.

Kansalaisten tahto on yhtä lailla selkeä ja selkeästi ilmaistu. Käsitellyssämme on yli 160 000 suomalaisen tahdonilmaisu. He ovat nähneet ongelman ja haluavat siihen muutoksen. Lukuisten tutkimusten mukaan suomalaisten ylivoimainen enemmistö antaa tukensa tasa-arvoiselle avioliittolain.

Paitsi että avioliitossa on kyse rakkaudesta ja sitoutumisesta, on siinä kyse myös perheen perustamisesta: perheen, jossa lapsille tarjotaan rakastava, läsnä oleva ja turvallinen kasvuympäristö. On nimenomaisesti lapsen oikeus saada ympärilleen rakastavat vanhemmat. Sillä, onko kyseessä äiti ja isä, äiti ja äiti vai isä ja isä, ei ole merkitystä. Lapsen etu mielessä pitäen merkitystä on ainoastaan sillä, että häntä tuetaan, kannustetaan ja rakastetaan varauksettomasti. Merkittävimmät lasten oikeuksien puolesta puhuvat järjestöt ovatkin asettuneet kannattamaan tasa-arvoista avioliittolain.

Olen itsekkin tullut isäksi hiljattain ja toivon koko sydämestäni, että lapseni saa kasvaa yhteiskunnassa, jossa kenellekään ei kerrota tämän vanhempien tai perheen olevan epäsovinnainen tai huonompi kuin jollakulla toisella. Lapsista kasvaa tasapainoisia ja aktiivisia yhteiskunnan jäseniä, kun heitä rakastetaan, tuetaan ja kannustetaan — tämä täysin riippumatta siitä, ovatko he varttuneet ydinperheessä, uusioperheessä vai teenkaariperheessä.

Arvoisa puhemies! Kun me täällä eduskunnassa hyväksymme huomenna tasa-arvoisen avioliittolain, on seuraavana aamuna herätessämme maailmassa erilaista vain ja ainoastaan se, että kaksi samaa sukupuolta olevaa ihmistä saa solmia avioliiton luvaten luottaa, kannustaa, tukea ja rakastaa puolisoaan koko loppuelämänsä. Annetaan tämä oikeus siis huomenna tasa-arvoisesti kaikille, se ei ole keltään pois. Suomi ja suomalaiset ovat valmiita tasa-arvoiseen avioliittolain. Loppujen lopuksi kyseessä on hyvin yksinkertainen ja arkinen asia: avioliitto kahden toisiaan rakastavan ihmisen välillä.

⁶⁰ **Ville Niinistö /vihr:** Arvoisa puhemies! Huomenna eduskunnassa on tärkeä päivä. Me olemme kulkemassa kohti merkittävää päätöstä siinä tiellä, mitä me olemme viime vuosikymmeninä tehneet ihmisten välisen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden toteuttamisessa Suomessa. Viime vuosina on keskusteltu paljon siitä, että tasa-arvoinen avioliittolaki voidaan saada toteutettua. Siitä väännettiin hallitusneuvotteluissa 2011. Sen pohjalta tehtiin yhteinen kansanedustajien aloite, ja sen kaaduttua kansalaisaloitteen pohjalta olemme päässeet tähän hetkeen.

Mutta taustalla on myös vuosien ja vuosien työ sitä ennen rekisteröidyn parisuhteen ja muiden vastaavien parannusten toteuttamiseksi. Haluan ensiksi kiittää niitä, jotka ovat tehneet todella elämäntyötään ja eläneet omaa arkeaan siinä, että nämä parannukset ovat Suomessa edenneet. Nyt on tärkeää, että huomenna otamme tämän merkittävän askeleen täyden yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.

Vihreille ja itselleni yhteiskunta on paras silloin, kun se kohtelee kaikkia jäseniään yhdenvertaisesti ja mahdollistaa jokaisen nuoren täysimääräisen kyvyn ja mahdollisuuden olla omanlaisensa, olla unelmineen, toiveineen, ajatuksiineen ja seksuaalisine suuntautumisineen tasa-arvoinen ja yhdenvertainen. Kysymys on siis siitä, miten me voimme yhteiskunnassa varmistaa, että kaikille on tilaa.

Itse lakimuutos on pieni, mutta se henkinen muutos on siis iso: me hyväksymme ihmisten erilaisuuden, ei ole toiseutta, ei ole me ja ne muut, jotka ovat vähän erilaisia, vähän pelottavia, vaan me näemme, että yhdessä me kaikki suomalaiset olemme vahvoja, kun me sallimme toistemme erilaisuuden. Se on voimavara taloudellisesti, se on voimavara ihmisten hyvinvoinnille, se on voimavara meidän lapsillemme. Me kaikki saamme elää, kasvaa, tehdä työtä, asua silloin maassa, jossa arki on meille parempi.

Tämän lakimuutoksen kannattajat ovat kertooneet paljon inhimillisiä tarinoita siitä, miten tämä lisäisi heidän hyväksyntäänsä yhteiskunnassa, heidän läheistensä hyväksyntää. Kun näitä tarinoita lukee, herää kysymys: miksi ylipäätään tätä lakia voi vastustaa? Ne nuoret, jotka kamppailivat oman identiteettinsä kanssa, tarvitsevat lainsäätäjiltä osoituksen, että he ovat yhdenvertaisia. On ihmisiä, jotka ovat eläneet pitkään parisuhteessa, odottaneet vuosikymmeniä, että yhteiskunta hyväksyy tämän parisuhteen lain edessä

tasa-arvoisena ja sallii avioliiton — miksi me heiltä sen estäisimme? Ja entä ne lapset, jotka elävät sateenkaariperheissä: miksi me tekisimme heidän arjestaan vaikeampaa, heidän vanhempiensa oikeudellisesta asemasta hankalampaa kuin se on heteropareilla?

Vastustajien argumentit ovat lähinnä kahdenlaisia.

Toiset viittaavat uskonnollisiin kysymyksiin, ja silloin on syytä hyvin yksiselitteisesti sanoa, että heidän uskonnonvapauttaan kunnioitetaan. Heillä on oikeus omassa elämässään juuri niihin valintoihin, mistä he puhuvat. Mutta uskonnonvapauden perusteella ei ole oikeutta rajoittaa toisten ihmisten ihmisoikeuksia ja vapauksia. Vakaumuksellinen kristitty ei ole Suomessa ahdingossa. Hän voi yhä käydä kirkossa. Hän voi harrastaa omaa uskontoaan. Mutta miksi hän rajoittaisi toisten ihmisten yhdenvertaisuutta lain edessä, ja miksi lainsäätäjät sen tekisi? Tätä näkemystä voi kunnioittaa, ja näillä ihmisillä on tähän elämäntapaan arjessaan oikeus. Myös monet samaa sukupuolta olevat parit elävät arjessaan varsin perinteitä kunnioittavilla elämäntavoilla.

Mutta on toinen vastustuksen muoto, joka on pelottava. Haluan sanoa ääneen näistä kansalaiskirjeistä yhden otsikon, joka minua huolestutti syvästi. Kansalaiskirjeissä on ollut varsin erikoista sisältöä, ennakkoluuloja, pelkoja, epäluuloa, mutta se, että ihminen kirjoittaa kirjeensä otsikkoon kansanedustajalle "normaali kolmen lapsen isä, joka vihaa homoja", ei ole mielestäni normaalia.

Sen takia tämän eduskunnan keskustelu ja tämän tasa-arvoisen avioliittolain hyväksyminen on erityisen tärkeää, että me osoitamme myös niille, jotka eivät omaa ajatteluaan ole avartaneet sille, että hyväksyisivät ihmisten toiseuden, että ei ole normaalia suhtautua vihaten toisiin ihmisiin. Suomi on parempi maa silloin myös näille ihmisille, kun kaikilla on tilaa olla omanlaisensa, ja meidän yhteiskuntamme on pystyttävä osoittamaan, että tällaisista tunteista pitää voida päästä eroon ja sellaiset tunteet eivät saa aiheuttaa toisten ihmisten kiusaamista. Kouluissa, työpaikoilla on tehtävä töitä sen eteen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Huomenna kaikki voi olla toisin. Muutos on pieni monille, mutta se on hyvin suuri niille, joita se koskee. Muille aurinko nousee edelleen aamulla ja siellä kahvipöydän äärellä juodaan kahvia ja luetaan aamun lehteä, mutta se iso muutos on se, että jokainen

nuori, jokainen aikuinen, jokainen lapsi on yhdenvertainen Suomessa unelmineen ja toivoneen. Ja sallittakoon se meille kaikille.

⁶¹ **Stefan Wallin /r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Tasa-arvoista avioliittolakia kannattavana ja lakivaliokunnan varapuheenjohtajana voin todistaa, että tämä kansalaisaloite on lakivaliokunnassa saanut perusteellisen ja asiallisen käsittelyn. Laajan kuulemiskierroksen jälkeen, jossa viitisenkymmentä kiistatonta asiantuntijaa lausivat käsityksensä asiasta, on valiokunta, kuten tiedetään, viime viikolla äänin 9—8 päättänyt hylkäävälle kannalle. Näin ollen tälle hylkäävälle pohjalle rakennettu mietintö ja toisaalta tasa-arvoista avioliittolakia, siis kansalaisaloitteen päämäärää puoltava vastalause ovat tämän päivän käsittelyn aiheena. Tänään puhutaan, huomenna äänestetään — vihdoinkin.

Avioliittokäsite on asia, jossa jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseen. Tämä tarkoittaa samalla myös sitä, että pitää kunnioittaa muiden oikeutta olla asiasta eri mieltä kuin itse on. Minulle, joka menin naimisiin perinteisin menoin pian parikymmentä vuotta sitten, kysymys tasa-arvoisesta avioliittolakiasta ei ole pelkkä mielipidekysymys. Kysymys on siitä, pitäisikö kaikkien toisiaan rakastavien ja yhteiselämää haluavien pariskuntien saada olla samanvertaisia lain edessä vai ei. Tänä päivänä ne eivät ole, päinvastoin kuin kaikissa muissa Pohjoismaissa. Nyt on aika nostaa Suomea pohjoismaiselle yhteistäajuudelle myös tältä osin.

Minulla ei ole kykyä eikä mielestäni oikeuttaakaan luokitella tai porrastaa ihmisten rakkaus-suhteita ihan vain sen perusteella, mitä sukupuolta parit ovat. En myöskään näe, että avioliitto instituutiona millään tavalla kärsisi siitä, että myös samaa sukupuolta olevat parit saisivat sellaisen solmia. Päinvastoin koen, että avioliittoinstituutio vahvistuisi, jos yhä useampi toisiaan rakastava pariskunta pitää avioliittoa niin arvokkaana, että haluaa päästä sen piiriin.

Herr talman! Frågan om jämställd äktenskapslag handlar om respekt, dels för varandras åsikter men inte minst respekt för alla par som älskar varandra, oavsett kön. I dag är par av samma kön och par av olika kön inte lika inför lagen.

Jag anser att en utvidgning av äktenskapsbegreppet till även par av samma kön på inget

sätt försvagar eller förminskar äktenskapsinstitutionen, lika lite som ändringen av namnlagen gjorde 1987 eller lagen om registrerade partnerskap gjorde år 2001. Tvärtom anser jag att äktenskapsinstitutionen stärks av det att par som älskar varandra, men i dag inte får gifta sig, upplever äktenskapet som så värdefullt att de vill bli en del av det.

Vi behöver mer kärlek, respekt och trygghet, inte mindre. Vi behöver familjer av egentligen alla regnbågens färger som känner sig lika värdefulla och barn som känner sig och sina föräldrar på lika villkor accepterade av samhället runt omkring dem.

Puhemies! Tässä on useissa puheenvuoroissa viitattu lasten oikeuteen isään ja äitiin. Miltähän tämä kuulostaa niiden kymmentuhansien yksinhuoltajaäitien tai -isien korvissa, jotka hoitavat lastaan yksin? Tai niiden lasten korvissa, joiden isä tai äiti tai molemmat ovat kuolleet? Niin, mihin hävisivät minun oikeuteni isääni, kun hän kuoli ollessani 13-vuotias? Kuolemalle ei tietenkään voi mitään. Mutta tämän lakimuutoksen vastustajien kannattaisi ehkä käyttää hieman enemmän energiaa sen pohtimiseen, miksi joka toinen miehen ja naisen solmima ilmeisesti ihan avioliitto päättyy eroon.

Puhemies! Tarvitsemme enemmän rakkautta, sitoutuneisuutta ja turvallisuudentunnetta perheissämme, ei vähemmän, joten huomenna äänestämme vastalauseen, siis tasa-arvon, tasavertaisuuden ja jakamattoman ihmisarvon, puolesta.

Kannatan edustaja Toivolan tekemää vastalauseetta.

⁶² **Johanna Karimäki /vihr:** Arvoisa puhemies! Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä. Näin todetaan YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa.

Kannatan kansalaisaloitetta, kannatan tasa-arvoista avioliittolakia. Oikeus mennä naimisiin rakastamansa ihmisen kanssa on ihmisoikeus. Sateenkaariperheissä odotetaan, että heidät hyväksytään yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä. Heidän lapsensa seuraavat keskustelua hämmennyneinä. Heille perheen arki on todellista. Annetaan näille perheille lain edessä sama arvo kuin muillekin: ihmisarvo.

Tasa-arvo sanana on yritystä taata, että olemme samalla viivalla, yhtä arvokkaita. Tämä laki takaa sen, että yhteiskunta antaa tuen tasa-arvoon kasvamisen tielle, missä rakkaus on tärkein asia kasvavalle lapselle eikä se, oletteko heteropari. Toisen oikeus ei ole toiselta pois. Erilaisuus on yhteiskunnan rikkaus. Tasa-arvoinen avioliitto asettaisi kaikki avioparit oikeudellisesti samalle viivalle kaikissa tilanteissa. Tarve erotella ihmisiä rekisteröityihin puolisoihin ja aviopareihin poistuu, mikä tarkoittaa byrokratian vähenemistä ja sitä, että kunkin parin oikeudellinen asema Suomessa olisi selkeästi ja yhdenmukaisesti määritelty eikä yhteistä sukunimeä tarvitsisi anoa maistraatista.

Tasa-arvoinen avioliitto on jo voimassa kaikissa muissa Pohjoismaissa. Tehdään se meilläkin todelliseksi. Tasa-arvoinen avioliitto ei ole keneltäkään pois vaan meille kaikille lisää. On tärkeää, että maailma, jossa lapsemme kasvavat, on reilu kaikille eikä syrji ketään.

⁶³ **James Hirvisaari /m11:** Arvoisa puhemies! Jotkut suvaitsemattomat ja ilkeät ihmiset ovat halunneet leimata minut vihapuhujaksi, mutta enhän minä koskaan puhu enkä kirjoita vihantunteessa enkä myöskään hyväksy minkäänlaista syrjintää.

En hyväksy myöskään seksuaalivähemmistöjen syrjintää. Ajattelen niin, että heidän tulee saada elää vapaassa yhteiskunnassamme täysin hyväksytyinä ja arvostettuina ihmisyyksilöinä. Minusta vähemmistöjen asiat ovat Suomessa verrattain hyvin. Sen sijaan monissa maailman maissa seksuaalivähemmistöjen tilanne on aivan karmaa. Venäjällä ilmenee avointa syrjintää lainsäädännössä, ja muslimimaissa julistetaan jopa kuolemantuomioita. Silti täällä samat tahot, jotka kannattavat itsetuhoisen avointa maahanmuuttoa eivätkä näe esimerkiksi islamisaatioissa mitään arveluttavaa vaan suosivat sitä, kannattavat homoliittoja. Se on mielestäni hyvin omituista ja ristiriitaista. Tarkoitin nyt ennen kaikkea sateenkaaripuolueita, joille tämä kansalaisaloite tuntuu olevan aivan erityinen ja vaalikauden ylivoimaisesti tärkein asia.

Arvoisa puhemies! Omasta puolestani haluan sanoa, että lakivaliokunnassa laatimamme hylkäävän mietinnön perustelut ovat aivan erinomaiset ja yhdyt niihin täysin. Eri mieltä olevat ovat ilmaisseet kantansa vastalauseessa. Liberaalit tahot ovat valmiit muuttamaan avioliiton käsi-

tettä, koska he eivät pidä avioliittoa mitenkään erityisenä juuri miehen ja naisen välisenä parisuhdemuotona. Liberaaleille lienee esimerkiksi sama, ollaanko avo- vai avioliitossa, mutta perinteiseen avioliittoinstituutioon pitää kuitenkin väen väkisin kajota.

Arvoisa puhemies! Minua itseäni siis riipii eniten pyrkimys muuttaa avioliiton luonnetta ja sisältöä, ja tämän kansalaisaloitteen käsittelyssä minua aivan erityisesti riepoo harhaanjohtava markkinointi ja häikäilemätön mediarummutus asian ympärillä. Kuten alussa annoin ymmärtää, minulla ei ole yhtään mitään sukupuolivähemmistöjä vastaan, mutta minä vastustan sitä, että te julkeatte hämätä ja siten vääryydellä kajota miehen ja naisen väliseen instituutioon. Kyseessä ei ole tasa-arvo-, yhdenvertaisuus- eikä ihmisoikeuskysymys, vaan avioliittokäsitteen muuttaminen kokonaan toiseksi.

Olen itse tässä prosessissa oppinut ymmärtämään vähemmistön kaipausta, mutta yhtä asiaa kovasti ihmettelen: miksi teille ei hiventäkään näytä merkitsevän se, että monet avioliitossa elävät pitävät aloitetta erittäin loukkaavana? Tokihan se heitäkin koskettaa. Erityisesti se loukkaa suurta osaa kristikunnasta, jota ymmärtääkseni kismittää aivan erityisesti se, että vähemmistön vapausoikeudet pyritään asettamaan lasten oikeuksien edelle. Ja lopettakaa se iänikuinen läsysytys siitä, etteikö se muka olisi keneltäkään pois. Ette nimittäin ole ymmärtävinänne, että jos avioliitto määritellään absurdisti uudelleen niin, että se sopii homopareille, niin siitä tulee samassa sekunnissa vähemmän sopiva heteropareille. Se on niin kuin nuijalla päähän — mille? Miehen ja naisen liitolle.

Arvoisa puhemies! Tällöinen kansaa suurilla tunteilla jakava asia pitäisi ratkaista kansanäänestyksellä eikä vielä tässä salissa. Sen takia toivon, että aloite kaatuu, mutta olen valmis neuvoo-antavaan kansanäänestykseen vaikkapa heti ensi kevään vaalien yhteydessä.

Minua surettaa. Minua nyt surettaa, koska huomenna on tulossa ainoastaan huono päätös, olipa tulos mikä tahansa. Toinen puoli nimittäin pettyy raskaasti, ja nämä ovat tunteita herättäviä asioita, niin kuin olemme huomanneet, kun olemme palautetta saaneet.

Olemme nyt siis vakavan asian äärellä, mutta silti kaikille nyt hymyä huuleen ja pilkettä silmään, ja äänestäkäämme huomenna kukin ikioiman tunteidemme mukaisesti.

⁶⁴ **Pekka Haavisto /vihr:** Arvoisa puhemies! Minulla oli mahdollisuus olla Taxellin perustuslain tarkistamiskomitean jäsen vuonna 2008 ja 2010, jolloin tässä tarkistamiskomiteassa käytiin läpi tätä kansalaisaloitteen mahdollisuutta ja käytiin keskustelua siitä, että minkälaisista asioista näitä kansalaisaloitteita voisi tulla ja olisikohan sillä kansalla mitään sellaisia asioita, mitä puolueet eivät jo olisi esittäneet ja ottaneet esille ja näin pois päin. Oli paljon epäilevää suhtautumista, ja on aika hieno hetki olla käsittelemässä sellaista kansalaisaloitetta, jonka puolesta on kampanjoitu, joka on saanut paljon kansalaisten tukea — selvästi kansalaisten enemmistön tuen — ja joka näyttäisi olevan menossa läpi huomisessa äänestyksessä. Tämä on aika merkittävä laajennus tähän suomalaisen demokratian historiaan, ja minusta on hienoa olla tällaista hetkeä todistamassa.

On käyty aitoa kansalaiskeskustelua, me kaikki kansanedustajat olemme saaneet paljon postia, erilaista, puolesta ja vastaan. Minä olen itse pannut merkille, että Suomen kansalla on aivan erityinen profetoimisen lahja, koska näitä profetioita on myöskin tullut. Olen lukenut ne kaikki ja vastannut niihin, mutta niistä saisi tulevaisuusvaliokunta paljon aineksia: siellä on tulta ja tapuraa ja tulikiveä ja muita hyvin synkkiäkin profetioita joukossa. Mutta uskon, että lainsäädäntömuutos ei kuitenkaan tällaista muutosta Suomessa sentään aiheuta.

Olisin, arvoisa puhemies, ottanut tällaisen perheiden aika henkilökohtaisenkin näkökulman. Kuten tuossa aikaisemmin mainitsin, tunnen monia ihmisiä, jotka ovat valinneet Suomessa yksinäisyyden sen vuoksi, että on aika vaivalloista elää samaa sukupuolta olevan ihmisen kanssa parisuhteessa, käydä työpaikkajuhlissa tai mennä perhejuhliin tai osallistua sukujuhlisiin tai viettää joulua yhdessä, kun kaikki kysyvät, että mikäs tämä nyt oikein on ja mistäs tässä on kysymys, ja ikään kuin uudestaan ja uudestaan ihmiset joutuvat perustelevaan omia valintojaan ja myöskin omaa seksuaalisuuttaan ja omaa seksuaalista suuntautumistaan. Uskon, että kenellekään ei ole hyvä tällainen yksinäisyyden valinta, jos on mahdollista paritua ja löytää perhe ja elää tasapainoista perhe-elämää, ja se, mitä lainsäätäjät voivat tällaisen tueksi tehdä, minusta meidän kannattaa tehdä. Uskon, että se kokonaissaldo Suomessa kallistuu sinne onnellisemman Suomen puolelle, kun kaikki voivat omia unelmiaan to-

teuttaa ja omaa perhe-elämäänsä tällä tavalla elää.

Eli en usko, että tämä on keneltäkään pois, kun huomenna toivottavasti päätämme tämän kansalaisaloitteen puolesta ja tarjoamme erilaisille ihmisille mahdollisuuden Suomessa toteuttaa unelmiaan.

⁶⁵ **Tapani Tölli /kesk:** Arvoisa puhemies! Laki-valiokunta on tehnyt varsin perusteellista työtä käsitellessään kansalaisaloitetta. Ja tämän perusteellisen käsittelyn jälkeen valiokunta on päättänyt esittämään kansalaisaloitteen hylkäämistä. Yhdyn tähän valiokunnan esitykseen.

Tämä asia on hyvin merkittävä ja kauaskantoinen. Sillä on myös merkittäviä seurausvaikutuksia. Avioliitto on vanha, perinteinen perheoikeudellinen instituutio ja parisuhdemuoto. Sillä on ollut ja on suuri merkitys ihmisille ja yhteiskunnalle. Avioliiton muuttaminen miehen ja naisen välisestä liitosta sukupuolineutraaliksi johtaisi perinteisen avioliittokäsitteen muuttumiseen sekä sisältöltään että merkitykseltään. Muutos koskettaisi koko perhelainsäädännön perusteita, ja sillä olisi huomattavaa periaatteellista merkitystä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tässä ei ole kyse tasa-arvosta, ihmisoikeudesta eikä ihmisarvosta. En ymmärrä niitä väitteitä, joissa sanotaan, että jos vastustaa tätä kansalaisaloitetta, ei anna sukupuolivähemmistöön kuuluvalle ihmiselle ihmisarvoa. On kysymys aivan eri asiasta, ei voi vetää yhtäläisyysmerkkejä tähän. Kysymys on siitä, annetaanko ihmiselle ihmisarvo vai ei.

Avioliitto on lähtökohtaisesti ollut miehen ja naisen välinen liitto. Keskustelussa on jäänyt vähemmälle oikeastaan se ydinasia, mikä avioliitto oikeastaan on. Sillä on tietty merkitys myös tulevaisuutta varten. Yhteiskunnat ovat kaikkialla keskittyneet säätämään erityisiä velvollisuuksia suhteelle, josta voi syntyä lapsia, ja avioliitto on sellainen. Se sisältää sekä oikeuksia että velvollisuuksia ja vastuuta. Tästä on kysymys, ja siksi se on miehen ja naisen välinen liitto.

On niin myös, että vaikka nyt huomisessa äänestyksessä tämä kansalaisaloite hyväksyttäisiin — tai se ponsi, joka johtaa valmisteluun — se ero, se perusero, joka on miehen ja naisen avioliiton välillä ja samaa sukupuolta olevien parisuhteen välillä, säilyy nimityksestä huolimatta.

Miksi sitten tämä avioliiton peruskäsite pitäisi muuttaa?

Tässä on paljon keskusteltu lapsista ja lasten oikeuksista. Otan niistä vain yhden näkökulman. Kun me puhumme lasten oikeuksista verrattuna aikuisten oikeuteen lapseen ja verrattuna lapsen oikeuteen isään ja äitiin, niin lähtökohtaisesti aina pitää tarkastella sitä heikomman oikeutta, ja se on vahvempi.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota myös siihen julkiseen keskusteluun, mikä tästä asiasta on käyty. Tässä ovat varsin vahvassa roolissa olleet tiedotusvälineet. Voi puhua jopa tietynlaisesta vyörytyksestä, mielipiteen muokkauksesta. Sitä on ollut liikkeellä. On tietysti luonnollista ja tarpeen, että yhteiskunnassa pystymme keskustelemaan asiallisesti eri näkökulmista. Siinä mielessä voi sanoa, että tämänpäiväinen keskustelu tässä on ollut kohtuullisen asiallista ja pysynyt sillä tavalla asiassa verrattuna joihinkin aikaisempiin keskusteluihin.

Sen vieläkin haluan todeta lopuksi, että ei ole kysymys ihmisarvosta siinä asiassa, miten tähän kansalaisaloitteeseen suhtaudutaan. Toivon, että huomiossa äänestyksessä perinteinen avioliittokäsitys ja -käsite säilyvät.

⁶⁶ **Markus Lohi /kesk:** Arvoisa puhemies! Suomessa samaa sukupuolta olevien liitot on saatettu avioliiton kanssa lähes samanlaiseen asemaan parisuhdelaililla. Ero löytyy enää yhteisen sukunimen ottamisen ja adoptio-oikeuden osalta. Yhteisen sukunimen osalta asia olisi helppo korjata, ja se tuskin synnyttäisi suurta vastustusta täällä eduskunnassakaan. Siksi nyt käsittelyssä olevassa kansalaisaloitteessa kysymys on viime kädessä adoptio-oikeudesta.

Kansalaisaloitteen toinen merkittävä tavoite on muuttamalla avioliittokäsitettä kätkeä se tosiasia, onko liitto kahden eri sukupuolta olevan vai samaa sukupuolta olevan henkilön. Saman avioliitto-termin käyttöön ottaminen molemmissa tapauksissa on kuvitteellisen tasa-arvon toteuttamista. Se perustuu uskalle siihen, että piilottamalla tosiasiat tasa-arvo lisääntyy. Minun ajattelussani yhdenvertaisuus ja suvaitsevaisuus eivät edisty asioita piilottamalla vaan avoimella vuorovaikutuksella ja erilaisuuden tunnustamisella. Tähän liittyy myös erilaisten arvojen kunnioittaminen. Klassisen avioliittokäsityksen puolustaminen ei perustu osaltani homofobiaan, eikä sitä ole suunnattu ketään vastaan.

Aloitteen hyväksymistä on puollettu ihmisoikeuksilla. Tästä ei ole kuitenkaan kysymys. Mikään kansainvälinen Suomea sitova ihmisoikeussopimus ei edellytä sukupuolineutraalia avioliittolakia eikä pidä sitä ihmisoikeuskysymyksenä. Myös perustuslakivaliokunta on todennut ratkaisuisaan, ettei avioliiton pitäminen naisen ja miehen välisenä liittona ole kansalaisten asettamista eriarvoiseen asemaan perustuslain 6 §:n vastaisesti.

Sukupuolineutraali ajattelu on utopistista vähätellessään naisen ja miehen välistä eroa ja vanhempien ja lasten biologisen suhteen tärkeyttä ja poistaessaan luonnollisen vanhemmuuden lähtökohdan laista. Surullista on se, että tässä keskustelussa on hieman varjoon jäänyt lapsen näkökulma. Jokin perustavanlaatuinen ajatus on varmasti sillä, että sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus että Euroopan ihmisoikeussopimus korostavat lapsen oikeutta biologisiin vanhempiin. Miksi pitää olla oikeus tietää biologiset vanhempansa ja pitää heihin yhteyttä? Siksi, että sillä on ymmärretty olevan tärkeä merkitys lapsen kasvuun ja kehitykselle. Totta kai samalla joudumme tunnustamaan, että aina näin ei ole.

Poistuuko tosiasiallinen ero avioliiton ja samaa sukupuolta olevien parisuhteiden välillä sillä, että molempia aletaan kutsua laissa samalla nimellä, kuten tässä kansalaisaloitteessa nyt esitetään? Mielestäni ei poistu. Eduskunnalla ei ole valtaa muuttaa sitä luonnonlakia, että jokaisen uuden elämän syntymiseen tarvitaan nainen ja mies. Tässä mielessä kahden samaa sukupuolta olevan henkilön liitto ei tule olemaan koskaan tasa-arvoinen naisen ja miehen välisen liiton kanssa. Lainsäätäjältä puuttuu tältä osin toimivalta.

Klassisen avioliittokäsityksen puolustamiselle on selkeät perusteet. En kannata sukupuolineutraalia avioliittolakia ja kannatan valiokunnan mietinnön hyväksymistä, joka esittää kansalaisaloitteen hylkäämistä.

⁶⁷ **Teuvo Hakkarainen /ps:** Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta on tehnyt perusteellisen selvityksen asiasta ja esittänyt lain hylkäämistä.

Minä en henkilökohtaisesti hyväksy minkäänlaista syrjintää ketään kohtaan. Esimerkiksi tässä on hyvä ystäväni Pekka Haavisto, jonka kanssa minulla on hyvät välit, ja arvostan hyvin paljon häntä. Haavisto tuli muun muassa aikanaan — silloin kun oli mediarumbaa minun päälläni, kun

annoin semmoisia typeriä lausuntoja, jotka eivät olleet ehkä sopivia tänne — sinne sahalle ja sanoi, että terve. Että tällä tavalla me olemme eri mieltä asioista, mutta hyviä ystäviä todennäköisesti.

Johannes 3:16 sanoo — kun täällä on Raamatun verrattu — että Jumala rakasti jokaista ihmistä niin paljon, että antoi ainokaisen poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan saisi iankaikkisen elämän. Jumala rakastaa varmasti jokaista ihmistä, niin minua kuin jotakin homoa, lesboa, yhtä paljon.

Jos näistä synneistä ruvetaan puhumaan, niin en minä nyt siitä synnittömimmästä päästä ole. Kyllä tuo maailma on sen verran jarrutusjälkiä tähän romppaan jo jättänyt, että sen huomaa. Tuossa olin kuvattavana yhteen kirjaan, ja siinä oli semmoinen paidaton kuva, niin se kuvaaja sanoi, että jätetään nuo arvet, että ne ovat niin hyvännäköisiä. Minä sanoin, että poistetaan niitä, että minä en tykkää niistä, etteivät ne ole mukavia muistoja. Että se siitä. Me olemme tasa-arvoisia, ja me emme voi kivitellä toinen toistamme.

Mutta tässä on semmoinen tilanne, että me lakeja säädämme täällä. Minä jo tuossa debatissa sanoin näin, että mehän voimme ruveta vaatimaan, että auringon pitää paistaa täällä nyt talvella taikka yöllä. Nykyään on mahdollista rakentaa tuohon keinoaurinko, joka paistaa sitten — joka sitä haluaa katsella — siinä yölläkin. Mutta tämä ei ole luonnollisuutta. Se ei ole sitä, miten tämä luonto toimii ja elää ja jatkuu ja näinpäin pois.

Eli minä ajattelen näin vanhakantaisena ihmisenä, että se on miehen ja naisen välinen suhde ja siitä lisääntyään. En puutu siihen, jos joku rakastaa toista miestä ja toinen nainen toista naista. Eläkööt keskenään niin kuin haluavat. Minulla on hyviä ystäviä kummaltakin puolelta. Ja minun äänestäjäkin, yksi kaveri, pyysi minua viemään äänestämään ja sanoi vielä kerran näin — minä en sano hänen sanoillaan, koska se ei sovi tähän tupaan — että sinä olet niin suora mies, että hän sen takia sinua äänestää. En tiedä sitten, olenko minä sitä, mutta hän oli saanut semmoisen käsityksen.

Ja sitten vielä lapsen oikeuksista. Minulla on tyttöni äidin kanssa tullut ero. Lapsi jäi äidille, ei adoptoitu. Mutta jos tilanne olisi ollut toinen, että olisi adoptoitu se lapsi, minä en millään voi sitä hyväksyä, että kaksi miestä olisi hänet ottanut sitten käsittelynsä. En, minä vain en voi sitä hy-

väksyä. Se menee jotenkin tuosta noin niin kuin ohi.

Sen takia minä en kannata tätä. Tämä nykyinen lainsäädäntö, mikä nyt tässä tilanteessa on, on hyvä.

Ja vielä samaan hengenvetoon jatkan: Vihreät nuoret on sallimassa moniavioisuuden. Siitä on tuolla ollut mediassa. Samaan aikaan tämmöistä hössötystä tehdään. Nyt kun tämä menee läpi, onko seuraava käsittely, että me moniavioisuutta täällä käsittelemme tai jotakin muuta? Ja taas samanlainen mediarummutus päällä, ja sitä työnnetään läpi.

Elikkä tämmöiset asiat ainakin minun mieltäni painavat.

Arvoisa puhemies, en muistanut välillä kunnioittaa teitä. — Mutta kiitos.

⁶⁸ **Christina Gestrin /r:** Värderade talman! Det är sällan vi blivit kontaktade av så många medborgare i någon fråga som vi blivit i frågan om en jämlik äktenskapslag. Många har kontaktat oss och berättat om sina egna erfarenheter av att bli diskriminerade på grund av sitt val av partner. Också motståndare till en rättvis äktenskapslag har hört av sig. Den gruppen hänvisar ofta till religionen och talar om regnbågsfamiljer och barn i familjer med två mammor eller två pappor som om dessa familjer inte existerade.

Vi kan inte blunda för att det finns tusentals lyckliga barn i familjer med två mammor och två pappor. Familjerna kan se ut på olika sätt. Riksdagens roll är att se till att alla medborgare blir rättvist och jämlikt behandlade. Ingen ska diskrimineras på grund av kön eller sexuell läggning.

Finland är i dag det enda landet i Norden som har en äktenskapslag som behandlar människor olika beroende på individernas sexuella läggning. Morgondagens omröstning handlar om rättvisa och jämlikhet. Vi röstar inte om kyrkolagen. Kyrkan gör också i fortsättningen sina egna beslut om vigselförrättning. Vår makt sträcker sig till att besluta om par av samma kön ska likställas inför lagen med heteropar. Det är både en principiell fråga och en rättvisefråga.

Kyse on tasa-arvon turvaamisesta henkilöille, jotka rakastavat toisiaan ja haluavat solmia avioliiton sekä perustaa perheen. Me, joilla on ollut oikeus solmia avioliitto ja muodostaa perhe rakastamamme henkilön kanssa, tiedämme, että

kyse on yhdestä elämämme suurimmista ja tärkeimmistä päätöksistä.

Ei ole olemassa vain yhtä oikeaa perhemuotoa. Perheet ovat erilaisia, ja niiden tulee saada olla erilaisia. Mikä oikeus meillä on sanoa, kenen onni on oikeaa? Poliitikkoina puhumme mielellämme perheestä yhteiskunnan ytimenä tai tärkeimpänä liittona. Ei ole olemassa mitään järkevää selitystä sille, miksi samaa sukupuolta oleville henkilöille, jotka haluavat asua yhdessä ja solmia avioliiton, ei annettaisi tätä oikeutta.

Heteropar har i dag en fördel framom andra i samhället. Det finns egentligen inget hinder för personer av oika kön att ingå äktenskap, förutsatt att personerna är myndiga. Det har gått så långt att man accepterar iscensatta äktenskap i reality tv-program. Ett par som inte ens har träffat varandra ska inför tv-publiken paras ihop och gifta sig. Det är ett säljande folknöje och uppenbarligen acceptabelt. Javisst, villkoret om heteropar uppfylls. Men ett par av samma kön som har en etablerad, stabil relation och seriöst planerar sin gemensamma framtid kommer inte i åtnjutande av samma rättigheter som dessa reality tv-par. Det är en skam och en skenhelighet av stora mått.

Puhemies! Kaikkein vähiten tämä laki tulee koskemaan sitä eniten vastustavia. Mikään ei muutu vastustajien elämässä, jos tämä kansalaisaloite hyväksytään, mutta lainmuutos merkitsisi suunnatonta helpotusta niille tuhansille kansalaisille, joita voimassa oleva avioliittolaki nykyään syrjii.

Talman! Jag hoppas att riksdagen ser till att Finland ansluter sig till de andra nordiska ländernas syn på en jämlik äktenskapslag. Vi lever i en tid då det är viktigt att visa att tolerans och jämlikhet är de viktigaste värdena i vår demokrati. Och jag hoppas riksdagen i morgon röstar för en jämlik äktenskapslag.

—————

Puhetta oli ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti.

—————

⁶⁹ **Pentti Oinonen /ps:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käytävässä keskustelussa sukupuoli-

neutraalista avioliittolaista todetaan useasti, että kahden samaa sukupuolta olevan avioliitto on ihmisoikeus- sekä tasa-arvokysymys. Kuinka tulevaa lakimuutosta voi kukaan pitää lapsen kannalta tasa-arvoisena, jos heiltä viedään oikeus isään ja äitiin? Lakimuutoksessa kajottaisiin nimenomaan lasten ihmisoikeuksiin. Äiti ja isä on ihmisoikeus, joka jokaisella lapsella on ja on oltava syntymästään saakka. Avioliitto ei sen sijaan itsessään ole ihmisoikeus. Tänäpäin me keskustellemme siitä, viemmekö tämän päivän lapsilta ja tulevilta sukupolvilta pois yhden tärkeimmistä perusoikeuksista.

Lapsen itseisarvo asettaa rajoja aikuisten vapaudelle. Lapsi on päämäärä itsessään, joten häntä ei saa käyttää välineenä, jolla aikuiset haluavat toteuttaa omia päämääriään ja mielihalujaan. Kulttuuri, joka asettaa aikuisten vapaudet lasten perusoikeuksien edelle, on sairas. Jos lainsäätäjät voivat ottaa meiltä pois jotakin niin kallisarvoista kuin äidin tai isän, mitä muuta he voivat meiltä viedä? On epäoikeudenmukaista ja syrjivää tehdä lainsäädännöllinen, normaali tila siitä, että lapsi suunnitelmallisesti erotetaan biologisesta isästään tai äidistään syntymästään saakka pelkästään siksi, että aikuiset pitävät näin määriteltyä avioliittoa oikeutenaan. Homoavioliitto tulisi olemaan pelkästään tunneasia, jossa ei ajatella biologisia asioita vaan heittäydytään tunteiden vietäväksi.

Arvoisa herra puhemies! Hämmästelen, kuinka julkinen keskustelu homoavioliitoista on onnistuttu typeryttämään niin pahoin. Kaikki perinteistä avioliittokäsitystä puolustavat järkisyöt leimataan näennäisperusteluiksi ahdasmielisyydelle ja suvaitsemattomuudelle. Perustelut sivuutetaan ilman, että niitä käsiteltäisiin millään tavoin. Miksi sitten homoavioliiton kannattajat eivät ymmärrä homoliittojen vastustajien mielipiteitä ja perusteluja? Eikö tämä vastaavasti ole ahdasmielistä? Tällä hetkellä Suomeen mahtuu vain yksi hyväksytty mielipide. Kaikki sitä vastustavat ovat tuomitsevaisia kiusankappaleita. Homoavioliittoihin suhtautumisesta on tehty mittari, jolla tarkastellaan jokaisen ihmisen suhtautumista ihmisoikeuksiin. Homoavioliiton puolustajat sanovat, että tällä hetkellä Suomi on ihmisoikeuksien kehitysmää. Mutta jos tämä kansalaisaloite menee läpi, meistä tulee yhtäkkiä ihmisoikeuksien mallimaa. Jos kannatat homoavioliittoja, olet suvaitsevainen, humaani ja hyvä ihminen, olet avoin ja hyväsydäminen, rakastava

ihminen. Jos sen sijaan vastustat homoavioliittoja, olet suvaitsematon, röyhkeä, itsekäs, rakkauteton, homofobinen, olet osa penttioinosten homokammoista ja impivaaralaista porukkaa.

Arvoisa puhemies! Kun tästä asiasta myöhemmin tässä salissa äänestetään, toivon, että jokainen edustajakollega miettii tarkkaan, mitä ja minkä väristä nappulaa painaa. Se ei ole lainkaan samantekevää. Olemmeko me niitä kansanedustajia, jotka jäämme historian kirjoihin laisäättäjinä, jotka muuttivat tuhansia vuosia vanhan miehen ja naisen välisen avioliiton miehen ja miehen sekä naisen ja naisen väliseksi seksiliitoksi? Me teemme lasten perusoikeuksiin liittyvän päätöksen. Menevätkö aikuisten mielihalut lasten oikeuksien edelle? Kyllä vai ei?

Toinen varapuhemies Anssi Joutsenlahti: Se oli jämptisti se sallittu 5 minuuttia, joka on kaikissa puheenvuoroissa jouluun asti sovittu.

70 Timo Soini /ps: Arvoisa herra puhemies! Julkisuudessa on paljon puhuttu perussuomalaisten kannan muodostuksesta ja siitä, miten perussuomalaisiin voi vaikuttaa. Minulla on teille uutinen: perussuomalaisten kantoihin voi vaikuttaa liittymällä perussuomalaiseen puolueeseen ja vaikuttamalla sieltä sisältä perussuomalaisten kantoihin. Meidän poliittista linjaamme ei päätetä Punavuoressa, ei Helsingin Sanomissa, varsinkaan sen Nyt-liitteessä, eikä muissa puolueissa.

Perussuomalaiset on rehellinen puolue. Me kerroimme etukäteen. Jo ennen vuoden 2011 vaaleja me näimme tämän asian tulevan tämän eduskunnan käsittelyyn, ja sen takia me kävimme keskuudessamme keskustelun ja muodostimme puolueen kannan, joka on se, että me emme hyväksy homoliittoja, me katsomme, että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Näin puolueessa myös menetellään. Samalla lailla me muuten teimme päätöksen eurotukupaketeista. Kirjasimme ne ohjelmaan ja olemme toimineet niin kuin lupasimme.

Me puhumme täällä sukupuolineutraalista avioliittolaista. Tässä on syytä sekaannuksen vuoksi korostaa, että tasa-arvoinen avioliittolaki on jo olemassa ja voimassa. Sen voivat jokainen mies ja nainen solmia keskenään. Jokainen täysi-ikäinen voi mennä naimisiin vastakkaista sukupuolta olevan ihmisen kanssa. Eli tällä ei ole mitään tekemistä seksuaalisen suuntautumisen

kanssa. Tällähän on tekemistä sukupuolen kanssa, sillä ei kysytä heteroparilitakaan, oletko sinä hetero vai homo. Kysymys on siitä, että on mies ja nainen.

Sitten sanotaan, että sukupuolineutraali avioliitto on ihmisoikeuskysymys. Nimenomaan, niin se onkin, mutta lapsen kannalta, ja tällä esityksellä kajotaan lapsen ihmisoikeuksiin. Jokaisella lapsella on oikeus isään ja äitiin. Se ihmisoikeus on lapsella syntymästä saakka. Avioliitto ei ole ihmisoikeus. Vastasyntyneellä ei ole oikeutta mennä naimisiin, ei edes vastakkaista sukupuolta olevan kanssa. Avioliittoa määrittää sukupuolen lisäksi ikä, sukulaissuhde ja lukumäärä. Pitääkö näitäkin mennä muuttamaan? Ei pidä, kuten ei pidä miehen ja naisen välisyyttäköön. Lapsen itseisarvo asettaa rajoja aikuisten vapaudelle. Lapsi on päämäärä itsessään. On täysin selvää, että jos aikuisten mielihalut ja lapsen oikeudet ovat vastakkain, niin minun kantani on, että lapsen oikeus isään ja äitiin on vahvempi.

Arvoisa puhemies! Homoavioliittoihin suhtautumisesta on tehty mittari, jolla tarkastetaan jokaisen ihmisen suhtautumista ihmisoikeuksiin. Olen saanut satoja posteja puolesta ja vastaan. Kaikki palaute otetaan vastaan, niin kuin kansanliikkeen johtajalle sopiinkin.

Sukupuolella on väliä. Olin viime vuonna käymässä Pariisissa ja osallistuin siellä satojentuhansien muiden kanssa mielenosoitukseen, jossa puolustettiin lasten oikeuksia. Se on sitä eurooppalaisuutta, globaalisuutta, yhteistyökykyä, rakkautta yli rajojen, rakkautta nimenomaan lapsen oikeuksiin. Siellä me huusimme: "Un père, une mère, c'est élémentaire!" Tarkoittaa: 'Yksi isä, yksi äiti, se on oleellista'.

Arvoisa puhemies! Meillä, jotka vastustamme tätä lakia, kansanedustajilla, suomen kansalaisilla, ei ole mitään syytä hävetä omaa kantaamme, ei mitään syytä. Meillä on täysi oikeus demokraattisessa maassa Suomen kansalaisina olla sitä mieltä kuin me olemme. Jos siitä meitä herjataan, niin sitten herjataan. Me emme murru, me emme horju, me emme huoju.

Arvoisa puhemies! Minä en tykkää fobioilla leimaamisesta. Jos sinä et kannata homoliittoja, olet muka homofobinen. Jos katsot, että islamissa on epäkohtia, olet islamofobinen. Mutta jos kannatat kristillisiä perusarvoja, ja varsinkin jos et niitä kannata, et sinä ole kristofobinen, sinä olet ateisti, pakana tai agnostikko. Tämä kaksinaismoraali saa minut joskus suunniltani.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi yksilö Timo Soinin mielipide, joka ei ole siis puolueen mielipide eikä puolueen puheenjohtajana annettu mielipide: avioliitto on minulle sakramentti, joka on iätön, ajaton, murtumaton.

⁷¹ **Vesa-Matti Saarakkala /ps:** Arvoisa herra puhemies! Olen sukupuolineutraalia avioliittolaisia koskevan kansalaisaloitteen lähete keskustelussa kysynyt: mikäli avioliitosta tehtäisiin sukupuolineutraali, muutettaisiinko silloin tulevaisuudessa sukupuolineutraalisuuden nimissä mahdollisesti myös muita asioita, jotka on tähän asti määritelty sukupuolen perusteella? Ainakin tähän asti homoseksuaalisuuteen ja homoseksuaaliin parisuhteisiin liittynyt lainsäädäntö on poikunut aina uusia vaatimuksia, joita on perusteltu edellisillä lakimuutoksilla. Näin on nytkin.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä heteroseksuaalisuutta ja homoseksuaalisuutta ei ole syystä tai toisesta rinnastettu toisiinsa, koska homopareilla ei ole esimerkiksi oikeutta avioliittoon eikä oikeutta adoptoida lasta, toisin kuin heteropareilla. Jos homopareille kuitenkin annetaan kansalaisaloitteen hyväksymisen myötä nuo kaikki samat oikeudet, silloin jotkut saattavat katsoa, että homoseksuaalisuus periaatteellisella tasolla rinnastetaan heteroseksuaalisuuteen. Käytännön tasollahan se ei heteroseksuaalisuuteen koskaan rinnastu, koska homoseksuaalisesta suhteesta ei ole mahdollista syntyä jälkikasvu.

Arvoisa puhemies! Heteroseksuaali tuntee lähtökohtaisesti vetoa vastakkaiseen sukupuoleen ja homoseksuaali taas samaan sukupuoleen. Näin ollen, mikäli tämän potentiaalisen vetovoiman katsottaisiin kuitenkin olevan homoseksuaaleilla samanlaista kuin heteroseksuaaleilla, silloin loogisesti ajateltuna tulevaisuudessa saattaisi esiintyä vaatimuksia koskien sitä, miten esimerkiksi yleiset peseytymis- ja saunatilat järjestetään. On julkinen salaisuus eli yleisesti tiedossa, että jo nykyäänkin yhteiskunnassamme on esimerkiksi naiseksi pukeutuvia miehiä. Vaatimuksia saattaisivat esittää esimerkiksi tällaiset naiseksi pukeutuvat homomiehet tai keskenään naimisissa olevat lesbonaiset tai homomiehet, jotka kokisivat ongelmaksi sen, että he joutuvat olemaan samoissa yleisissä peseytymistiloissa sitä sukupuolta edustavien henkilöiden kanssa, johon he voivat potentiaalisesti tuntea seksuaalista vetoa. Yhtenäisen lainsäädännön myötä homoseksuaalisuuden rinnastaminen virallisesti

heteroseksuaalisuuteen voisi vastaavasti saada jotkut heteroseksuaaliset henkilöt kysymään, rikkoisiko tällainen edellä kuvaamani tilanne mahdollisesti heidänkin oikeuksiaan. Amerikassahan asiaa yritettiin oikeudellisesti järjestää teoreettisella niin sanotulla "älä kysy, älä kerro"-lainsäädännöllä, joka oli voimassa Yhdysvaltojen asevoimissa 1993—2011.

Arvoisa puhemies! Jos sukupuolineutraali avioliittolaki hyväksytään mutta tällaisia edellä mainitsemani vaatimuksia ei homoseksuaalien taholta lähimpien vuosikymmenien aikana tul-taisi esittämään, kertoisi se mielestäni siinä tapauksessa, että homoseksuaalisuutta ei voi asiana tai ilmiönä rinnastaa heteroseksuaalisuuteen. Heräkin kysymys — jos niin käy, että homoseksuaalien piiristä ei tällaisia vaatimuksia tul-taisi esittämään — miksi homopareille pitäisi nyt sitten antaa kaikki samat oikeudet kuin heteropareille, kun heteroseksuaalisuudessa ja homoseksuaalisuudessa olisi kysymys kahdesta keskenään yhteismitattomasta asiasta tai ilmiöstä.

Rakkaudella emme voi lainsäätäjinä lähteä perustelevaan avioliiton määritelmää, vaan rajat on vedettävä joillakin muilla perusteilla, ja aina jotkut jäävät niiden rajojen ulkopuolelle. Minä puollan nykyisiä rajoja. Biologia ja kulttuuriperinne ovat relevantteja argumentteja. Jos taas tuollaisia edellä mainittuja uusia sukupuolineutraaleja vaatimuksia olisi odotettavissa, on paikallaan kysyä, olemmeko me yhteiskuntana valmiit siihen, että tällaisiin uusiin vaatimuksiin suhtaudutaan vakavasti. Uimahallivuorojahan maassamme on jo järjestelty muun muassa uskonnollisin perustein. Minusta ei olisi asiallista ja sallittavaa, että mies pyrkisi esimerkiksi uimahallissa naisten yleisiin peseytymistiloihin, eikä minusta toisaalta tarvita esimerkiksi seksuaalisen suuntautumisen perusteella erillisiä uimahallivuoroja, eli minä en ole valmis tekemään merkittäviä myönnytyksiä, koska loppuun asti ajateltuna sukupuolineutraali yhteiskunta on utopia.

Arvoisa puhemies! Aina on niin, että jotkut kokevat olevansa vähemmän tasa-arvoisia kuin toiset. Päätäminen ei ole missään nimessä helppoa, koska seksuaalivähemmistöjen vaatimukset perustuvat subjektiivisiin kokemuksiin, joita pitää ymmärtää ja kunnioittaa. Ehkäpä se lakivaliokunnan mietinnössäkkin mainittu seikka, että on olemassa henkilöitä, joilla on lapsia pitkästä heterosuhteesta mutta jotka myöhemmin solmivatkin homoparisuhteen, kuvastaa aika hyvin sitä,

että emme pysty edelleenkaan tieteellisesti tunnistamaan, mistä homoseksuaalisuudessa lopulta on kyse. Se tiedetään, että homoseksuaaleja on vain pieni osa väestöstä.

En halua tuomita homoseksuaaleja, vaan he voivat mielestäni olla ylpeitä itsestään siinä missä heteroseksuaalitkin, mutta on mielestäni aina lähtökohtaisesti parempi, että esimerkiksi lapsella on kahden isän sijasta sekä äiti että isä. Tästä syystä on parempi, että kansalaisaloitteessa esitettyä adoptiotakaan ei homopareille myönnettäisi. En väitä, etteivätkö homoparitkin voi olla hyviä kasvattajia, mutta emme voi laatia lainsäädäntöä sillä perusteella, että niin heteroja kuin homoja on monenlaisia. Lapsen eli sen heikoimman osapuolen oikeudet ajavat tässä kysymyksessä aikuisten yksilöiden oikeuksien edelle. Suomen on syytä seurata, millaisia kokemuksia niissä maissa, joissa on säädetty sukupuolineutraali avioliittolaki, saadaan.

⁷² **Leena Rauhala /kd:** Arvoisa puhemies! Tämän avioliittolakialoitteen myötä, kansalaisaloitteen myötä olemme saaneet hyvin paljon sähköpostia ja muita yhteydenottoja. Olen iloinnut näistä yhteydenotoista ja sähköposteista, niistä viesteistä, joissa on kannettu huolta lapsen oikeuksista. Lapsen oikeuksien puolesta Suomessa kannetaan huolta, nimenomaan myös siinä mielessä, että lapsella tulee olla oikeus isään ja äitiin. Nimenomaan siinä on kysymys lapsen ihmisoikeudesta ja siitä, että se tulee turvata. Niissä viesteissä, joissa tätä on korostettu, on myös verrattu, onko avioliitto ihmisoikeus, onko se oikeuskysymys, ja monta kertaa todettu se, mikä täälläkin on jo todettu, että se ei ole sinänsä ihmisoikeuskysymys.

On erittäin hyvä keskustella vastakohdista, mutta keskustelun vastakohdista tekee läpinäkyväksi ja ymmärrettäväksi, kun niitten keskustelujen argumenttien takana ovat myös perusteet. Itselleni syy, miksi en voi hyväksyä tätä kansalaisaloitetta vaan olen lakivaliokunnan mietinnön kannalla, on se, että näen, että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto nimenomaan kristillisen ihmiskuvan, ihmiskäsityksen mukaan, eli Jumala on luonut miehen ja naisen, ja lapsen saaminen, elämän jatkuminen on miehen ja naisen tehtävä ja perheen muodostaminen sitä varten, että lapsella on myös koti.

Arvoisa puhemies! Nyt tässä avioliittolain muuttamista koskevassa aloitteessa ollaan muut-

tamassa sisällöllisesti yhteiskunnan virallista avioliittokäsitettä. Sen mukaan sukupuoli häivyttettäisiin avioliitosta, jolloin laki ei enää tunnustaisi miehen ja naisen erilaisuutta. Nykytilanne, jossa eri ja samaa sukupuolta oleville pareille on eri lait, tunnustaa tämän eron. Tästä syystä aloitteen mukaista avioliittolakia kutsutaan sukupuolineutraaliksi. Kysymys lain muuttamisessa ei ole siitä, voivatko vai saavatko erilaiset parit rakastaa toisiaan, vaan siitä, onko erilaisista parisuhteista tai liitoista tarkoituksenmukaista säädellä samassa vai eri laissa. Niin miehen ja naisen erilaisuus kuin liittojen erilaisuus mielestäni tulee tunnustaa myös laissa. Samalla voimme muun muassa säilyttää avioliittolaissa perusteen miehen ja naisen väliselle tasa-arvolle.

Oikeusministeriön tuoreesta selvityksestä selviää lainsäädännön tila Euroopan tasolla. Sen mukaan Saksassa, Itävallassa, Sveitsissä ja Virossa rekisteröity parisuhde sisältää samat oikeudet kuin avioliitto lukuun ottamatta eroja adoptio-oikeuksissa ja hedelmöityshoidossa. Suomessa tilanne on sukunimioikeutta lukuun ottamatta sama. Tiedämme, että sukupuolineutraali avioliitto on hyväksytty EU:n alueella 9 maassa 28:sta. Todellinen ero Suomen lainsäädännön nykytilanteeseen nähden on ulkoinen adoptio-oikeus. Näen, että kysymyksessä on oleellista se, tunnustammeko miehen ja naisen erilaisuuden vanhempina. Kyse ei siis ole siitä, etteikö jokainen homo tai lesbo olisi rakastava ja myös hyvä vanhempi, vaan siitä, luovummeko ajatuksesta, että lapsella lähtökohtaisesti olisi tavoiteltavaa olla sekä isä että äiti. Tämä ainakin itselleni, että lapsen oikeutta isään ja äitiin ei heikennetä, on yksi peruste tälle, millä tavalla tähän lakimuutokseen suhtaudun ja olen valintani tehnyt.

Huomionarvoista on erityisesti se, että adoptio liittyy ensisijaisesti lapsen oikeuksiin. Sehän on esimerkiksi adoptiolain kirjauksessa, että kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Näkemys tästä kysymyksestä on ensisijainen ja myös käsiteltävänä olevassa lakialoitteessa. Itselleni siis paitsi tämä lapsinäkemys myös kristillinen ihmiskuva ovat ne perusteet.

⁷³ **Lea Mäkipää /ps:** Arvoisa puhemies! Miesten ja naisten välisissä suhteissa on yksi kiistämätön ero: naiset ovat lasten synnyttäjiä. Vaikka muut roolit perheissä ja yhteiskunnassa naisten ja miesten väliltä ovat hämärtyneet, tämä tosiasia ei

ole muuttunut. Edelleen nainen on lapsen synnyttäjä, imettäjä.

Sukupuolten väliset erot ovat kaventuneet koulutuksen, työelämän ja muiden tehtävien osalta. Tämä kehitys on hyvä ja kannatettava. Emme saa tulla sorretuksi sukupuolen perusteella missään asiassa, olemme ihmisinä tasavertaisia. Sukupuoliroolit ovat ja säilyvät kuitenkin lasten synnyttämisen, äitiyden ja isyyden suhteen. Miksi me tappelemme fysiologista tosiasiaa vastaan? Minulle perhearvot ovat vielä pyhiä, ja avioliiton yhtenä tehtävänä on aina ollut myös lasten hankkiminen ja uusien sukupolvien kasvat. En tällä kannanotollani mitenkään väheksy tai estä samaa sukupuolta olevien perheen muodostamista tai parisuhteen rekisteröintiä. Jokaisella on oikeus rakastua ja elää oman valintansa mukaan.

Miehen ja naisen välinen avioliitto on kautta historian kuulunut yhteiskunnan perusrakenteisiin. Puhuttaessa avioliitosta puhutaan siis asiasta, joka on tunnettu hyvin monenlaisina aikakausina. Suvaitsevaisuuteen ja tasa-arvoon vetoaminen muodostuu tässä kohdassa kuin eräänlaiseksi sumuverhoksi. Näiden kauniiden sanojen takia jää huomaamatta, että pyrkimys muuttaa avioliitonäkemyistä on samalla pyrkimystä sellaiseen tilanteeseen, jota ei koskaan ennen ole tunnettu maassamme. Se ei ole pelkkä lakitekniinen muutos, vaan kajoamista yhteiskunnan perussoluun eli perheeseen.

Nyt käsiteltävän aloitteen kannattajien olisikin hyvä ilmoittaa, pitävätkö he avioliittoa ja perhettä niin yksityisenä asiana, että yhteiskunta ei voi eikä saa mitenkään ohjata eikä säädellä sitä. Tällaisen käsityksen mukaan yhteiskunnan osuutena olisi vain todeta ja rekisteröidä, miten on perhe järjestetty eri tapauksissa. Silloin ei tulevaisuudessa jäisi mitään perusteita torjua myöskään moniavioisuutta eikä laajempiakaan ryhmä-avioliittoja, joissa laajempi joukko ihmisiä ilmoittaisi olevansa kaikki keskenään avioliitossa.

Olen miettinyt myös sitä, että jos tämä avioliittokäsitys muuttuu, muuttuu myös esimerkiksi koulujen seksuaalikasvat. ja nuorille opetetaan, ettei ole merkitystä, kumpaa sukupuolta vanhemmat ovat, ja ei voida korostaa isän tai äidin merkitystä. Tällöin nuori helposti kumppanin löydettyään ja lapsen saatuaan voi jättää kumppaninsa, koska isättömyyttä tai äidittömyyttä pidetään lapsen normaalitilana.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu usein, että yli puolet Suomen kansasta on tämän niin sanotun sukupuolineutraalin kannalla. Ainakin tässä minulla olevassa tekstissä 14.11. tätä vuotta on sanottu, että sukupuolineutraalit ovat ensinnäkin mahdollisia 18 maassa ja 32:ssa Yhdysvaltain osavaltiossa. Ja tässä on ollut Yle-gallup: 70 prosenttia kansasta on vastaan. Eli on kysytty, että kannatanko samaa sukupuolta olevien oikeutta avioliittoon. "Kyllä" on 29,3 ja "en" 70 prosenttia. Ja Suomen kansasta noin 30 prosenttia kannattaa tätä niin sanottua tasa-arvolakia.

Arvoisa puhemies! Minä myös kannatan sitä ja olen sitä mieltä, että avioliitto on nyt ja tulevaisuudessakin miehen ja naisen välinen liitto.

⁷⁴ **Anu Urpalainen /kok:** Arvoisa puhemies! Ensiksi avioliitosta: Minulle avioliitto on kahden ihmisen yhteinen sitoumus, rakkaus, pitää toisistaan huolta niin myötä- kuin vastoinkäymisissä. Kahden ihmisen, jotka kunnioittavat toista ja haluavat elää yhdessä nauttien elämästä ja tukien toista matkan varrella ja mielellään myös pitäen hauskaa ja iloa, perustaan perhettä, tarjoten lapselle hyvän pohjan kasvaa. Mielestäni avioliitto on puolustamisen arvoinen. Lain edessä katson, että avioliitto tarkoittaa sitä, että jokaisella on yhdenvertainen oikeus avioliittoon, jokaisella ihmisellä sukupuoleen katsomatta.

Tämän päivän Helsingin Sanomissa oli mielestäni hyvä pääkirjoitus, jossa hyvin pragmaattisesti arvioitiin niitä lainmuutoksia, mitä tässä tarvitaan tämän aloitteen pohjalta, ja toisaalta ne ovat hyvin pieniä ja teknisiä, mutta meille kaikille suomalaisille tämä on pitkälti hyvin symbolinen ja kulttuurinen aloite, ja päätös huomenna näyttää, mihin suuntaan Suomi yhdenvertaisuudessa, tasa-arvoisuudessa, toisten ihmisten kunnioittamisessa ja toisten ihmisten arvokkaan elämän ja onnellisuuden luoja menee.

Ei ole kieltäminen, ettei meillä ole aika synkäksi historia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtelun osalta, ja se historia on näissä vahvasti mukana. Mutta onneksi me olemme kulleet jo henkisesti pitkän matkan niistä ajoista ja syrjintä on poistettu laista ja tilalle on tullut vahvasti yhdenvertaisuuden edistäminen, niin kuin meillä yhdenvertaisuuslakikin on tässä talossa käsiteltävänä. Avioliittolainsäädännön yhdistäminen yhdeksi avioliittolaiksi on osoitus siitä, että parisuhteiden erottelu eriarvoisiin luokkiin ei ole enää tätä päivää. Se tuo meidät samalle vii-

valle muiden Pohjoismaiden kanssa, ja mielestäni se on aivan oikea suunta. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvoisuus ovat niitä arvoja, joita perustuslakiimmekin on vahvasti kirjoitettu, ja sen mukaan itse tulen toimimaan.

Paljon on huolta noussut lasten asemasta, millä tavalla tämä adoptio-oikeus vaikuttaa, ja ymmärrän oikein hyvin monien ihmisten näkemykset ja sen, että se on monelle tällainen este ajatella tämän lain puolesta. Mutta tässä viikkojen aikana ja kun tutustui lakivaliokunnankin saamiin erilaisiin lausuntoihin, sieltä löytyi hyvin monenlaisia vahvoja perusteita sen edestä, että tämä tasa-arvoinen avioliittolaki edistää lasten yhdenvertaisuutta. Olen todella iloinen, että niin Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Unicef ry, lapsiasiavaltuutettu kuin Suomen psykologit ja muut ovat hyvin tuoneet niitä perusteita oman ammattitaitonsa kautta tähän keskusteluun suomalaisille pohdittavaksi.

Kun itse olen ennen tänne tuloa yli 20 vuotta työskennellyt koulussa lasten ja perheiden kanssa, nähnyt monenlaisia lapsia, perheitä, monenlaisia tilanteita, niin onnellisia kuin surullisiakin, en voisi ajatella opettajana opettavani suvaitsemattomuutta vaan päinvastoin suvaitsevaisuutta ja sitä, että hyväksymme jokaisen sellaisena kuin olemme ja yhdenvertaisina ja tasavertaisina.

Joten huomenna toivon, että Suomi ei todellakaan ole piirun verran pahempi vaan piirun verran parempi, kun äänestämme lain puolesta. — Kiitos.

⁷⁵ **Ilkka Kantola /sd:** Arvoisa puhemies! Arkipiispa Mikko Juva kanssa käymäni keskustelu toistakymmentä vuotta sitten on yksi syy siihen, että tuen avioliittokäsitteen laajentamista aloitteessa esitetyllä tavalla. Mikko Juva johdatti minua ymmärtämään, että lasten ja aikuisten näkökulman lisäksi on kolmas näkökulma: se on vanhempien näkökulma. Ajattelen niitä vanhempia, joiden lapsi yhtenä päivänä kertoo rakastuneensa ihmiseen, joka on samaa sukupuolta kuin hän. Mitä toivoisin näille vanhemmille, vanhemmille, jotka rakastavat lastaan riippumatta siitä, mitä muut ajattelevat heidän lapsestaan? Mitä toivoisin niille vanhemmille, jotka järkyttyneenä reagoiden ajattelevat oman lapsensa hylkäämistä, koska yhteisön paine synnyttää heissä niin suuren häpeäntunteen? Mitä minä toivoisin heille?

Tänä päivänä homoseksuaalin lapsen vanhemmat ovat kiitollisia siitä, ettei yhteiskunta enää sano: vankilaan tuollainen rikollinen kuuluu. Tänä päivänä vanhemmat ovat kiitollisia siitä, ettei yhteiskunta enää sano heille: sairashan tuo teidän lapsenne on, viekää hänet lääkäriin tai terapiaan. Tänä päivänä vanhemmat ovat kiitollisia siitä, että yhteiskunta on parisuhdelaiilla tunnustanut samaa sukupuolta olevien rakkaussuhteen olemassaolon. Jokainen vanhempi toivoo myös, ja oikeutetusti toivoo, että yhteiskunta antaisi heidän lapsensa rakkauteen perustuvalla sitoutuneelle ja julkiselle parisuhteelle yhtä vahvan tuen kuin muillekin parisuhteille. Jokainen vanhempi toivoisi, että heidän lapsensa rakkaus on yhtä arvokas ja kunnioituksen arvoinen kuin muidenkin lasten rakkaus.

Arvoisa puhemies! Samaa sukupuolta olevien parisuhteelle tarjottava instituutio, rekisteröity parisuhde, eroaa avioliittoinstituutiosta. Homoseksuaalin lapsen vanhemmat ovat surullisia havaitessaan, ettei heidän lapsensa rakkaus saa osakseen yhteiskunnan varauksetonta hyväksyntää ja tukea. Kieltäessään heidän lapseltaan mahdollisuuden avioliittoon yhteiskunta viestittää: sinun lapsesi rakkaus on joko vähempiarvoista, liian outoa tai uhka yhteiskunnalle.

Ajattelen niitä vanhempia, joiden lapsi yhtenä päivänä kertoo rakastuneensa ihmiseen, joka on samaa sukupuolta kuin hän. Mitä haluaisin sanoa näille vanhemmille? Haluaisin sanoa: Älä pelkää, tämä on elämän monimuotoisuutta ja rikkautta. Sinun lapsesi rakkaus ja sen varaan rakentuva parisuhde tulee saamaan osakseen yhteiskunnan varauksettoman tuen. Avioliiton sata-ma on myös häntä varten.

Arvoisa puhemies! Aloitin puheeni viittauksella arkipiispa Mikko Juvaan. Lopetan viittaamalla toiseen, vielä elossa olevaan merkittävään arvojohtajaan, arkipiispa Desmond Tutuun. Ylen uutinen tältä päivältä kertoo: "Etelä-Afrikan entinen arkipiispa Desmond Tutu on verrannut taistelua homojen oikeuksien puolesta ja taistelua mustien oikeuksien puolesta. Nobelin rauhanpalkinnolla palkitun Tutun mukaan kyseessä on samanlainen kamppailu. Suhtaudun tähän kampanjaan yhtä intohimoisesti kuin suhtauduin rotuerottelun vastaiseen kamppailuun, Tutu sanoi homojen oikeuksia edistävän YK:n tueman kampanjan avaustilaisuudessa Kapkaupungissa. Samalla Tutu painotti, ettei koskaan suostuisi palvomaan homovastaista Jumalaa. Kieltäy-

tyisin menemästä homofobiseen taivaaseen. Pahoittelisin ja sanoisin meneväni mieluummin siihen toiseen paikkaan, Tutu totesi helvettiin viitaten."

⁷⁶ **Outi Alanko-Kahiluoto /vihr:** Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa tasavertaista avioliittolakia. Suomalaisten enemmistö kannattaa tasavertaista avioliittolakia. Myös lukuisat järjestöt ja yritykset kannattavat tasavertaista avioliittolakia. Ammattiyhdistysliike ja Helsingin yliopisto ovat ottaneet kantaa tasa-arvoisen avioliittolain puolesta. Myös merkittävimmät lapsen etua ajavat järjestöt kannattavat tasavertaista avioliittolakia. Tahdon-kampanjasta on jo muodostunut kansanliike, joka tahtoo tehdä Suomesta tasa-arvoisen, seksuaalivähemmistöjä syrjimättömän maan. Kirjailijat, kääntäjät ja tutkijat toivat tänään eduskuntaan adressin tasavertaisen avioliittolain puolesta. Luovuttaessaan kulttuuriväen adressin kirjailija Anja Snellman sanoi: "Kun iso ryhmä ihmisiä tahtoo yhdessä, sitä voi kutsua jo unelmaksi."

Toivon sydämestäni, että demokratia, kansanvalta, sydän, järki ja unelma huomenna voittavat. Toivon tätä siksi, että tiedän tasavertaisen avioliittolain näyttävän meille tien onnellisempaan Suomeen. Jos oma lapsesi kärsisi kiusaamisesta tai syrjinnästä, joka kohdistuu johonkin hänen henkilökohtaiseen piirteeseensä, olisitko valmis puolustamaan häntä? Olisitko valmis polkemaan jalkaa? Olisitko valmis nousemaan barrikadeille?

Asennekulttuuria muutetaan muuttamalla lakeja, näyttämällä arvojohtajuutta. Jokainen homoseksuaali nuori ansaitsee tunteen siitä, että hän on yhtä arvokas kuin muut. Meillä lainsäätäjillä on vastuu siitä, että osoitamme kasvaville nuorille yhteiskunnan hyväksyvän heidät sellaisina kuin he ovat. Kuten Anja Snellman tänään kirjailijoiden ja kääntäjien ja tutkijoiden adressia luovuttaessaan sanoi: "Rakkaus, onni ja yhdessäolon ilo kuuluvat kaikille." Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ensimmäisessä artiklassa sanotaan: "Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan."

Näiden ihmisoikeuksien turvaaminen on myös Suomen eduskunnan velvollisuus. Syrjivien rakenteiden korjaaminen on myös perustuslain näkökulmasta eduskunnan suoranainen velvollisuus. Avioliitto ei ole vain joidenkin etuoikeus,

vaan se on kaikkien ihmisoikeus. Siksi ihmisoikeuksien turvaaminen ei ole mikään mielipidekysymys, eikä kyse ole pelkästä politiikasta. Kyse on ihmisoikeuksista.

Arvoisa puhemies! Sateenkaariperheiden lapset ovat yhtä lailla oikeutettuja ylpeyteen ja onneen omasta perheestään kuin kaikki muutkin lapset. Siksi perus- ja ihmisoikeuksia kunnioitava yhteiskunta on myös lasten etu. Kuten Oras Tynkkynen aikaisemmin tänään totesi, päättäjien pitää aina tukea lapsen etua. Tässä tapauksessa lapsen etu on tukea tasavertaista avioliittolakia.

Suomen merkittävimmät lapsen etua ajavat järjestöt kannattavat tasavertaista avioliittolakia juuri siksi, että se on lapsen etu. Tärkeintä on, että lapsella on rakastavat vanhemmat riippumatta vanhempien sukupuolisesta suuntautumisesta. Kaikilla pitää olla yhtäläinen oikeus rakastaa ja perustaa perhe riippumatta siitä, kumpaa sukupuolta rakastaa. Lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteena on syrjinnän kieltä ja yhdenvertaisuus. Yhteiskunnan tulee osoittaa, että perheet ovat yhdenvertaisessa asemassa ja jokainen sen jäsen tulee hyväksytyksi sellaisena kuin on.

Iso kiitos siitä, että voimme käydä tätä keskustelua, kuuluu Tahdon2013-kampanjalle. Kansalaisaloitteen ansiosta pääsemme äänestämään tasa-arvoisen avioliiton puolesta. Tämä saattaa olla ensimmäinen eduskunnan enemmistön taakse saava kansalaisaloite. Äänestys on myös siksi demokratian näkökulmasta merkittävä ja historiallinen. Meillä kansanedustajilla on nyt historiallinen mahdollisuus tehdä Suomesta suvaitsevampi, tasa-arvoisempi ja oikeudenmukaisempi maa. Meillä on etuoikeus huomenna äänestää Suomi sivistysmaiden joukkoon.

⁷⁷ **Harry Wallin /sd:** Arvoisa herra puhemies! Viime viikkoina olemme kaikki saaneet satoja viestejä kansalaisilta niin puolesta kuin vastaan. Erityisesti minua on haitannut se, että on virheellisesti väitetty, että tämä lakiesitys on ihmisoikeuskysymys, ei omantunnonkysymys, sillä minulle se on ehdottomasti ollut koko ajan omantunnonkysymys. Ja kun EU:n ihmisoikeustuomioistuimien otti sen kannan, että jokainen maa saa itse päättää, miten tämän lain osalta menettelee, se kertoo siitä. Perustuslakivaliokunta vuonna 2001 on todennut, että se on omantunnonkysymys. Lisäksi perustuslakivaliokunta lausunnoissaan 30.3.2001 on todennut, että avioliittolain

säädäntöä ja sen kanssa rinnakkaisia lakeja säädettyessä on kyse sellaisista erityisistä yhteiskunnan tulevaisuuteen ja arvoihin liittyvistä ratkaisuista, joissa avioliiton asettaminen naisen ja miehen parisuhteena erityisasemaan lainsäädännössä on perusteltua. Eli lainmuutosta ei voi perustella perustuslaillisella tasa-arvolla.

Median osuus tässä tapauksessa on jälleen kerran ollut merkittävä. Media on muokannut mielipidettä tämän kansalaisaloitteen taakse. Ja erityisesti olen ollut pahoillani siitä, että kansankirkkomme johtaja, arkkipiispa Mäkinen, tällä viikolla otti kantaa ohjatakseen vielä päätöksentekoa. Olen ollut luterilaisen seurakunnan jäsen 61 vuotta, ja nyt panee kyllä harkitsemaan jatkoa. Onneksi meidän alueellamme Vaasan vaalipiirissä kirkon edustajat ovat tämän lakivaliokunnan mietinnön takana pääsääntöisesti.

Erityisesti tänään myöskin ihmettelin sitä, että meidän kaikkien yhteinen pääministerimme Stubb otti tähän näin voimakkaan kannan. Yleensä tässä salissa olemme tottuneet siihen, että pääministeri näin herkissä asioissa pysyy puolueetomana eikä ota noin voimakasta kantaa.

Kolmen lapsen isänä ja pian kahdeksan lapsen paappana minun mielipiteeni perustuu biologiaan, läntisen maailman arvopohjaan, kristinuskon sanomaan, lasten ihmisoikeuteen saada tietää oma äitinsä ja isänsä. Televisiossa on esitetty pitkään ohjelmaa Kadonneen jäljillä. Se kertoo meille jokaisessa meissä olevasta tarpeesta jossain vaiheessa oppia tuntemaan juurensa. Lisäksi olen iloinen siitä, että oma SDP:n eduskuntaryhmäni, jossa olen vähemmistönä, ei ole pyrkinyt painostamaan minun mielipiteeni muokkausta.

Näillä perusteilla kannatan lakivaliokunnan mietintöä.

⁷⁸ **Lauri Heikkilä /ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä kansalaisaloite avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta. Luettuani tämän aloitteen tulin entistäkin vakuuttuneemmaksi siitä, että jatkossakin avioliitto tulee solmia miehen ja naisen välillä eikä kahden henkilön välillä, vaikka lakitekstin muutos on hyvin pieni ja yksinkertainen. Lain 1 §:n ilmaus "nainen ja mies" korvataan sanoilla "kaksi henkilöä".

Tämä laki herättää myös uskonnollisissa yhdyskunnissa keskustelua ja kahtiajakoa. Raama-

tun oppeja voi nykyään tulkita hyvin eri lailla. Lakialoitteessa mainitaan, että uskonnollinen yhdyskunta voi esimerkiksi päättää, että he vihkiävät avioliittoon vain eri sukupuolta olevia pareja. Tasa-arvoisen avioliittolain myötä evankelis-luterilainen kirkko ja muut uskonnolliset yhdyskunnat saavat edelleen itse päättää, miten suhtautua samaa sukupuolta olevien avioliittoihin.

Arvoisa puhemies! Kaiken lisäksi aloitteessa lukee, että parisuhteen rekisteröinnin oikeusvaikutukset vastaavat jo nykyisin pitkälle avioliiton solmimisen oikeusvaikutuksia. Nyt aloitteessa ehdotetaan, että puoliset saisivat oikeuden yhteiseen sukunimeen, koska puolisoiden yhteinen sukunimi korostaa heidän muodostavan yhteisen perheen. Mielestäni pelkkä yhteinen sukunimi ei tee kenestäkään perhettä. Perheen muodostavat yhdessä asuvat, avioliitossa tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa. Lisäksi aloitteessa korostetaan, että heillä on jo nyt mahdollisuus saada sama sukunimi maksullisella hakemusmenettelyllä. Perheen sisäinen adoptio on jo käytössä rekisteröidyissä parisuhteissa. Aloitteessa lukee, että yksinkertaisinta ja lapsen edun mukaisinta olisi, että perheen molemmat aikuiset tulisivat suoraan hänen huoltajikseen yhteisadoption kautta.

Arvoisa puhemies! Pikkuhiljaa laki laajentuisi koskemaan myös ulkopuolisia adoptioita. Siinä onkin pohtimista, kummalle parille adoptiovauva annetaan, hetero- vai homoparille. Tuleeko mahdollisen parisuhteen ulkopuolelta adoptoitavan lapsen olla adoptiovanhempien kanssa samaa sukupuolta? Entäpä kummalle henkilölle adoptiolapsen huoltovastuu siirretään, ja kuinka suurta elatusmaksua toinen henkilö joutuisi maksamaan erotilanteessa? Erotilanteista ei olla näissä keskusteluissa paljon puhuttu, mutta varmaan niitä sattuisi näissä uusissakin parisuhteissa.

Aloitteessa väitetään, että tutkimustiedon perusteella — tässä viitataan sosiaali- ja terveystieteiden STM:n, tutkimukseen 2003:10 — ei voida väittää, että vanhempien sukupuolella olisi lapsen edun kannalta perustavanlaatuista merkitystä. Nyt haluaisinkin tietää, onko tämän yhden tutkimuksen lisäksi tehty muita tutkimuksia.

Kun heteropariskunta solmii avio- tai avoliiton, heidän oletuksenaan on, että liitto kestäisi ja siinä olisi turvallista yhdessä kasvattaa mahdolliset tulevat lapset ja antaa lapsille miehen ja naisen roolimallit. Aloitteessa mainitaan, että lapsen kasvu ja kehitys eivät vaadi kahta eri suku-

puolta olevaa vanhempaa, kunhan ihmissuhteet ja elämisen ehdot ovat muuten kunnossa. Tässä yhteiskunnassa on paljon yksinhuoltajaperheitä. Luulen, että suurin osa heistä olisi kasvattanut mielellään lapset perheenä, jos se olisi ollut mahdollista. Meidän tulee tässä yhteiskunnassa tukea kaikenlaisia perheitä, koska se on lapsen etu ja lapsissa on tulevaisuus.

Arvoisa puhemies! Mielestäni nykyinen laki rekisteröidystä parisuhteesta vuodelta 2002 on riittävän hyvä, ja kuten aloitteessakin sanotaan, parisuhteen rekisteröinnin oikeusvaikutukset vastaavat jo nykyisin pitkälti avioliiton solmimisen oikeusvaikutuksia. Siten nyt käsitellyssä oleva kansalaisaloite ja siitä käytävä keskustelu lähinnä häiritsee ja syrjii perinteisen avioliiton solmineiden elämää ja vakiintunutta asemaa itsenäisessä valtiossa. Tämäkö sitten on tasa-arvoa?

⁷⁹ **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Tällä vaalikaudella on jo monen monta kertaa puhuttu näistä samoista asioista kuin tänä iltana täällä eli tasa-arvoisesta avioliittolaista ja sen vaikutuksista yhteiskunnassa. Aika huomiota herättävää on ollut se, mikä tämänkiniltaisen keskustelun sävy on ollut. Se on ollut kovin toinen toista kunnioittavaa, eli tämä on ollut varmasti hyvin sivistynyttä keskustelua tästä asiasta, ja se on ilahduttavaa. Kaikkien asiayhteyksien osalta ei näin voida sanoa. Mutta on todella paljon tällä vaalikaudella puhuttu näistä asioista, on paljon palstamillimetrejä käytetty, on paljon sekunteja käytetty mediassa. Jos se kaikki aika ja kaikki ne palstamillimetrit olisi puhuttu yhteiskunnan tilasta ja sen tulevaisuudesta, velasta, kestävyysvajeesta, miten hoidetaan asioita tässä maassa sillä tavalla, että tulevaisuus on turvattu, niin aikuisten kuin lasten tulevaisuus, ehkä olisi saatu jotain enemmän aikaiseksi kuin mitä nyt tällä keskustelulla on saatu.

Haluun nyt vielä tässä yhteydessä kiinnittää huomiota meidän lainsäätäjien tehtävään. Meidän pitäisi lakeja säätäessämme muistaa perustuslain velvoite, että lainsäädännön pitää olla tarkkarajaista ja täsmällistä. Tässä tapauksessa tämä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimus ei toteudu. Kun me — jos me — hyväksymme tuon vastalauseen, niin se sisältää lausumaehdotuksen, joka avaa lainvalmistelun pandoran lippaan.

⁸⁰ **Eero Suutari /kok:** Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloite avioliittolain ulottamisesta myös samaa sukupuolta edustaviin puolisoihin on yhteiskunnallisesti merkittävä asia ja herättää kansalaisissa hyvin ristiriitaisia tunteita. Suomalaiseen oikeuskäsitykseen perustuen ovat kansalaiset yhdenvertaisia lain edessä, mutta tosiasiallisesti kaikissa asioissa eivät kansalaiset näin koe vielä olevan. Tässä tapauksessa ovat kansalaiset tehneet kansalaisaloitteen saadakseen samaa sukupuolta olevien avioliitolle laillisen hyväksynnän ja siten myös yhdenvertaisen kohtelun.

Vain pieni osa Euroopan unionin jäsenmaista on tähän saakka hyväksynyt lain tasa-arvoisesta avioliitosta. Sen sijaan Pohjoismaita voidaan pitää tässäkin asiassa edelläkävijöinä, sillä tasa-arvoisen avioliittolain ovat hyväksyneet Suomea lukuun ottamatta kaikki muut Pohjoismaat, viimeisenä Tanska kaksi vuotta sitten. Niin Euroopasta kuin Pohjoismaistakin on saatavilla jo laajaa tietoa siitä, millaiset vaikutukset kahden äidin tai kahden isän perheellä on heidän lapsiinsa sekä yleiseen suvaitsevaisuuteen. Kovin merkittävää todellista ongelmaa ei ole kyselyihini saamieni vastauksien mukaan syntynyt, ja asia on arkipäiväistynyt, ja se on saanut oikeat mittasuhteet. Suvaitsevaisuus on sen sijaan kasvanut, joten kulttuuri on muuttunut hieman parempaan.

Arvoisa puhemies! Vaikutusten arviointiin nimenomaan lasten kannalta tulisi lain jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota. Sen jälkeen voimme tässä salissa käyttää valtiollista harkintaa siitä, onko tässä kysymys kaikille kuuluvasta perusoikeudesta.

Lopuksi, herra puhemies, toteaisin, että kysymys on ihmisoikeudesta, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Emme voi lain edessä erotella ihmisiä sukupuolisen suuntautumisenkaan perusteella. Sortamisen ja syrjinnän jatkamiselle ei mielestäni ole olemassa perusteita.

Suvaitsevaisuuden ja ihmisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta kannatan edustaja Toivolan esittämää vastalauseetta. — Kiitos.

⁸¹ **Simo Rundgren /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen lähetekeskustelu on käyty eduskunnassa 20. päivä helmikuuta tätä kuluvaan vuotta. Olen silloin käyttänyt lähetekeskustelussa puheenvuoron, jossa olen perustellut omaa kantaani, ja havaitsen nyt, että lakivaliokunta on tullut sille samalle kannalleni, joten tuen valiokunnan tekemää esitystä.

Kahteen asiaan kiinnitän tässä enää vain huomiota. Ne perusteet laajemmin olen esittänyt tuolloin pitämässäni puheessa.

Avioliitto-käsitteestä sanon yksinkertaisesti niin, että mielestäni avioliitto käsitteenä tulee säilyttää sellaisena, että se pitää sisällään miehen ja naisen välisen liiton. Valiokunta on tästä asiasta kuullut asiantuntijanaan muun muassa Helsingin emerituspiispa Eero Huovista, ja siteeraan suoraan hänen antamaansa lausuntoa: "Erilaisia avioliittokäsityksiä on kautta historian yhdistänyt ajatus avioliitosta miehen ja naisen välisenä suhteena. Avioliiton yleisyys puhuu puolestaan. Miehen ja naisen välisellä liitolla on laaja globaali arvostus hyvinkin erilaisissa yhteiskunnissa ja uskonnoissa. Olisi tuskin onnellista, jos pohjoisen ja läntisen maailman nykyhetkiset katsomukset loisivat uusia jännitteitä ihmiskunnan keskuuteen. Kulttuuria jakavia ongelmia on muutenkin tarpeeksi. Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistus pitää avioliittoa miehen ja naisen välisenä liittona, samoin Euroopan ihmisoikeussopimus. Monet erilaiset kulttuurit ovat liittyneet tähän yleisinhimilliseen ja luonnonoikeudelliseen perusnäkemykseen. Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi parisuhdelakia käsitellessään, että avioliiton asettaminen miehen ja naisen parisuhteena erityisasemaan lainsäädännössä on perusteltua." Tämä oli siis ote piispa Eero Huovisen asiantuntijalausunnosta. Yhdyn niihin ajatuksiin.

Toiseksi kiinnitän huomiota tässä aloitteessa käytettyyn termiin "tasa-arvoinen". Tässä yhteydessä kai olisi pitänyt käyttää termiä "yhdenvertainen". Täällä on käytetty termejä "tasa-arvoinen", "tasavertainen", mutta tässä on selkeästi kysymys yhdenvertaisuuden tavoittelemisesta, niin että nyt rekisteröity parisuhde olisi yhdenvertainen. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että se tulisi saattaa yhdenvertaiseksi avioliiton kanssa. Tämä on mahdollista kohtuullisen pienin lakimuutoksia, ja katson, että juuri näin toimien saavutettaisiin kahden erilaisen liiton — me emme sille mitään voi, että on kysymys kahdesta erilaisesta ihmisten välisestä liitosta — välinen yhdenvertaisuus muuttamatta avioliiton käsitettä.

⁸² **Erkki Virtanen /vas:** Arvoisa puhemies! Olen kiitollinen niille ihmisille, jotka panivat liikkeelle tämän kansalaisaloitteen tasavertaisesta avioliittolaista. Olen kiitollinen monesta syystä: yksi syy siihen kiitollisuuteen on täällä käy-

tyt muuttamat puheenvuorot. Minusta esimerkiksi Oras Tynkkysen ja Ilkka Kantolan puheenvuorot, jotka olen täällä salissa tänään kuullut, antavat uskoa siihen, että yleisemminkin ihmisten tasavertaisuutta ja heidän oikeudenmukaista kohteluaan voidaan käsitellä arvostavasti, kunnioittavasti ja vaikuttavasti.

Minusta avioliiton perusta on rakkaus. Se on kahden ihmisen välinen liitto, kahden toisiaan rakastavan ihmisen välinen liitto, ja silloin se kysymys kuuluu, että miksi kaikki ihmiset, kaikki ne parit, jotka rakastavat toisiaan ja haluaisivat vahvistaa sen rakkautensa avioitumalla, eivät saa siihen oikeutta. Keneltä se on pois, jos kaksi samaa sukupuolta olevaa toisiaan rakastavaa ihmistä ei saa avioitua? Täällä on sanottu, että se on loukkaus heteroavioliitossa olevia kohtaan. Minä olen ollut miehen ja naisen välisessä avioliitossa 41 vuotta ja 7 kuukautta — saman naisen kanssa, jota rakastan — enkä ole tippaakaan loukkaantunut siitä, että se oikeus leviäisi kaikille suomalaisille ja mielellään kaikille muillekin ihmisille, jotka toisiaan rakastavat, vaikka olisivat samaa sukupuolta. Päinvastoin, olen pikemminkin loukkaantunut siitä, että tätä mahdollisuutta iloon ja onneen, mutta myöskin vastuuseen, ei anneta kaikille ihmisille.

Täällä on myöskin sanottu, että tämä mahdollisuus avioitua vaarantaa lasten asemaa — että se on aikuisten ihmisten itsekkyyttä lasten kustannuksella. Nämä puheet kuulostavat jotenkin tuuilta. Olin tässä salissa silloin, kun käsiteltiin heltemöityshoitolakia. En ollut tässä salissa silloin, kun käsiteltiin parisuhdelakia, mutta sitäkin keskustelua silloin seurasin, ja nämä samat puheet pidettiin silloinkin. Kun lapsilla ei ole isää, niin se on lapsille kuulemma turmiollista. No, niillä lapsillahan on isä, mutta isän sijasta heillä on kaksi rakastavaa vanhempaa. Kun sanotaan, että se on niitten lasten osalta ihmisoikeuskysymys, niin voi se tietysti olla, mutta kannattaa pitää mielessä, että ne lapsethan ovat jo olemassa siinä parisuhteessa, se avioituminen ei tee mitään muuta kuin muuttaa niitten kahden ihmisen välisen liiton vielä vahvemmaksi, jotka niistä lapsista pitävät huolta. Voi jopa sanoa niinkin, että ilman sitä kahden samaa sukupuolta olevan ihmisen parisuhdetta — jos lapset ovat siis syntyneet siinä liitossa — niitä lapsia ei olisi olemassa, sillä tuskin kumpikaan esimerkiksi kahdesta toistaan rakastavasta, parisuhteessa elävästä naisesta olisi saanut aikaan sitä lasta miesten kans-

sa, koska heidän sukupuolinen suuntautumisen-
sa on toinen.

Ja, arvoisa puhemies, lopuksi: Kun on sanotu, että ei ole kysymys tasa-arvosta, niin kuten jo täällä debatissa totesin, jos olisin naimaton mies, niin naisella, lesbolla, olisi oikeus mennä minun kanssani naimisiin, vaikka hän ei minua rakastaisikaan, mutta sen sijaan hänellä ei ole oikeutta mennä naimisiin naisen kanssa, vaikka he rakastaisivat toisiaan. Vielä tätä, sanoisiko, epäjohtomukaisuutta voisi vähän kärjistääkin toteamalla, että lesbonaisella on kyllä oikeus mennä homomiehen kanssa naimisiin, mutta sen sijaan hänellä ei ole oikeutta mennä lesbonaisen kanssa naimisiin. Olisi tietysti mielenkiintoista kuulla tätä aloitetta vastustavien mielipide siihen, olisiko tällainen avioliitto sitten jotenkin vähemmän hyväksyttävä vai enemmän hyväksyttävä kuin kahden naisen välinen liitto. Sehän täyttäisi tämän normaalin (Puhemies koputtaa) biologisen avioliiton perustan.

Arvoisa puhemies! Olen työskennellyt tässä salissa ja tässä talossa 12 vuotta. Koko sen ajan toimintani perusta on ollut ihmisten tasa-arvoisuuden, ihmisten oikeuksien, sorrettujen ja heikommassa asemassa olevien ihmisten puolustaminen. Siitä lähtökohdasta minulla ei tässä asiassa ole kuin yksi vaihtoehto: äänestän huomenna tasa-arvoisen avioliittolain puolesta.

⁸³ **Tuija Brax /vihr:** Arvoisa herra puhemies! Olen viidennen kauden kansanedustaja ja aika moneen kertaan eduskunnan pöytäkirjoihin kertonut jo ne perusoikeudelliset ja perustuslailliset argumentit, minkä takia äänestän huomenna tasa-arvoisen avioliiton puolesta. Toivon, että se on nyt viimeinen kerta. Toivon, että asia tulee huomenna hyväksytyksi sisällöllisesti ratkaisevassa äänestyksessä. En käy niitä kaikkia argumentteja toistamaan. Ne on täällä moneen kertaan kerrottu, mutta meidän perustuslakimme 6 § lähtee siitä, että valtiollaan, lain, viranomaisten edessä me kaikki olemme yhdenvertaisia.

Lasten etua koskien on näiden 20 vuoden aikana, jotka olen ollut kansanedustajana, tutkimus tutkimuksen jälkeen aina uudelleen todistettu, että lapset sateenkaariperheissä voivat aivan yhtä hyvin, joskus jopa tietyissä olosuhteissa keskivertoa paremmin. He ovat usein poikkeuksellisen suunniteltuja, haluttuja, rakastettuja, ja koko asiaan on jouduttu paneutumaan paljon.

Arvoisa puhemies! Kesällä vietin mieheni kanssa hopeahääpäivää, ja suunnilleen samoihin aikoihin kuin menimme naimisiin, hyvä ystäväntäreni muutti hyvän ystävänsä ja rakastettunsa kanssa yhteen. He ovat myöhemmin saaneet lapsia. Me olemme kulkeneet rinnalla, kaksi pariskuntaa, koko tämän neljännesvuosisadan. Minun lapsiani ei ole koskaan kiusattu koulun pihalla sen takia, että hänen vanhempansa ovat heteroita ja naimisissa keskenään. Sen sijaan nämä oikein hyvän ystäväperheen lapset ovat saaneet maksaa hinnan vuosien varrella aika ajoin yhteiskunnan suhtautumisesta heidän vanhempiinsa, jotka ovat molemmat naisia. On aika, ettei sitä vertailua enää jouduta tekemään ikinä.

Ei ole siis kysymys vain siitä, että tässä ei ole mitään minulta pois. Tosiasiassa on kysymys siitä, että myös minun ja kaikkien muiden tuntevien ja herkkien ihmisten onnellisuus lisääntyy sen jälkeen, kun me emme joudu katsomaan rinnalla kulkevan ihmisen kärsimystä, väärin kohtelua, epäoikeudenmukaisuutta. Siis ei vain, että tässä ei ole mitään pois, vaan tosiasiassa tämä lisää myös minun avioliittoni ja elämäni onnellisuutta, kun en joudu katsomaan meidän ihmisten toinen toisillemme aiheuttamaa epäreiluutta ja huonoa oloa.

Arvoisa puhemies! Viisaasti on pohdittu täällä myös sitä, mikä on Suomen paikka maailmassa, jos se ainoana Pohjoismaana jatkaa näin moneen vuoden jälkeen tätä kuilua tasa-arvoajattelussa muihin Pohjoismaihin nähden. Kun oikeusministerinä jouduin aika paljon ihmettelemään meidän äänestysprosenttejamme ja kansalaisyhteiskuntamme heikkoutta suhteessa muihin Pohjoismaihin, päädyin useisiin seminaareihin, joissa pohdittiin Suomen historiaa osana Pohjoismaita, mutta toisaalta esimerkiksi 30-luvulla enemmänkin niin sanottuna reunavaltiona, maana, joka ennemmin rinnastuu Venäjään taikka joka tapauksessa Euroopan itälaidalla oleviin maihin ja Baltian maihin, joissa ihmisoikeusajattelu, 30-luvulla jopa demokratia-ajattelu, on ollut vaakalaudalla tai jo unohdettuna. Kerta toisensa jälkeen tämän maan ovat pelastaneet kuitenkin ne voimat, jotka ovat valinneet pohjoismaisuuden, demokratian, vähemmistön oikeuksien puolustamisen, markkinatalouden.

Ne arvot, mitä pohjoismaisuus Suomeen tuo, ovat kyseessä huomisessa äänestyksessä yhtä lailla kuin kaikki ne jo moneen kertaan käyty perustuslailliset ja kansainväliset ihmisoikeus-

pimuksiin, lasten etuun liittyvät seikat. Siis myös sen takia, että haluan jatkossakin, että Suomi on osa Pohjoismaita eikä niin sanottuja reunavaltioita, EU:n itäisiä maita tai Baltian maita, aion äänestää kansalaisaloitteen puolesta.

Oikeusministerinä minulla oli kunnia perustuslakiin tämä instrumentti esitellä, ja en voi kyllin kiittää niitä ihmisiä, jotka tätä instrumenttia ovat tällä kertaa näin oikeaan tarkoitukseen käyttäneet. — Kiitoksia.

⁸⁴ **Satu Haapanen /vihr:** Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää tästä kansalaisaloitteesta ja siitä hyvästä keskustelusta, mitä tänään ollaan asiasta käyty.

Monesti koulussa tai esikoulussa pyydetään lasta piirtämään oma perhe, ja se ei ole varmaan kenellekään lapselle kovin helppo tehtävä. Lapsi joutuu miettimään oman identiteettinsä syvimpiä asioita ja perimmäistä kysymystä, lähimmäisiä, rakkaimpia ihmisiä, omaa perhettään. Lapsi miettii, millaiset ilmeet perheenjäsenille piirtää ja piirtääkö kuvaan toisella paikkakunnalla asuvan isän ja uuden isän tai äidin, mummun, tai piirtäisikö siihen koirankin. Ja lapsi miettii, millainen perhe on oikea perhe. Jos opettaja on viisas ja äiti ja isä ovat olleet viisaita, he auttavat lasta ja kertovat, että perheitä on monenlaisia ja jokainen perhe on oikea perhe.

Tältä moninaisuudelta ei voi lainsäätäjäkään sulkea silmiään. Meillä on paljon perheitä, jotka eivät ole vielä kaikilta osin tasa-arvoisia lain edessä, olipa kyse monikkoperheistä, nuorten leskien perheistä, adoptioperheistä tai sateenkaari-perheistä, ja jokainen perhe on arvokas. Ja siksi meidän tulee muuttaa lainsäädäntöä vastaamaan erilaisten perheitten tarpeita, ja se on vähintään, mitä me voimme lainsäätäjänä tehdä, ja näen sen omaksikin velvollisuudekseni. Jokaisen lapsen pitää pystyä tuntemaan ylpeyttä omasta perheestään.

Tasa-arvoinen avioliitto on tärkeä siinä mielessä, että se antaa perheelle selkeän statuksen paitsi lain edessä myös sosiaalisesti. Pariskunta voi sanoa olevansa naimisissa, eikä naapureiden tarvitse pohtia, minkä sortin suhde on kyseessä, ja vanhemmat voivat kutsua lapsensa kumppania reilusti ja ylpeästi puolisosiksi eikä vaikkapa kaveriksi. Päilyllyn, häpeän, kuiskuttelun ja väärinkäsitysten aika on ohi, ja sitä on jatkunut liian pitkään, eikä se ole ketään kohtaan oikein eikä

ole koskaan ollut. Aina on ollut naispareja ja miesparejakin.

Jokainen on arvokas, eikä avioituneen heteronkaan tarvitse paljoa tehdä astuakseen toisen kenkiin kuvittelemaan, miltä tuntuisi, jos itseä olisi kielletty menemästä naimisiin. Ihan pieneä kevennyksenä: pieni varoituksen sana sen sijaan olisi saattanut olla paikallaan jokaiselle avioliittoa harkitsevalle.

Olennaista kai on se, kuinka hyvin perheet voivat ja kuinka parhaiten tuemme parisuhteita, jotta ne kestäisivät ja tarjoaisivat hyvän pohjan kasvaa sekä aikuisille pariskuntana että sitten lapsille.

Täällä on noussut jo väärinkäsitys, joka on tullut muutamassa puheenvuorossa esiin. Tasa-arvoinen avioliitto ei riistä keneltäkään äitiä tai isää, ja tällaista pelkoa on aivan turha levittää. Kahden samaa sukupuolta olevan vanhemman perheissä lapset ovat toisen vanhemman biologisia lapsia, ja heillä saattaa olla ja todennäköisesti onkin biologinen isä tai äiti, aivan kuten yksinhuoltajaperheitten lapsillakin on. Sateenkaari-perheen lapsi on kuitenkin todennäköisesti hedelmöityshoidolla saatu lapsi, jolla ei isää olekaan siinä elämässä ollut mutta jolla tietysti on sitten myöhemmin oikeus tietää biologinen isänsä. Ja uusi avioliitto homoparilla ei myöskään tietysti automaattisesti tee äidin tai isän puolisoita uutta äitiä tai isää virallisesti, niin kuin ei heteropareillakaan.

On kuitenkin, arvoisa puhemies, kapea-alaista luoda kuvitelma, että avioliitto on ainoa instituutio, joka tarjoaa onnellisen kasvualustan. Näinhän se tietenkin ihanteellisimmillaan olisi, mutta lapsia syntyy avioliittojen ulkopuolellakin. On avioliittoja, joissa ei ole lapsia. Nekin ovat yhtä arvokkaita kuin lapsekkaat avioliitot. Ja on avioliittoja ilman lapsia ja lasten kanssa ja aviottomia lapsia, ja ennen kaikkea meillä on tuhansia ja kymmeniätuhansia yhden vanhemman perheitä. Ei ole enää yhtä perhemuotoa, niin kipeältä kuin sen tunnustaminen monelle tuntuu, ja ei tämä helppo asia ole, se täytyy tunnustaa. Ja kyllä voin ymmärtää niitä ihmisiä, jotka vielä kipuilevat tämän asian kanssa. Tärkeintä on, että lapsella on rakastava ja turvallinen perhe.

Arvoisa puhemies! Koska aika näyttää loppuvan kesken ja minulla on vielä puhettakin tässä jonkin verran, niin varaan uuden ajan. — Kiitos.

⁸⁵ **Sauli Ahvenjärvi /kd:** Arvoisa puhemies! Minäkin aivan aluksi totean, että täällä käyty keskustelu avioliittolain muuttamiseen tähtäävästä kansalaisaloitteesta on ollut hyvä ja asiallinen, kiitos siitä kaikille kollegoille. Samaa ei voi valitettavasti sanoa kaikesta mediassa käydystä keskustelusta. Kaiketi hyvää tarkoittavien, innokkaiden toimittajien vaikuttamisyritykset ovat jättäneet paljon toivomisen varaa.

Arvoisa puhemies! Elämässä samaa sukupuolta olevien parisuhde ei ole tasa-arvoinen eri sukupuolta olevien parisuhteen kanssa. Toisesta voi syntyä jälkeläisiä, toisesta ei, ja toisessa lapsilla voi olla oma biologinen isä ja äiti, toisessa ei. Miehen ja naisen välinen suhde on erilainen kuin kahden miehen tai kahden naisen välinen suhde. Tämä ero on oikea ja riittävä perustelu sille, miksi avioliitto tulee määritellä yhden miehen ja yhden naisen väliseen suhteeseen liittyväksi sopimukseksi. Tänä päivänä rekisteröity parisuhde on jo kutakuinkin niin lähellä avioliittoa kuin tämä parisuhteiden erilaisuus huomioon ottaen on mahdollista. Tuota laadullista erilaisuutta emme valitettavasti pysty lainsäädännöllä poistamaan. Suomalaista sananlaskua lainaten voisinkin todeta rekisteröidystä parisuhteesta, että ei nimi miestä pahenna, ellei mies nimeä.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa vielä esille tässä asiassa erään tärkeän puolen, jota ei mielestäni ole keskustelussa sivuttu. Nimittäin on aivan ilmiselvää, että mikäli avioliiton määritelmää kansalaisaloitteen mukaisesti nyt muutetaan, siirtyy tämä keskustelu ja kiistely Suomen evankelisluterilaisen kirkon sisälle. Haluaisin säästää Suomen kirkon tältä varmasti repivältä kiistelyltä. Se tulisi olemaan erittäin vahingollinen paitsi kirkolle itselleen myös niille seksuaalivähemmistöille, jotka tässä väittelyssä tulisivat väistämättä leimautuneeksi jonkinlaisiksi vahingontekijöiksi. Näin avioliiton määritelmän muuttaminen muodostuisi karhunpalvelukseksi niille ihmisille, joiden asiaa lainmuutoksella yritetään edistää.

Olisi traagista, jos lopulta kävisi niin kuin epäilen, että lainmuutos aiheuttaa kaksinkertaisen pettymyksen homopareille: samaa sukupuolta olevien parisuhde ei muuttunutkaan samanlaiseksi eri sukupuolta olevien parisuhteiden kanssa, ja kaupan päälle tuli repivä kiista ja kahtiajajon aihe kirkkoon, jossa samaa sukupuolta olevat parit jäivät kiistelevien osapuolien väliselle tulinjalle. Evankelisluterilaisen kansankirkkomme

kannalta tämä johtaisi kiihtyvään jäsenkatoon ja tämän tärkeän suomalaisen instituution heikkenemiseen entisestään.

⁸⁶ **Oras Tynkkynen /vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Oinonen omassa puheenvuorossaan moitti tasa-arvoisen avioliittolain kannattajia siitä, että me sivuutamme vastustajien argumentit täysin. Päinvastoin, tulen seuraavissa puheenvuoroissa niin pitkälle kuin aika sallii käymään vastustajien argumentteja kohta kohdalta läpi.

Monessa puheenvuorossa on todettu, että vastustetaan tasa-arvoista avioliittolakia, on toistettu kanta siitä, että henkilön mielestä avioliiton pitää kuulua vain naisen ja miehen välille, mutta valitettavan usein näistä mielipiteistä on jäänyt uupumaan perustelu, ja yhteiskunnallinen keskustelu yleensä edellyttää sitä, että mielipiteen esittämisen ohella pyritään argumentoimaan, miksi on näin, minkä takia vastustaa tasa-arvoista avioliittolakia, minkä takia avioliiton pitää tulleisuudessaakin olla vain naisen ja miehen välinen.

Moni kollega on niin ikään painottanut, että ei syrji ketään, arvostaa kaikkia ihmisiä sellaisina kuin he ovat. Se on erittäin hienoa, pidän sitä erittäin arvokkaana, että kaikki tässä salissa tuntuvat tunnustavan ihmisten yhtäläisen ihmisarvon. Mutta ei voi yhtä aikaa puhua ihmisten yhdenvertaisuuden puolesta ja samaan aikaan toimia juurikin päinvastoin. Ei voi sanoa puolustavansa ihmisten yhtäläistä ihmisarvoa ja samaan aikaan vastustaa syrjiviä lakien muuttamista. Kun me kaikki kannatamme ihmisten yhtäläistä ihmisarvoa, sen pitää näkyä myös meidän lainsäätäjien teoissa. Meidän pitää purkaa syrjiviä rakenteita.

Muun muassa edustajat Torniainen, Sankelo ja Heikkilä kertoivat vastustavansa tasa-arvoista avioliittolakia sen takia, että Suomessa on jo parisuhdelaki ja tämä parisuhdelaki takaa samaa sukupuolta oleville pareille pääsääntöisesti samat oikeudet ja velvollisuudet kuin avioliittokin. On merkillepantavaa, että usein tismalleen samat tahot, jotka aikoinaan vastustivat parisuhdelakia, ovat nyt sitä mieltä, että parisuhdelaki on erinomaisen hyvä ja siihen on teidän tyytyminen. Vieläpä usein samat tahot, jotka aikoinaan tekivät kaikkensa, jotta parisuhdelaki pidettiin mahdollisimman kaukana avioliittolaista, jotta esimerkiksi parisuhteensa rekisteröinyt pari ei voinut saada yhteistä sukunimeä, nyt sanovat, että parisuhdelaki on oikein hyvä ja sitä voidaan

vielä korjata — korjata niitä samoja ongelmia, joita he itse ja heidän edustamansa ryhmät olivat aikoinaan parisuhdelakiin ujuttamassa. On toki ilahduttavaa, että vuosien vierieissä moni on tullut parisuhdelain kannalle, mutta valitettavasti parisuhdelaki ylläpitää ihmisten erottelua lain edessä, ja sen takia se ei yksinään enää riitä.

Muun muassa edustaja Räsänen — hän tosiaan käytti puheenvuoron nimenomaan salista edustajan ominaisuudessa — kertoi vastustavansa avioliiton käsitteen uudelleenmäärittelyä, ja on ehkä nyt hyvä jälleen palata siihen havaintoon, että avioliiton käsite on vuosien varrella muuttunut sekä maailmalla että meillä Suomessa monessa suhteessa. Aikoinaan Suomessa laki edellytti, että naisen piti saada avioitumiseen lupa isältään. Nykyään naiset voivat itsenäisesti tehdä päätöksen omasta avioliitostaan, kun ovat aikuisia ja täysivaltaisia. Aikoinaan Suomessa 15-vuotias tyttö sai lain mukaan mennä naimisiin, keisarin luvalla myös sitä nuoremmat. Nykyään pitäisimme pöyristyttävänä, jos laki sallisi tämänkaltaisen lapsiavioliiton. Aikoinaan laki kielsi avioitumisen muun muassa epileptikoilta, mielenterveysongelmaisilta ja niiltä, joilla oli tarttuva sukupuolitauti. Nykyään avioliiton määrite on muuttunut niin, että myös vaikka nämä ihmisryhmät voivat mennä naimisiin. Avioliiton määrite on siis muuttunut aikain mukana, ja tämä sali on ollut tekemässä niitä muutoksia, ja nyt on aika jälleen yhden muutoksen.

Edustajat Räsänen ja Rundgren mahdollisesti muiden muassa esittivät, että aloitteen nimi on harhaanjohtava, että kyse ei olisi tasa-arvosta. Itse asiassa edustaja Soini vastasi heille hyvin: oikeus avioliittoon ei nykyisen lain mukaan riipu ihmisen seksuaalisesta suuntautumisesta, vaan se riippuu puolison sukupuolesta. Kyse on nimenomaan tasa-arvo-ongelmasta, siitä näkökulmasta, että puolison sukupuoli on se, joka ratkaisee, onko ihminen oikeutettu menemään naimisiin vai ei, ja sen takia juuri tämän nykyisen epäkohdan, tämän tasa-arvo-ongelman, korjaava laki ansaitsee nimen tasa-arvoinen avioliittolaki.

Edustajat J. Jääskeläinen ja Tölly muun muassa totesivat, että mies ja nainen ovat erilaisia ja se on perusta heidän kannalleen. Mutta eihän avioliittolaki hävitä sukupuolia, eikä sen ole tarkoituskaan hävittää. Sukupuolten erot eivät lakkaa tasa-arvoisella avioliittolailla. Tasa-arvoinen avioliittolaki takaa vain sen, että laki kohtelee

kaikkia ihmisiä yhtäläisesti riippumatta omasta tai puolison sukupuolesta.

⁸⁷ **Mika Niikko /ps:** Arvoisa puhemies! Kun miespari tai naispari ei voi saada lapsia, niin heidän halustaan saada lapsia tehdään ihmisoikeuskysymys. Kansanedustajat, jotka eivät tätä ihmisoikeuskysymyksenä näe, ovat joutuneet yksipuolisen mediamylytyksen ja nimittelyn kohteeksi.

Lasten oikeudet jäävät taka-alalle, kun kansanedustaja toisensa jälkeen on taipunut painostuksen edessä. Huomenna tehtävä päätös vaikuttaa lapsen oikeuteen rikkaaseen elämään, isään ja äitiin. Se joko on oikeutena kirjattu lakiin jatkosakin tai sitten ei ole. Jos avioliittolakiä muutetaan, avioliiton termi ja sisältö muuttuvat. Tämä on meille itsestään selvää.

Arvoisa puhemies! Suomi on ratifioinut YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, jonka mukaan lapsella on oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan. Sopimuksen sanamuoto viittaa biologisiin vanhempiin, koska sosiaaliset vanhempansa lapsi tietysti tuntee. Sukupuoli-neutraali avioliittolaki määritteli lapsen normaalityyliseksi sen, että hänet on erotettu joko biologisesta isästään tai äidistään, ja siksi loukkaa tätä lapsen perusoikeutta.

Usean kansanedustajan mielestä on aivan sama ja yhdentekevää, minkälaisessa perheessä adoptoitu lapsi kasvaa. Puheissa korostetaan rakkautta, eikä millään muulla ole väliä. Mielestäni tällä muulla on paljonkin väliä.

Edustaja Toivola kirjoitti vuonna 2012 vihreät.fi-sivun blogissaan näin: "Transsukupuolinen on lapselleen yhtä hyvä tai yhtä puutteellinen vanhempi kuin ei-transsukupuolinen henkilö. Myös transsukupuolinen voi olla hyvä roolimalli lapselle. Läheisten aikuisten sukupuoli ei määrää sitä, millaiseksi lapsi kasvaa; lapsen sukupuoli nousee lapsesta itsestään." Yhtä mieltä voin olla tässä ehkä näistä sanoista "voi olla". Toivola ei halua nähdä sitä tosiasiaa, että homotai transsukupuolinen aviopari ei pysty antamaan lapselle samaa roolimallia vanhemmuudesta ja molemmista sukupuolista kuin heteropari, isä ja äiti. Tämä halutaan kieltää tekemällä keinotekoisesta aitoa. Miten ja mistä lapsi saa molempien sukupuolien roolimallin, jos ei kotoaan? Mistä lapsi saa isän ja äidin mallin, jos ei mieheltä ja naiselta? Miksi tämä on niin vaikea ymmärtää, saati hyväksyä?

Arvoisa puhemies! Isänä ja lainsäätäjänä on mielestäni päivänselvää, että lapselle, jolle etsitään adoptiovanhemmat, ei ole yhdentekevää, minkälaiseen perheeseen hän pääsee kasvaamaan. Kysymys ei ole siitä, etteikö kuka tahansa kykene rakastamaan lasta, ei missään tapauksessa, vaan lapselle on traumaattista jo yksistään se, että hän menettää toisen tai molemmat biologiset vanhempansa. Tällöin adoptiotilanteessa isän ja äidin roolimallia uusina vanhempina ei tule väheksyä.

Tällä avioliittolakiehdotuksella lapsen oikeuksia ja heterovanhempien roolia vähätellään. Sitä ei pidetä enää lapsen kannalta parhaana mahdollisena vaihtoehtona, sillä muutoinhan tätä ehdotusta ei olisi edes tehty.

⁸⁸ **Antti Kaikkonen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ei riitä, että lainsäädäntö on melkein tasa-arvoista. Kyllä sen on oltava ihan kokonaan tasa-arvoista. Siitä tässä asiassa minun mielestäni on perimmiltään kysymys. Siksi olen päätnyt kannattamaan kansalaisaloitteen tavoitetta ja tasa-arvoista avioliittolakia.

Haluan myös kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja sen allekirjoittajia. Eduskunnan on nyt pakko ottaa tähän asiaan kantaa, vaikka ei se aivan helppoa tälle talolle ole. Ymmärrän sen, kuten tässäkin keskustelussa on hyvin käynyt ilmi, että tasa-arvoisen avioliittolain sallimisesta ollaan kahta eri mieltä — tai vähintäänkin kahta eri mieltä. Niin minä kuin varmasti muutkin kansanedustajat olemme saaneet erittäin paljon kannanottoja kansalaisilta asian kummaltakin puolelta. Varmasti myös omassa äänestäjäkunnassani Uudellamaalla ollaan asiasta vähintään kahta eri mieltä. Meidän on syytä arvostaa toistemme mielipiteitä. Jokaisella on omalle mielipiteelleen omat perusteensa, ja monille suomalaisille tämä on iso asia.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvoista avioliittolakia vastustavat käyttävät mielipiteelleen aika usein kahta perustetta, joita olen itsekin pohtinut saamani kansalaispalautteen perusteella.

Ensimmäinen niistä on avioliittoinstituutio ja sen tulevaisuus. Itse en osaa nähdä, että uusi laki romuttaisi avioliittoinstituutiota satokka sitten kenenkään nykyistä avioliittoa. Jokseenkin tähän tapaan tuntuu ajattelevan myös evankelisluterilaisen kirkon arkkipiispamme, joka on esittänyt maltillisia ja rakentavia puheenvuoroja tästä aiheesta.

Toiseksi tärkeäksi seikaksi aloitetta vastustavat nostavat usein lapsen näkökulman, kunkin lapsen lähtökohtaisen oikeuden isään ja äitiin. On hienoa, että meillä on paljon perheitä, joissa on mies ja nainen ja he saavat lapsia, mutta on syytä kyllä avata silmät ja huomata, että on myös paljon monen muun laisia perheitä, joissa on yhtä lailla rakkautta ja välittämistä lapsista. Oleellista on, että lapsi voi elää perheessä, jossa hänestä pystytään huolehtimaan, häntä rakastetaan ja hänestä välitetään. Jo tänä päivänä suomalaisissa perheissä asuu paljon lapsia, joko biologisia tai adoptoituja, joiden vanhemmat ovat samaa sukupuolta. On myös esimerkiksi lapsettomia perheitä ja yksinhuoltajaperheitä. Sekä näiden lasten että myös seksuaalisen identiteettinsä kanssa kamppailevien nuorten takia meidän on annettava selkeä viesti siitä, että kaikki perheet ja ihmiset ovat yhtä arvokkaita ja tasavertaisia. Jos kansalaisaloitetta ei hyväksytä, pysyy meillä eriarvoistava ja tarpeetonkin jaottelu voimassa. Uskon myös, että pidemmällä tähtäimellä tasa-arvoinen avioliittolaki on omiaan vähentämään lasten kiusaamista ja syrjimistä yhteiskunnassamme.

Monelle hartaalle uskovaiselle, arvoisa puhemies, uusi laki tuntuu olevan erityisen vaikea asia. Itsekin olen kirkon jäsen. On hyvä muistaa, että kirkkohäistä ja avioliittojen siunaamisista päättää kirkko itse myös tulevaisuudessa. Tämä laki ei sitä asiaa muuta. Se on kirkon asia.

Kaikissa muissa Pohjoismaissa, arvoisa puhemies, vastaava laki on ollut voimassa jo vuosia, eivätkä nuo yhteiskunnat näytä siitä kärsineen. Pohjoismaat ovat Suomelle paras verrokkiryhmä, sillä niiden yhteiskuntarakente on lähinnä omaamme. Onko Suomi jotenkin niin erilainen maa kuin muut Pohjoismaat, että me emme lakiamme voisi tältä osin uudistaa? Ei minun mielestäni. Voimme aivan hyvin liittyä Pohjoismaiden rintamaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan sanoa, että tässä aloitteessa on kyse ehkä maailman tärkeimmästä asiasta heille, joita se koskettaa. Muiden ihmisten elämään se ei vaikuta juuri millään tavalla. Kysynkin itseltäni: mikä minä olen kieltämään muilta sellaista oikeutta, joka itselläni on? En mikään. Vaikka luntakin on tullut tupaani, katson, että minun on toimittava äänestyksessä niin kuin oikeaksi koen.

Arvoisa puhemies! Kannatan esitettyä tasa-arvoista avioliittolakia.

⁸⁹ **Satu Haapanen /vihr:** Arvoisa puhemies! Pari kommenttia. Ensinnäkin edustaja Ahvenjärvi oli huolissaan kirkon tilanteesta, mutta oma luottamukseni kirkkoon on kyllä niin vahva, että ei se tähän asiaan kaadu suinkaan.

Sitten, edustaja Niikko, minustakin on tärkeää, että lapsilla on erilaisia roolimalleja, erilaisia naisia, erilaisia miehiä, erilaisia ihmisiä ympärillään, sillä jokainen lapsi kasvaa suhteessa yhteisönsä ja parhaimmillaan erilaiset ihmiset saavat myös lapsesta parhaat puolet esiin.

Ajattelinkin nuoria, joista jokainen — meistäkin jokainen — on käynyt oman kasvuprosessin läpi, ja siihen kasvuprosessiin kuuluu vahvasti se, kuinka yhteisö meidät näkee ja kuinka muut ihmiset meidät hyväksyvät. Ja näen, että tasa-arvoinen avioliitto myös tukisi nuorten kasvua ja antaisi vahvistusta nuorelle. Yleensäkin meidän pitäisi miettiä, millä lailla me jokaista nuorta vahvistaisimme ja hänen kasvuaan tukisimme parhaalla tavalla.

No, mitä lakiesitys sitten tarkoittaa nuoren kannalta? Olen saanut asua useassa maassa, ja monessa maassa pistävät silmään nämä hääkaupat, joissa on ihania hääpukuja ja häätavaroita, ja minä ajattelen näin, että jokaisella tytöllä ja pojalla pitäisi, saisi ja saa olla oikeus haaveilla avioliitosta, hääpuvusta, juhlista, kakusta ja sitoutumisesta johonkin ihmiseen koko elämän ajaksi. Eihän sen hienompaa asiaa ole, ja siksi meillä on avioliitto. Ja avioliitosta pitää jokaisella olla oikeus haaveilla sukupuolisesta suuntautumisesta riippumatta.

Täällä avioliitosta on puhuttu perinteisenä instituutiona, jota ei saisi muuttaa, mutta aivan niin kuin Oras Tynkkynen hienosti kuvaili, myös avioliitto on muuttunut ajan myötä. Mutta yksi asia siinä on pysynyt: nimenomaan tämä sitoutuminen toiseen ihmiseen, toisesta välittämiseen. Yhtä vanha on minun mielestäni tämä ikaikainen unelma pysyvistä ihmissuhteista, jonka symboli siis avioliitto on, ja tätä unelmaa en ainakaan minä halua olla murskaamassa enkä määrittämässä, kuka saa mennä naimisiin ja kuka ei.

Poliitikolle kysymys on mielenkiintoinen, ja niin kuin huomaatte, olen pohtinut kysymystä monelta kannalta, ja ymmärrän senkin, ettei tämä kysymys ole helppo. Mutta nyt minusta näyttää siltä, että yhteiskunnassa on aika iso joukko ihmisiä, joiden sosiaalinen status on epäselvä. Ja tästä aiheutuu paljon ongelmia näille ihmisille ja heidän läheisilleenkin. Rohkeimmat heistä ovat

rohkeasti sitä mitä ovat ja kantavat ulkoisen paineen, mutta arimmat piilottavat suuntautumisen peläten sosiaalista painostusta. Oikeudesta sosiaaliseen statukseen ja samalla identiteettiin ja hyvinvointiin, perheiden hyvinvointiin — tästä kansalaisaloitteesta on pitkälti kyse.

Aloitin edellisen puheeni piirtämällä kuvan koululaisesta, jota pyydetään piirtämään oma perhe, ja toivon, että jokainen lapsi voi tarttua tomerasti väriliituun ja piirtää paperille ne ihmiset, joita hän arjessaan rakastaa ja jotka ovat hänelle tärkeitä. Toivon, että jokainen lapsi piirtää paperille iloisen ja onnellisen perheen, jonka jäsenistä hänellä ei ole epätietoisuutta, perheen, josta hän voi olla ylpeä.

⁹⁰ **Oras Tynkkynen /vihr:** Arvoisa puhemies! Monet kollegat keskustelussa perustelivat avioliiton rajaamista vain naisen ja miehen välille sillä, että vain nainen ja mies voivat yhdessä saada biologisia lapsia. Tästä aika nopeasti herää muutama kysymys. Ensimmäinen on se, että jos lapsen saaminen on avioliitto-oikeuden ehto, niin pitäisikö avioliitto evätä niiltä heteropareilta, jotka eivät joko voi tai halua saada lapsia? Vastavasti, jos lasten saaminen on avioliitto-oikeuden edellytys, niin pitäisikö kuitenkin avioliitto sallia niille samaa sukupuolta oleville pareille, joilla jo on lapsia tai jotka niitä ovat aikeissa tavoitella?

Vierustoverini, edustaja Juha Väätäinen, kertoi keskustelussa rakastavansa minua, muttei haluisi avioliittoa. Jätän nyt tässä yhteydessä mainitsematta, onko tämä tunne molemminpuolinen. Siitä olen samaa mieltä, että minäkään en halua avioliittoa edustaja Juha Väätäisen kanssa. Mutta on ehkä hyvä pysähtyä vähän avaamaan tätä argumentointia. Se, että avioliitossa oleva edustaja Juha Väätäinen kertoo, että hän ei halua minun kanssani naimisiin, on vähän sama kuin sanoisi nälkää näkeväälle, että olen jo syönyt, joten nyt minun ei tarvitse syödä. Mutta se ei vastaa sen toisen ihmisen tarpeisiin. Se ei osoita kykyä asettua tämän toisen ihmisen asemaan. Tietenkään edustaja Juha Väätäisellä, joka on jo naimisissa, ei ole tarvetta mennä naimisiin. Mutta naimisissa olevana henkilönä hän kertoo minulle, että minulla ei tulisi olla oikeutta samaan kuin mikä hänellä jo on. Hänen kannanottonsa oli siis ymmärrettävä, mutta ei osoittanut varsinaisesti suurta kykyä asettua toisten ihmisten asemaan.

Edustaja Hirvisaari väitti, että tasa-arvoinen avioliittolaki tekee avioliitosta vähemmän sopivan heteropareille. Jälleen ilmaan jäi leijumaan kysymys siitä, että miksi. Minkä takia heteroparit olisivat jotenkin uudessa, huonommassa asemassa tasa-arvoisen avioliittolain säätämisen jälkeen? Aivan samaan tapaan kuin ennenkin heteroparit voisivat mennä naimisiin, saisivat tismalleen samat oikeudet ja velvollisuudet kuin ennenkin. Aivan samaan tapaan voitaisiin pitää kirkkohäitä ja perhejuhlia. Aivan samaan tapaan yhteiskunta ja lähiympäristö arvostaisivat heidän avioliittoaan. Aivan samaan tapaan heidän seurakunnassaan se otettaisiin tervetulleena vastaan. Tarkalleen ottaen miten se, että myös samaa sukupuolta olevat parit voisivat mennä naimisiin, voisi olla pois näiltä pareilta, jotka jo nyt ovat naimisissa tai aikeissa mennä naimisiin?

Edustaja Hirvisaari myös perusteli, että koska tämä tasa-arvoinen avioliittolaki jakaa niin paljon kansaa, niin sen takia olisi parempi järjestää kansanäänestys. On hyvä muistuttaa jälleen keran, että kyselyjen mukaan selvä enemmistö suomalaisista kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia, kaksi kolmasosaa koko suomalaisesta väestöstä. On ehkä hyvä muistuttaa myös, että kannatus on siinä mielessä liki universaalialia, että se kattaa kaikenlaiset ihmisryhmät. Keskustan kannattajista enemmistö kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia, kokoomuksen kannattajista enemmistö kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia, perussuomalaisen kannattajista enemmistö kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia. Lain kannalla on enemmistö maanviljelijöistä ja iäkkäistä ihmisistä. Itse asiassa on päinvastoin vaikea löytää Suomen väestöstä sellaista ihmisryhmää, jossa enemmistö ei olisi tasa-arvoisen avioliittolain kannalla. Tästä näkökulmasta on aika eriskummallista, että kansan tahtoon vetoava edustaja Hirvisaari sanoo äänestävänsä kansan selvän enemmistön kannattamaa tasa-arvoista avioliittolakia vastaan. Tässä salissa on usein nähty, että yritetään mennä kansan selän taakse, muttei nyt ehkä kannata tällaisessa tapauksessa sitä kuitenkaan yrittää.

Edustaja Mäkipää totesi, että ilman isää ja äitiä häntä ei olisi tässä, ja väitehän on tosi. Lohdullinen tieto on se, että tasa-arvoinen avioliittolaki ei hävitä Suomesta isä ja äitejä eikä myöskään lapsia. Eli samaisia iloisia tapahtumia, joitten ansiosta edustaja Mäkipää on ollut tänään seuranamme keskustelemassa tästä tärkeästä asi-

asta, tulee myös vastaisuudessa olemaan varmasti riittämiin.

Edustaja Oinonen arveli, että samaa sukupuolta olevien parien liitot ovat seksiliittoja. Itse toivon, että myös heteropareilla on liitoissaan seksiä. Olisi monessa suhteessa lohduton tieto, jos näin ei olisi. Ja vastaavasti, samaa sukupuolta olevien parien liitto tuskin ainakaan pitempään jatkuneena mitenkään erityisen paljon ehkä enää seksiä sisältää vaan ehkä enemmän sitä, että istutaan sohvalla, katsotaan televisiota ja lämmitetään mikrossa se illan ateria.

⁹¹ **Pertti Salolainen /kok:** Herra puhemies! Tästä käsiteltävästä asiasta olen saanut ainakin 600 tai 700 sähköpostiviestiä, jotka ovat tukkinneet sähköpostini. Noin puolessa näistä todetaan, että Helsingin Sanomat on todennut, että olen epä tietoinen tässä, minulla ei ole kantaa tähän asiaan. Siksi haluan hieman valistaa teitä.

Herra puhemies! Olen ollut täysin selvillä omasta kannastani alusta lähtien. Juuri tämä, että minulta ei ole kysytty mitään mutta lehdessä todettiin, että en ole päättänyt kantaani, on merkinnyt satoja sähköposteja. Miksi sitten en ole ilmoittanut kantaani? Sen vuoksi, että mielestäni tämä eduskunta on paikka, jossa asioista äänestetään ja jossa kannat tulevat näkyviin. Jos me siirymme senkaltaiseen journalismiparlamenttiin, lehti- ja mediaparlamenttiin, johon nyt näytetään olevan menossa, niin me olemme kohta aivan toivottomassa tilanteessa. Ja voin sanoa, etten ole yksin, vaan näitä kollegoita, jotka ovat saaneet tätä postia aivan valtavasti, on useita muita, ja varsinkin ovat saaneet ne, joille on kerrottu, että te olette epä tietoisia.

Minä en ole epä tietoinen. Minä tiedän täsmälleen kantani ja olen sen koko ajan tiennyt, mutta kun Helsingin Sanomat ei viitsinyt kysyä sitä, vaan totesi, että on epä tietoinen ja epävarma kannastaan.

⁹² **Mika Niikko /ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Salolainen otti hyvän lähtökohdan asiaan. Kysymys on siitä, lähtevätkö lainsäätäjät huutokauppaan mukaan vai eivätkö lähde vai tekevätkö he päätöksensä faktojen ja tosiasioiden pohjalta. Esimerkiksi kun, edustaja Tynkkynen, mainitsit tämän gallup tilaston, että kaikki gallupit sanovat, että ihmiset kannattavat tasa-arvoista avioliittolakia, niin tiedoksi sinulle, että kyllä minäkin kannatan tasa-arvoa, koska kysymys on

tasa-arvoisuudesta, avioliitto on tällä hetkellä tasa-arvoinen. Tästä aikaisemmin puhuin jo, että 50 prosenttia miehistä, 50 prosenttia naisista tekee siitä tasa-arvoisen, ja välittömästi kun laki muuttuu, jos se muuttuu huomenna, se on epä-tasa-arvoinen sen jälkeen. Sinne jää monta ryhmää ulkopuolelle. Te tiedätte kaikki, minä tiedän sen ja hämmästelen sitä naiiviutta tai sitä ihmisten sumuttamista, kun puhutaan tasa-arvoisesta avioliittolaista.

Mutta, arvoisa puhemies, löytyy yksi gallup, joka on tehty oikealla tavalla. Aikaisemmat gallupit on tehty kysymällä, kannatatteko tasa-arvoista avioliittolakia. Kuka nyt ei kannata tasa-arvoa, jos kysytään tasa-arvosta? Mutta sitten jos kysytään henkilöltä, pitäisikö avioliiton miehen ja naisen välisenä liittona, niin 46 prosenttia pitäisi avioliiton miehen ja naisen välisenä. Ja 40 prosenttia ei kannattanut tätä, ja 14 prosenttia ei tiennyt. Tämä on tehty TNS:n toimesta ja siihen on 1 100 ihmistä haastateltu, ihan kunnon gallup. Tämän on tehnyt Vastustamme sukupuolineutraalia avioliittolakia -kansalaisryhmä Facebookista. He ovat itse sen rahoittaneet tämän uutisen mukaan, mikä löytyy seurakuntalaisten sivuilta.

Tässä gallup-kyselyssä tehtiin sitten myös tällainen toisenlainen kysymyksenasettelumuoto tähän gallup-tilanteeseen. Siinä kysytään näin: "Mikä olisi teidän mielestänne lähtökohtaisesti paras perhemuoto adoptiolapselle?" 62 prosenttia vastaajista ilmoitti pitävänsä miehen ja naisen muodostamaa perhettä parhaana vaihtoehtona. 33 prosenttia ei osannut sanoa.

Gallupit ovat suurimpia huijauksia, jos ne tehdään tarkoitushakuisesti. Gallup pitäisi tehdä aidosti ja esittää kysymys kuten se aidoimmillaan voidaan esittää, ja siinä mielessä nämä gallupit, mitä täällä on puolustettu jo kohta kaksi vuotta, eivät pidä paikkaansa.

Silloin kun olin edustaja Toivolan kanssa kaksi viikkoa sitten Ylen A-studiossa keskustellessa, sinne rävytettiin taululle gallup, jossa muistaakseni 70 prosenttia kannatti tätä sukupuolineutraalia avioliittolakia. Mutta myöhemmin sain sitten sähköpostia, ehkä te muutkin saitte sitä sähköpostia, jossa sanottiin, että se oli kääntynyt viikonlopun aikana toistepäin, niin että 70 prosenttia ei kannattanut tätä avioliittolain muuttamista. Elikkä kun aika kuluu, ihmiset kuulevat asiasta, he tietävät todelliset lainsäädännön muutostoimenpiteet, niin ihmiset alkavat ää-

nestää aidolla tavalla. Tällainen reilu peli: minun mielestäni on hyvä, että asioista puhutaan aidosti niitten nimillä eikä yritetä silittää liialti totuutta piiloon.

Arvoisa puhemies! Vielä yhden asian haluaisin jakaa tässä. Avioliittoinstituutio menettäisi lopullisesti yhteiskunnallisen erityismerkityksensä, mikäli lakia muutetaan. Lainsäädännössä juridisen vanhemmuuden käsite korvaisi luonnollisen vanhemmuuden käsitteen. Siis vanhempien kohdalla ei pian käytettäisi termiä isä ja äiti, vaan käytettäisiin sukupuolineutraalia termiä vanhempi tai huoltaja 1 ja vanhempi tai huoltaja 2. Jatkossa eivät olisi liiton osapuolina aviovaimo ja aviomies, vaan avioliiton osapuolet olisivat puolisoita. Tämä yhtenä esimerkkinä, millaisiin lainsäädäntömuutoksiin muualla maailmassa ollaan ryhdytty.

Lisäksi muistetaan ja tiedetään se fakta, mikä muualla maailmassa on tullut esille, että sanan ja uskonnonvapaus joutuisivat aidosti uhanalaiseksi. Kristilliset kirkot eivät saisi pian puhua julkisesti ja vapaasti kirkkolain ja tunnustuksenmukaisen heteronormatiivisen avioliittokäsityksen puolesta tai toimia tämän vakaumuksensa mukaisesti. Valtio velvoittaisi kansalaiset samansukupuolisten liittojen aseman vahvistamiseen yhteiskunnassa. Pian olisi niin, että päiväkodit ja koululaitokset joutuisivat tämän vahvistamisen välineeksi.

Nämä ovat vain havaintoja siitä, miten on käynyt muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Ei tämä ole mikään mörkö, jonka minä heitän tästä keksittynä, vaan nämä ovat tutkittua tulosta, ja siinä mielessä se huoli on aito. Elikkä ymmärtäkää, hyvät ystävät, se, että on aito huoli siitä, että yhteiskuntamme ei näiltä osin pysyisi enää tasa-arvoisena. — Kiitos.

Puhetta oli ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi.

⁹³ **Oras Tynkkynen /vihr:** Arvoisa puhemies! Puhutaan kyselytuloksista, mutta ensin haluaisin oikeastaan palata edustaja Oinosen aiempaan, kiinnostavaan huomioon. Hän esitti, että Suomessa on sallittua vain yksi mielipide, ja hän ilmeisesti viittasi siihen, että on sallittua vain kan-

nattaa tasa-arvoista avioliittolakia. Sen perään hän piti pitkän puheenvuoron, jossa hän vastusti tasa-arvoista avioliittolakia, ja oikeastaan näin kumosi oman väitteensä.

Edustaja Niikko väitti edellisessä puheenvuorossa, että kyselyt johtavat harhaan puhumalla tasa-arvoisesta avioliittolaista, ja kukapa nyt tasa-arvoa ei kannattaisi. Tässä tuoreimmassa kattavassa kyselyssä, jossa tosiaan kaksi kolmasosaa suomalaisista kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia, kysyttiin sanataarkasti näin: "Tasa-arvoinen avioliitto tarkoittaisi, että myös samaa sukupuolta olevien oikeudesta avioliittoon säädettäisiin avioliittolaissa ja rekisteröidystä parisuhteesta luovuttaisiin." Ei ole varmaankaan voinut jäädä yhdellekään vastaajalle epäselväksi, mistä tässä muutoksessa on kyse, siis siitä, että samaa sukupuolta olevat parit voisivat mennä naimisiin. Eli kun kaksi kolmasosaa suomalaisista on kertonut kannattavansa tasa-arvoista avioliittolakia, he ovat tienneet, mihin he ovat kantaa ottaneet.

Edustaja Niikko myös viittasi toiseen kyselyyn, jonka mukaan vähemmistö suomalaisista kannattaisi tasa-arvoista avioliittolakia. Hän jätti kertomatta, miten siinä kyselyssä kysymys oli muotoiltu. Siinä kysyttiin vaihtoehtona nykyiselle avioliittolaille sellaista vaihtoehtoa, jossa mukana olisi myös moniavioisuus. Ja kaikkien perinteisten avioliiton puolustajien pitäisi itse asiassa olla aika huolissaan siitä, että liki puolet suomalaisista vastasi jopa näin muotoiltuun kysymykseen, että he haluavat muuttaa avioliittolakia. Siis jopa silloin, kun kysyttiin, että voisiko kuvitella sallivansa moniavioisuuden, tätä avioliittolain muuttamista kannatti näinkin suuri osa. Selvyiden vuoksi: Nyt tässä käsiteltävänä olevassa aloitteessa ei ole virkettäköän moniavioisuudesta. Se ei tähän asiaan liity, mutta edustaja Niikko vertailee omenia ja päärynöitä.

Edustaja Mäkipää puhui myös kyselyistä. Hän viittasi Ylen kyselyyn ja tarkoitti sillä Ylen nettisivuillaan tekemää kyselyä. No, kaikki, jotka ovat käyneet tilastotieteen peruskurssin, tietävät, mitä tarkoittaa satunnaisotanta, ja tietävät, että jos halutaan haarukoida koko Suomen väestön näkemyksiä, niin sen käytetyn otannan pitää edustaa koko Suomen väestöä. Jos kysyn vaikka pelkästään kokoomuslaisilta ihmisiltä näkemystä johonkin lakiuudistukseen, niin se ei välttämättä edusta koko Suomen kansalaisten näkemystä, ja juuri tästä tässä Ylen nettikyselyssä oli

kyse. Siihen kuka tahansa saattoi osallistua, eikä se siksi edustanut väestöä keskimäärin.

Edustaja Mäkipää kysyi, päätetäänkö pian opetuksesta ja kun tasa-arvoinen avioliittolaki nyt säädetään, johtaako se yllättäviin asioihin kouluissa. Avioliittolaillahan ei päätetä koulujen opetussuunnitelmista, ja varmaan useimmat edustajat tietävätkin, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä kerrotaan kouluissa jo nykyään ja on kerrottu jo monta vuotta.

Edustaja Niikko pelotteli, että jos tasa-arvoinen avioliittolaki säädetään, niin siitä seuraa yhtä sun toista kauheaa, ja sen lisäksi, että kun kouluissa opetetaan lapsille homoutta, niin sitten ilmeisesti sananvapauttakin voidaan rajoittaa, kirkot eivät saa puolustaa perinteistä avioliittoa. Avioliittolailla ei myöskään päätetä sananvapaudesta. Perustuslain turvaama sananvapaus pätee ihan riippumatta siitä, mitä avioliittolakiin on kirjoitettu. Mutta koska arvelen edustaja Niikon tapailevan niitä väitteitä, joita on esitetty tasa-arvoisen avioliittolain säätämisen seurauksista Massachusettsin osavaltiossa Yhdysvalloissa, on ehkä hyvä todeta, että yksikään näistä esitetyistä väitteistä ei kestä tarkempaa tarkastelua. Sielläkään, niin kuin Suomessa, väitteet, että tasa-arvoinen avioliittolaki olisi johtanut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevaan opetukseen kouluissa, eivät pidä paikkaansa, koska Massachusettsissa on opetussuunnitelmiin sisältynyt seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskeva opetus jo kauan ennen. Massachusettsissa ei myöskään tasa-arvoinen avioliittolaki johtanut siihen, että ihmisiä olisi syrjitty heidän perinteisten näkemystensä takia, koska syrjinnästä päätetään aivan toisaalla lainsäädännössä, ei suinkaan avioliittolaissa. Näitä esimerkkejä voisi jatkaa.

Edustaja Harry Wallin perusteli tasa-arvoisen avioliittolain vastustamista sillä, että hänen näkemysensä perustuu länsimaiseen arvomaailmaan. On kuitenkin hyvä todeta, että jo nykyään tasa-arvoinen avioliittolaki on itse asiassa läntisten sivistysvaltioiden valtavirtaa. Laki on säädetty isossa osassa Länsi-Eurooppaa ja enemmistössä Yhdysvaltain osavaltioita sekä monissa muissa läntisissä maissa. Moni on kiinnittänyt huomiota siihen, että laki on säädetty vasta 9:ssä EU:n 28 jäsenvaltiosta. He ovat jättäneet kuitenkin mainitsematta, että nämä yhdeksän valtiota kattavat puolet EU:n väestöstä. Eli väestöllä mitattuna tasa-arvoinen avioliittolaki on siis jo hyvin laajalti EU:ssa hyväksytty.

⁹⁴ **Sauli Ahvenjärvi /kd:** Arvoisa puhemies! En malta olla palaamatta mediajulkisuuteen, jota tämän asian ympärillä on ollut. Todellakin, median toiminta on ollut muutamissa tapauksissa todellakin, sanoisiko, ala-arvoista suorastaan.

Edustaja Salolainen otti esille Helsingin Sanomien artikkelin, jossa oli lueteltu kaikki kansanedustajat ja sitten mainittu, mikä todennäköisesti tai luultavasti on se kunkin edustajan kanta tähän asiaan. Minusta näin herkässä ja todella syvästi ihmisiä koskettavassa asiassa pitäisi ehdottomasti kysyä suoraan asianomaiselta henkilöltä. Ja niin kuin tässäkin salissa on jo kuultu, moni edustaja on joutunut pettymään tähän ja oikomaan sitten näitä käsityksiä, mitä lehdissä on esitetty, ja niin kuin Salolainen mainitsi, satoja sähköpostiviestejä tuon takia on joutunut vastaanottamaan. Omalla kohdallani tätä ongelmaa ei tullut, kun nimeni oli kokonaan jätetty listalta pois.

⁹⁵ **Kimmo Sasi /kok:** Arvoisa puhemies! Ajattelin antaa jonkinlaisen äänestyselityksen huomista äänestystä varten ja haluan todeta, että olen perinteisen avioliittokäsityksen kannalla. On esitetty väite siitä, että yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys edellyttäisivät sitä, että kaikille sukupuolesta riippumatta on annettava oikeus avioliittoinstituutioon, joka on satojatuhansia vuosia vanha. Tietysti instituutio on muuttanut luonnettaan, mutta satoja vuosia se on ollut miehen ja naisen välinen instituutio.

Mutta jos ensin katsotaan kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, YK:n ihmisoikeuksien julistusta tai Euroopan ihmisoikeussopimusta, niin ne antavat miehelle ja naiselle oikeuden solmia avioliiton, ja tässä ei anneta muita vaihtoehtoja. No, tietysti näitä sopimuksia voidaan tulkita, ja perustuslakivaliokuntahan on tulkinnut ensimmäisen kerran vuonna 2002 mutta sen jälkeen useammassa yhteydessä, että Suomen perustuslaki ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset — ja tämä on vallitseva tulkinta globaalisti — eivät velvoita mitään valtiota hyväksymään samaa sukupuolta oleville avioliittoinstituutiota mutta myöskään eivät estä sitä, etteikö sitä mahdollisuutta voitaisi antaa myöskin samaa sukupuolta oleville. [Puhujan puhelin soi.] Mikä minulle on erittäin tärkeää tässä yhteydessä, on se, että... (Timo Heinonen: Äänestäjät soittaa!) — Äänestäjät; varmasti tässä tulisi palautetta myöskin tätä puheenvuoroa varten. — Mikä minulle on erityisen tärkeää, on se, että kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaan ja mielestäni perustuslain mukaan lapsella on oikeus isään ja äitiin, ja oikeastaan tämä on niitä oikeuksia, joita Suomi melkein kaikkein eniten loukkaa. Ihmisoikeustuomioistuimesta saamme ratkaisuja ensisijaisesti siitä, että oikeudenkäynnit kestävät liian kauan Suomessa, mutta nimenomaan isän oikeuksien loukkaaminen tai perheoikeuksien loukkaaminen on toinen merkittävä, keskeinen peruste. Ja tietysti silloin, kun lapsella on oikeus isään ja äitiin, se tarkoittaa sitä, että kun vain mies ja nainen voivat synnyttää, luonnollinen instituutio perheelle on nimenomaan avioliitto, jossa on isä ja äiti ja lapsia.

Jos me ajattelemme avioliittoinstituution tarkoitusta, sen tarkoituksena on nimenomaan pitää huolta siitä, että puoliset saavat avioliittoinstituution kautta turvaa toisiansa osalta, mutta tarkoituksena on myöskin antaa lapselle turvaa, ja se on avioliiton tarkoitus.

Kun puhutaan yhdenvertaisuudesta, niin meillä on tällä hetkellä rekisteröity parisuhde, ja on erittäin hyvä, että tämä instituutio on olemassa, ja mielestäni se turvaa riittävän yhdenvertaisuuden suomalaisessa yhteiskunnassa. Rekisteröidyssä parisuhteessa olennaista on se, että siinä kumppanit saavat suojaa, perintöoikeuden ja muita merkittäviä tekijöitä, mikä turvaa yhdenvertaisen aseman, mutta kun he eivät voi saada lasta, niin tältä osin tilanne on se, että tietysti on selkeä ero parisuhteen ja myöskin sitten avioliiton välillä. Tältä osin pidän erittäin tärkeänä sitä, että näiden erillisyyksien hyväksyntään. Totuus on se, että meillä on biologia luonut sekä miehiä että naisia, ja se on peruuttamaton seikka, joka mielestäni myöskin lainsäädännössä ehdottomasti on pyrittävä ottamaan huomioon.

Tietysti mistä olen erityisesti huolissani, on se, että jos sitten tämä yhdenvertaisuusvaatimus etenee vielä tulevaisuudessa, tietysti voidaan ajatella hypoteettisesti näin, että jos jokin henkilö on biseksuaalinen, pitääkö olla silloin oikeus sekä miespuoliseen että naispuoliseen, jos yhdenvertaisuutta viedään äärimmilleen. Tietysti tällaisissa tilanteissa katson, että kuitenkin se, että avioliitto tai parisuhde on kahden henkilön välinen suhde, on mielestäni varsin olennaista. Siinä sitoudutaan kahden ihmisen yhteiseen elämään.

Myöskin sitten syntyy jossakin vaiheessa varmasti kysymys siitä, pitääkö miehellä olla oikeus synnyttää. Lääketieteellisesti se on varmaan muutaman kymmenen vuoden kuluttua

mahdollista, mutta sanoisin, että luonnon manipuloiminen ei pitäisi olla sallittua sillä tavalla, että mahdollistetaan tällaiset luonnonvastaiset toimenpiteet, vaan lähtökohdan pitää olla se, että synnyttäjät on nainen, joka sitten miehen kanssakäymisen tai keinotekoisin inseminaation kautta lapsen synnyttää, ja tällä tavalla kuitenkin lapsella on aina olemassa se isä, biologinen isä. Haluan korostaa, että tällä hetkellä perustuslakivaliokunnassa on käsittelyssä isyyslaki, jossa lähdetään siitä, että isyys on niin tärkeä asia, että myöskin henkilön kuoleman jälkeen isyys pitää voida tuomioistuimessa vahvistaa, eli henkilö voidaan kaivaa haudasta ja selvittää isyys. Se osoittaa sitä, kuinka tärkeä lapselle identiteetti sekä isyyden että äitiyden kautta on, ja mielestäni tätä suhdetta pitää erityisen voimakkaasti pyrkiä edistämään.

Mielestäni kuitenkin perhe on yhteiskunnan perusyksikkö, ja siitä syystä pidän tärkeänä sitä, että pidämme huolta siitä, että meillä on miehen ja naisen välinen perhe mutta myöskin sitten erityyppinen perhe — mutta mahdollisimman lähelle samassa asemassa oleva, samaa sukupuolta olevien liitto.

96 Oras Tynkkynen /vihr: Arvoisa puhemies! Aika lailla kattavasti tulikin jo aiemmissa puheenvuoroissa käsiteltyä nuo edustaja Sasin edellä esittämät argumentit, ja koska osa on saattanut kuunnella myös näitä käytettyjä puheenvuoroja, niin en ala niitä omia kannanottojani enää tässä yhteydessä toistaa.

Sen sijaan, arvoisa puhemies, kahteen asiaan vielä kiinnittäisin tässä illan edetessä huomiota.

Edustaja Hakkarainen viittasi aurinkoon ja totesi, että aurinkokaan ei paista yöllä. Tätä hän käytti vertauskuvana sille, että mekään emme voi avioliittolakeja muuttaa. Varmaan voidaan kysyä, mikä olennainen ero on auringolla ja avioliittolaille. Se olennainen ero on varmaankin se, että me täällä eduskunnassa emme voi päättää auriongon liikkeistä, mutta me voimme päättää avioliittolaista.

Lopuksi oikeastaan haluan vastata siihen varmaan monia askarruttavaan kysymykseen, että minkä takia tällaisesta juridisesti aika pienestä seikasta on tullut näin iso meteli. Minkä takia väitellään niin kiivaasti asiasta, joka koskettaa lukumääräisesti kuitenkin vielä kohtuullisen rajallista joukkoa suomalaisia? Se vastaus on se, että loukkaus yhden ihmisen oikeuksia kohtaan

on loukkaus meidän kaikkien oikeuksia kohtaan. Loukkaus yksien yhdenvertaisuutta kohtaan on loukkaus meitä kaikkia vastaan. Uskon ja toivon, että meidän kaikkien velvollisuus on nousta puolustamaan aina ihmisten oikeuksia riippumatta siitä, missä asemassa itse satumme olemaan — ja aina nousta puolustamaan niitten heikoimpien ihmisten oikeuksia. Siitä tässä on pohjimmiltaan kyse, arvoisa puhemies.

97 Mika Niikko /ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkynen, ei siitä tarvitse loukkaantua, jos esimerkiksi minä en halua antaa lapsia adoptoitavaksi sinulle. Siinä mielessä näen tämän heteroperheen merkityksen eri tavalla. Se on vain kokonaisedullisin vaihtoehto löytää tälle lapselle koti, ja siinä mielessä ymmärrät varmaan, että tämä on hyvin luonnollinen näkökulma. Ei tässä ole mitään henkilökohtaista ketään vastaan.

Mutta syy siihen, miksi puheenvuoron pyysin, oli tämä, kun, edustaja Tynkkynen, oletit minun tarkoittavan jotain Yhdysvaltain Massachusettsin esimerkkiä. Ei minulla ollut se mielessä. Mutta kun sattumalta nyt ihan löysin tästä hakeamalla vain netistä, niin Kanadassa esimerkiksi, missä sukupuolineutraali avioliittolaki on ollut voimassa 10 vuotta, Ontarion yliopiston oikeustieteen professori Bradley W. Miller on analysoinut sen vaikutuksia koululaitoksiin. Niissä esimerkeissä on havaittu se, että niillä perheillä ja vanhemmilla, joilla ei ole halua lapsille antaa sellaista kasvatusta, jossa opetetaan näitten eri parisuhdemuotojen samanarvoisuutta — vaikka he pitäisivät itse vanhempina sitä lapsilleen vahingollisena jopa — ei ole mitään keinoa estää sitä. He ovat yrittäneet sitä, mutta tietysti oikeuslaitokset eivät ota niitä käsittelyyn, koska kysymys on nimenomaan siitä, että tämä kaikille tuotetaan samansisältöisenä sen jälkeen yhteiskunnassa, lapsille niin varhaiskasvatuksen kuin koulunkin kautta.

Tämä on silloin koko yhteiskunnan läpäisevä systeemi tulevaisuudessa ja myös Suomessa ja monissa muissa maissa, koska tullaan varmasti vaatimaan sitä syrjimättömyyttä siltä osin. Ja sitten, jos tämä käsitys homo- ja heteroseksuaalisen parisuhteen samanarvoisuudesta hyljätään, niin silloinhan tulee välittömästi tämä vihamielinen leima, ikään kuin olisi homoseksuaalisen kohtaan vihamielinen. Tähänhän se johtaa, ja tämä on se huolestuttava piirre. Ymmärrät varmaan, mitä yritän hakea sillä. Elikk se tavallaan

muuttaa yhteiskuntaa kuitenkin. Elikkä ihminen ei saa (Puhemies koputtaa) enää pitää sitä omaa mielipidettä, mikä hänellä on ennen ollut, vaikka hän lapsensa kannalta näkisi sen toisenlaisena. (Puhemies koputtaa) Se siinä toki huolestuttaa itseänikin isänä. Tämä ei tarkoita sitä, että minulla olisi jotain seksuaalivähemmistöjä vastaan, mutta en minä lapselleni halua opettaa sitä, että valitse näistä.

⁹⁸ **Timo Heinonen /kok:** Arvostettu puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olen isä ja lainsäätäjä. Olen miettinyt tätä asiaa pitkään. Uskon, että tämä on itse asiassa valtaosalle suomalaisista aika pieni asia. Valtaosaa suomalaisista varmasti mietittyvät tällä hetkellä monet Suomessa paljon isommat ja ongelmisemmat asiat, mutta heille, joille tämä on tärkeä, joita tämä koskettaa henkilökohtaisesti, tämä on nyt tärkein asia. Tämä ei ole minun mielestäni keneltäkään pois, jos tuomme kaikki suomalaiset tässäkin asiassa samalle viivalle, samalle viivalle lain edessä. Emme me lailla voi säätää hyviä perheitä, emme me lailla voi säätää rakkautta, emme me lailla voi säätää lapselle isää ja äitiä, mutta me voimme lailla säätää tasa-arvoa, ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuutta. Niin kuin edustajakollegoista monet ovat tänään todenneet, kirkko päättää jatkosakin siitä, keitä he haluavat vihkiä. Me päätämme lain edessä tasavertaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Itse olen ollut siinä joukossa, joka mediassa on laitettu joukkoon, joka ei muka tiedä kantaansa. Olen kertonut oman kantani tässä salissa lähetekeskustelussa, että kannatan tasa-arvoista avioliittolakia. Se löytyy eduskunnan pöytäkirjasta, mutta halusin sen vielä pöytäkirjaan uudestaan sanoa. Olen myös julkisuudessa pohtinut muutamaa kohtaa tästä vastalauseesta. Olin iloisesti yllätynyt, kun eilen puhelimeni soi tuntemattomasta numerosta, ja vastasin siihen, niin kuin kansanedustajan pitää vastata. Tässä puhelussa minuun otti yhteyttä eräs naishenkilö, ja hän kertoi, että hän on huomannut, että edustaja Heinosta pohdituttavat tietyt kysymykset tässä vastalauseessa. Hän halusi kertoa, mitä ne kohdat ovat. Meillä oli erittäin hyvä keskustelu. Hän oli erittäin asiallinen. Kysyin häneltä, miksi hän sitä tekee. Hän sanoi, että hän tekee sitä sen takia, että tämä on tärkeää. Hän sanoi, että hänelle henkilökohtaisesti omassa elämässään tämä ei ole tärkeää, mutta hän on halunnut olla tässä työssä mukana auttamassa ja vie-

mässä tätä lakia eteenpäin. Hän kertoi minulle perusteellisesti, mistä näissä kahdessa kysymyksessä on kyse. Hän pystyi ne epäluuloni poistamaan, ja totesin hänelle, että tämä oli yksi parhaista puheluista, joita olen saanut. Hän kertoi tekevänsä tätä vapaaehtoisesti ja vain rakkaudesta tätä asiaa kohtaan.

Arvoisa puhemies! Mikä sitten on paras perhe? Minä tiedän hyviä perinteisiä perheitä. Minä tiedän hyviä yksinhuoltajaperheitä. Minä tiedän hyviä perheitä, joissa on kaksi naista. Minä tiedän hyviä perheitä, joissa on kaksi miestä. Mutta minä tiedän myös huonoja perinteisiä perheitä. Minä tiedän huonoja yksinhuoltajaperheitä. Minä tiedän huonoja perheitä, joissa on kaksi naista tai kaksi miestä. Ei sitä voi sanoa, mikä on hyvä perhe, se lähtee monesta asiasta. Rakkautta emme voi säätää, onnellisuuttakin vain välillisesti, ja minun mielestäni tässä me säädämme juuri sitä.

Arvoisa puhemies! Ei tämä laki ole minulta pois. En usko, että tämä on keneltäkään suomalaiselta pois. Ei tämä ole keneltäkään pois, mutta näille ihmisille, keitä tämä koskettaa, tämä on tärkeä asia. Tämä on ennen muuta tasa-arvokysymys, ihmisoikeuskysymys ja yhdenvertaisuuskysymys. Mietin itse, milläköhän tavalla tätä keskustelua pohditaan 20 vuoden päästä, kymmenkin vuoden päästä, puhumattakaan 50 vuoden päästä. Minä haluan olla siinä joukossa, joka on katsonut tulevaisuuteen, ja luulen, että tulevat sukupolvet meitä tästä päätöksestä kiittävät.

Arvoisa puhemies! Tulen itse huomenna äänestämään sukupuolineutraalin avioliittolain puolesta.

⁹⁹ **Oras Tynkkynen /vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko vielä edellä toisti aiemman pelkonsa siitä, että tasa-arvoinen avioliittolaki johtaisi maailmaan, jossa ihmisillä ei kenties enää olisi oikeutta omiin näkemyksiinsä tai oikeutta esittää näitä näkemyksiä julkisesti. Siksi on hyvä vielä jälleen kerran alleviivata: Ihmisen mielipiteen vapaus ja sananvapaus on perustuslaissa turvattu perusoikeus, jota millään avioliittolain tasoilla säädöksellä ei voi keneltäkään vielä pois. Edustaja Niikko voi kenenkään sitä estämättä olla vapaasti sitä mieltä, että avioliitto kuuluu vain miehen ja naisen väliseksi, nyt ja tulevaisuudessa. Hän voi myös tämän mielipiteensä vapaasti kenenkään estämättä julkisesti esittää. Avioliittolaki ei muodossa tahi toisessa millään

muotoa tätä oikeutta rajoita, eikä sen kuulukaan sitä rajoittaa.

Edustaja Niikko palasi myös huoleensa siitä, että mitä nyt sitten lapsille opetetaan. Tämä on itse asiassa asia, johon myös tuomioistuin joutui ottamaan kantaa siellä aiemmin mainitussa Massachusettsin osavaltiossa. Tuomioistuin totesi, että julkiset koulut eivät ole velvollisia suojelemaan oppilaita näiden vanhempia mahdollisesti loukkaavilta ajatuksilta. Se tarkoittaa sitä, että julkisissa kouluissa tulee opetussuunnitelman mukaisesti kertoa vaikkapa sellaisesta asiasta kuin että maailmassa on seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä, siinäkin tapauksessa, että oppilaan vanhemmat eivät tästä asiasta ole erityisen iloisia. Vastaavasti kouluissa tulee kertoa, että Suomessa on sellainen poliittinen liike kuin Perussuomalaiset, vaikka lapsen punavihreät vanhemmat mielellään varjelsivat lasta tältä tiedolta. Vanhemmilla on edelleen kenenkään sitä estämättä oikeus kertoa lapsille omassa kasvatuksessaan oma näkemyksensä asiasta, on kyse sitten perussuomalaisesta puolueesta tai avioliiton luonteesta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Asian käsittely keskeytetään.

3) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kielilain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 206/2014 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2014 vp

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

¹ **Olli Immonen /ps:** Arvoisa herra puhemies! Ilta on jo pitkällä, mutta ajattelin käyttää vielä puheenvuoron tähän asiakohtaan 3).

Tämän hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto säätää kunnan kaksikieliseksi, jos tietyt raja-arvot ylittyvät. Tällainen raja-arvo on se, että kunnassa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä

asukkaita ja vähemmistö on vähintään 8 prosenttia asukkaista tai vähintään 3 000 asukasta. Valtioneuvosto voi kuitenkin myös säätää raja-arvot alittavan kunnan kaksikieliseksi, jos kunnanvaltuusto tätä esittää.

Arvoisa puhemies! Kyseisestä hallituksen esityksestä on vaarassa aiheutua suuret lisämenot valtiolle. Yhteiskuntamme huono taloudellinen tilanne ulottuu myös kuntatasolle, jolloin vaarana on se, että monet kunnat saattavat pelkkien lisävaltionosuuksien toivossa säätää kuntansa kaksikieliseksi, mikäli hallituksen esitys kielilain muuttamisesta hyväksytään. Esimerkiksi Närpiön valtuusto on päättänyt puoltaa kunnan kaksikielisyystavoitetta, jolloin tavoite astunee voimaan ensi vuoden puolella. Päätöksen myötä Närpiön kunta tulee saamaan valtiolta 2,1 miljoonan euron tuen kaksikielisten palvelujen järjestämiseen. Närpiön kaupunginjohtajan mukaan kaksikielisyyden kustannukset vuositasolla tulevat kuitenkin todellisuudessa olemaan paljon valtiolta saatavaa tukea pienemmät eli noin 100 000 euroa, johon tulee vielä lisäksi päälle 200 000 euroa kaksikielisten katukylttien hankkimiseen. Närpiön lisäksi Luodon kunnanjohtajan laskelmien mukaan Luoto tulee menettämään noin miljoona euroa valtionosuuksia, jos kunta jatkaa yksikielisenä. Näiden edellä mainittujen kuntien lisäksi Lohjan talousjohtajan mukaan kaksikielisyyden tuo valtionosuuksina tulopuolelle noin 2 miljoonaa euroa. Todellisuudessa kaksikielisyyden kustannukset ovat vuositasolla Lohjankin kohdalla 100 000—300 000 euroa, jolloin nettotuotoksi muodostuu vuosittain noin 1,5 miljoonaa euroa.

Jos kaikki kunnat Suomessa päättäisivät jatkossa valtuuston päätöksellä, talousvaikeuksien sa kourissa muuttua kaksikieliseksi ja liittyä mukaan tähän rahanjaon piiriin, tästä laista koituisi valtiolle valtavat kustannukset. Nämä kustannukset olisivat yhteensä 1,5 miljardin euron luokkaa joka vuosi, siis joka ikinen vuosi. Se on paljon rahaa.

Arvoisa puhemies! Näihin edellä mainittuihin tosiasioihin vedoten esitän, että tämä hallituksen esitys hylätään, eli teen tähän loppuun hylkäesityksen.

² **Maria Lohela /ps:** Herra puhemies! Täällä on tänä iltana puhuttu erittäin paljon, mutta minulla on helppo tehtävä vain kannattaa tätä edustaja Immosen tekemää esitystä. Kannatan.

Keskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Asian käsittely keskeytetään.

4) Laki hallintolainkäyttölain 6 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 89/2014 vp (Kalle Jokinen /kok ym.)

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

¹ **Kalle Jokinen /kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysymys on hallintolainkäyttölain 6 § 2 momentin muuttamisesta.

Valitusoikeus on keskeinen osa oikeusjärjestelmäämme, ja siihen tehtävillä rajoituksilla on aina oltava painavat perusteet. Valitusoikeuden merkitys korostuu, kun kysymyksessä ovat yksilön oikeudet ja velvollisuudet. Valitusoikeuden käänttöpuolena on mahdollisuus käyttää tätä oikeutta väärin esimerkiksi siten, että ainoana tavoitteena on tietyn hankkeen jarruttaminen teemmällä siitä valituksia aina korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka. Tämä on valitettavaa etenkin aikana, jolloin tarvitsemme kipeästi investointeja, joiden avulla taloutemme lähtee nousuun. Arvioiden mukaan erilaisten valitusten aiheuttamien viivästysten vuoksi on investointihankkeita jäissä jopa 4 miljardin euron arvosta.

Viranomaisella, joka ei ole asianosaisasemassa, on valitusoikeus, kun valitusoikeudesta on laissa nimenomainen erityissäännös tai kun valitusoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen. Valitusoikeus saattaa siten julkisen edun perusteella kuulua sellaisellekin viranomaiselle, jonka tehtäviin julkisen edun valvominen kuuluu mutta joka ei ole tehnyt päätöstä kyseisessä asiassa. Julkiselle edulle ei ole olemassa täsmällistä käsitettä, ja sen määrittäminen on vaikeaa. Tästä syystä olisi perusteltua rajoittaa viranomaisen valitusoikeus ainoastaan asioihin, joissa valitusoikeudesta on laissa nimenomainen erityissäännös. Tulevaisuudessa on käytävä läpi myös erityislaeissa olevia säännöksiä ja mietittävä, ovatko ne kaikissa tapauk-

sisia perusteltuja. Nyt tehtävällä lakialoitteella selkeytetään valitusoikeuden alaa ja poistetaan esimerkiksi julkiseen etuun liittyvät tulkintaongelmat. Viranomaisten valitusmahdollisuuden rajoittamista voidaan perustella myös pyrkimyksellä helpottaa tuomioistuinten jutturuuhkaa ilman, että samalla heikennetään kansalaisten oikeusturvaa.

Myös eduskunnan perustuslakivaliokunta on useasti ottanut kantaa viranomaisen valitusoikeuteen. Perustuslakivaliokunta on painottanut viranomaisen valitusoikeuden poikkeuksellisuutta hallintolainkäytön alalla, ja se voidaan nähdä ongelmallisena myös, kun sitä tarkastellaan perustuslain 21 §:n 1 momentin kanssa, jossa edellytetään asianmukaista menettelyä. Hallintomenettelyä, jossa viranomainen on kansalaisen vastapuolena, ei voida pitää asianmukaisena menettelynä.

Valitusoikeutta koskeville erityissäännöksille on voitava esittää selkeä tarve, eikä hallintolainkäyttölaissa olevaa yleissäännöstä voida pitää perusteltuna.

Tämän perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen: hallintolainkäyttölain 6 § 2 momentti muutetaan niin, että viranomaisella on lisäksi valitusoikeus, jos laissa niin säädetään.

² **Timo Heinonen /kok:** Arvostettu puhemies! Edustaja Jokinen on tehnyt hyvän lakialoitteen, jonka on allekirjoittanut iso joukko kokoomuslaisia kansanedustajia. Itse toivon, että tämä lakialoite etenee.

Tässä on kyse siis siitä, että valitusoikeutta voitaisiin rajoittaa viranomaisilta nykykäytännöstä, ja se on varsin perusteltua. Niin kuin edustaja Jokinen edellä totesi, arvioiden mukaan erilaisten valitusten aiheuttamien viivästysten vuoksi on investointihankkeita jäissä jopa 4 miljardin euron arvosta. Ja sitten on oma joukkonsa niitä valituksia, joita on tehty jopa kiusatakseen — en usko, että viranomaisten toimesta tämän tyyppistä, mutta yleisesti, kun valitusoikeus on keskeinen osa oikeusjärjestelmäämme, niin tällaisiakin valituksia valitettavasti näemme.

Arvoisa puhemies! Itse olisin valmis rajoittamaan myös muutenkin valitusoikeutta tiukemmin koskemaan niitä henkilöitä, joita eri asiat erityisesti koskevat, joihin sillä on vaikutusta. Olen valmis pohtimaan myös sitä ja toivon, että tämän lakialoitteenkin yhteydessä asiantuntija-

kuulemisessa valiokunnassa voitaisiin pohtia ja kuulla myös siitä, voisiko olla jonkinlainen maksu näissä valituksissa, niin että tuon maksun saa takaisin siinä tapauksessa, että valitus menee läpi, mutta jos valitus ei mene läpi, niin tämä hallinnollinen maksu jäisi. Tämä olisi ehkä hyvä keino hillitä tällaisia lähinnä kiusan ja jarruttamisen takia tehtyjä valituksia.

³ **Eero Suutari /kok:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Jokisen aloite, jonka yksi allekirjoittaja olen, on sekä ajankohtainen että tarpeellinen. Se on myös hyvin perusteltu. Viranomaisten keskinäiset valitukset on saatava minimiin, ja niiden tilalle toivoisin parempaa viranomaisyhteistyötä sekä nopeampaa toimintaa.

⁴ **Kalle Jokinen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana näistä valitusprosesseista.

Kaavoituksen ja suurten rakennushankkeiden kohdalla valitusoikeuden väärinkäytöstä aiheutuu demokratielle kohtuuton hinta. Monet elinkeinoelämän, työllisyyden ja yleisen kehityksen kannalta tärkeät hankkeet saattavat jumiutua valitusten vuoksi vuosikausiksi prosesseihin. On näyttöä siitä, että täsmäiskuja tekevästä ammattivalittajista on tullut Suomessa myös vallankäyttäjii. Kiusantekomielessä tehdyllä valituksella voi viivyttää järkeviä hankkeita pitkään. Hallinto-oikeuksissa yksittäisen kaava-asian valituskäsittely vei vuosina 2008—2012 keskimäärin yhden vuoden.

Tämä nyt käsittelyssä oleva hallintolainkäytönlain muutosesitys, joka rajaa viranomaisen valitusoikeuden toisen viranomaisen päätöksestä yleisen edun nimissä, on tervetullut ja tarpeen. Julkinen etu on hyvin epämääräinen käsite, ja tämän perusteella viranomaiset ovat käyttäneet valitusoikeuttaan hyvin kirjavasti, varsinkin ympäristöasioihin vedoten.

On myös tiedossa tapauksia, joissa ely-keskus on etukäteen kertonut kunnan viranomaisille, että he tulevat valittamaan. Tällöin on mielletty, että tämä valitusoikeuden käyttäminen yleisen edun nimissä on jopa painostuskeino toista viranomaista kohtaan. Näin ei missään nimessä viranomaistoiminnassa saa olla.

Viranomaisten tulee tehdä tiiviimpää yhteistyötä keskenään ja hakea ammattitaidollaan etukäteen ratkaisuja, joilla yksittäisten kansalais-

ten ja yritysten lupa-asioihin liittyviä ongelmia voidaan ratkaista ilman valituksia. Viranomaisen tehtävä on edistää hankkeita ja kansalaisten ja yritysten pyrkimyksiä eikä jarruttaa niitä. Valitus toisen viranomaisen päätöksestä ei voi olla rutiinityökalu viranomaistoiminnassa.

Kyllähän tässä maassa riittää mielenäpahoittajia. Silloin kun puhutaan yksittäisistä ihmisistä, helposti harmittomasta mielenäpahoittajasta tulee valitusoikeutta väärinkäyttävä kiusantekijä, ja silloin on kyllä lainsäädännössä aika viheltää peli poikki ja tehdä uudet säännöt. Tämä ei tietysti koske nyt käsittelyssä olevaa viranomaisen valitusoikeutta.

Mutta ylipäätään valitusoikeuksia on rajattava nykyistä tiukemmin koskemaan asianosaisia, siis niitä henkilöitä, jotka ovat sen kyseisen asian osallisia ja joille se valitusoikeus luonnollisesti kuuluu ja joilla sen pitää olla. Tämä viranomaisten keskinäisten valitusten kierre täytyy saada poikki ja saada siihen sujuva menettely viranomaisten yhteistyöllä. Kaikki viranomaiset toimivat virkavastuulla tehtävissään, ja asianomainen kansalainen tai yritys voi joka tapauksessa valittaa, jos kokee etunsa tulleen loukatuksi.

Viranomaisprosessin käsittelylle, tämän valitusprosessin käsittelylle, on säädettävä käsittelyajat ikään kuin hoitotakuun mukaan, jotta kansalainen ei asiansa kanssa roiku löysässä hirressä määräämätöntä aikaa, vaan täytyy olla jonkunlainen odotusarvo, missä ajassa kansalainen saa oikeutta asialleen ja vastauksen hakemukseensa, joka monesti koskee tosiaan investointeja ja työtä ja kasvuun liittyviä asioita.

Tämä, minkä edustaja Heinonen toi täällä äskeisessä puheenvuorossa esille: tulisi harkita siitä, että valitusta jätettäessä asetettaisiin kohtuullinen valituksen käsittelymaksu niin, että tuo summa olisi sen verran vaikuttava, että se pistäisi harkitsemaan valituksen vakavuutta ja toisi myös sitten sitä harkintaa näiden valitusten tekoon, ettei kävisi niin kuin esimerkiksi Rovaniemellä, jossa yksi henkilö on tehnyt kaupunkia vastaan yli 50 valitusta eli tehtailee niitä lähes työkseen ja työllistää aika lailla sitten viranomaiskuntaa siellä, ja veronmaksajien varoja käytetään ikään kuin turhaan tällaiseen valitusrumbaan.

Keskustelu päättyi.

Päätökset

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5) Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 93/2014 vp (Tytti Tuppurainen /sd)

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

¹ **Timo Heinonen /kok:** Arvostettu puhemies! Ajattelin käyttää tässä lakialoitteen 93/2014 valtiopäivät kohdalla yhden puheenvuoron oikeastaan sen takia, että julkisuudessa on ollut hieman erikoista uutisointia ja kirjoittelua myös sosiaalisen median puolella parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajoista. Siellä on saanut sellaisen kuvan, että täällä eduskunnassa viime hallituskaudella kansanedustajat ovat säättäneet tämän älyttömyyden, että itsenäisyyspäivänä taikka muina kirkkollisina juhlapäivinä, jolloin aika usein parturi-kampaamoilla on käyttöä esimerkiksi häiden, syntymäpäivien ja muiden kautta, on aukiololajoitteita ja sen kautta sitten ainoastaan poikkeusluvalla aukiolo parturi-kampaamoilla. Tämä on noussut esille. Parturi-kampaamoiden on täytyntä hakea poikkeuslupa siihen, että on voinut tehdä yhden hääkampauksen taikka yhden syntymäpäiväkampauksen tällaisena pyhäpäivänä, kun parturi-kampaamot on laissa säädetty kiinni pidettäväksi.

Haluun eduskunnan pöytäkirjaan todeta sen, että edellinen hallitus kokoomuksen johdolla esitti valtiopäivillä 2009 hallituksen esityksen 84, joka olisi vapauttanut parturi-kampaamot kokonaan aukiololainsäädännöstä. Lain eduskuntakäsittelyn aikana hiusalalan yrittäjät ja työntekijät kävivät kuultavina eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa ja tekivät esityksen, että he haluavat itse, että parturi-kampaamot säilyvät jatkossakin aukiololainsäädännön piirissä. Talousvaliokunta, niin kuin tässä lakialoitteessa todetaan, piti esitystä perusteltuna ja esitti, että par-

turi- ja kampaamoliikkeet säilytetään nykyiseen tapaan aukiolosääntelyn piirissä. Tämän perusteella esitystä muutettiin, ja parturi- ja kampaamoliikkeet jäivät aukiolosääntelyn piiriin. Tämä tilanne, mikä tällä hetkellä on vallitseva Suomessa, on siis parturi- ja kampaamoalan, hiusalalan yrittäjien oman edunvalvontatahon esitys ollut eduskunnassa, ja he ovat saaneet tahtonsa läpi.

No, pitääkö aina eduskunnassa sitten tehdä niin kuin esitetään? Sitä toki olisivat varmasti voineet työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ja talousvaliokunta pohtia ja miettiä sitä, minkälaisia älyttömyyksiä ja järjettömyyksiä tämä lainsäädäntö aiheuttaa. Sitä ei silloin ole pohdittu, tai jos on pohdittu, niin minun mielestäni on tehty väärä ratkaisu.

Olen itse tehnyt jo aiemmin muutosehdotuksen tähän vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annettuun lakiin ja itse olen sitä mieltä, että parturi-kampaamoiden aukiolosta ei tarvitse lainsäätäjän säättää. Parturit, parturi-kampaamot, parturi-kampaamoyrittäjät tietävät itse, milloin liikkeitä kannattaa pitää auki.

Tämä ei, arvoisat kaksi kollegaa, koske ainoastaan näitä juhlapäiviä, vaan siellä on myös iltarajoite, mikä usein on aivan älytön, ja sitä ei noudateta. Miksi me teemme sellaista lainsäädäntöä, mikä rajoittaa yrittäjyyttä ja on liiketoimintaa ja ihmisten arkeakin vaikeuttavaa? Näin ollen itse toivon, että emme hyväksyisi tätä lakialoitetta, joka on edustaja Tytti Tuppuraisen tekemä, jossa luovuttaisiin vain siitä, että poikkeusluvasta perittäisiin maksu, mutta poikkeuslupa pitäisi hakea, vaan ehdotan eduskunnalle, että valiokuntakäsittelyssä mieluummin hyväksytään minun tekemäni lakialoite, jossa parturi-kampaamot vapautetaan aukiololainsäädännöstä ja parturit ja parturi-kampaamoyrittäjät itse päättävät, milloin liikkeitä kannattaa pitää auki.

Itse olen itse asiassa, arvoisa puhemies, valmis vapauttamaan kaupat kyllä muutenkin aukioloaikasäännöksistä.

² **Satu Haapanen /vihr:** Arvoisa puhemies! En ole tähän lakiin ihan kokonaisvaltaisesti perehtynyt, mutta se, mikä on viime päivinä vaivannut, on nimenomaan nämä kirjoitukset siitä, kuinka lupamaksut olisivat pienyrittäjille aivan kohtuuttomia, ja niinpä olen tämän Tytti Tuppuraisen lakiesityksen kannalla. Toisin sanoen nämä aukioloajat ja kampaamojen aukiolo sääntelyn piirissä

näyttäisivät olevan hyviä asioita, mutta ei tämä lupamaksu maksuperustelain nojalla, nyt siteeraan suoraan tätä lakiesitystä: "Maksuperustelain nojalla peritty pienin lupamaksu" — eli se 200 euroa — "on pienen kampaamon liikevaihtoon nähden kohtuuttoman suuri."

On aivan totta, että jotta voisimme vastustaa harmaata taloutta, näen, että tämmöisten kohtuuttomien maksujen säätäminen pienille yrittäjille — monet heistä ovat yksin siinä liikkeesään — aiheuttaisi pahimmillaan ainakin kiusausten tehdä näitä pimeitä töitä, tai sitten ne kampaukset tulevat yksinkertaisesti niin kalliiksi, että ei niitä voi asiakas tilata, ja toisaalta ei yrittäjän kannata pyhäpäiväänsä sillä pilata, että hän miinuksen puolelle menee ja hyvästä tahdosta tekisi sitten töitä.

Eli olen tämän Tytti Tuppuraisen lakiesityksen kannalla ja kannatan sitä, että nämä lupamaksut kampaajilta poistetaan.

3 Kalle Jokinen /kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä on tänään aiemmin suurta kiinnostusta herättäneessä asiassa puhuttu siitä, millä aikakaudella me Suomessa oikein elämme, ja tämän saman kysymyksen voi kyllä kohdistaa tähänkin asiaan. Millä aikakaudella me Suomessa oikein elämme? Me rajoitamme kellonajan tarkkuudella eri kalenteripäivien mukaan ihmisten oikeutta harjoittaa elinkeinoaan, vaikka Suomen perustuslaissa annetaan elinkeino- ja ammatinvapaus ja se on yksi niitä perusarvoja ja -asioita, joita ihmisellä tulee olla.

Me edelleen rajoitamme elinkeinon harjoittamista, tässä tapauksessa on kysymys parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajoista. En ollenkaan ymmärrä, mikä tarve yhteiskunnalla on rajoittaa parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikoja, siis sitä aikaa, milloin ihmisten hiuksia leikataan. En ymmärrä tätä yhteiskunnallista ulottuvuutta tässä.

Sitten tätä normeeraus määrää! Kun ensin on rajoitettu nämä aukioloajat, sitten siihen voi hakea poikkeuslupaa, että saa leikata jonkun ihmisen hiukset tai tehdä kampauksen, ja sitten poikkeusluvasta pitää maksaa tuntuva maksu, jotta saa tämän luvan, ja taas joku viranomainen pyörittelee sitä. Kyllä tästä byrokratiasta meidän on päästävä eroon.

Olen aiemminkin kannattanut edustaja Heinosen aloitetta siitä, että nämä partureiden ja kampaamoiden aukioloajat vapautetaan kokonaan,

samoin kuin myös muun vähittäiskaupan aukioloajat. On käsittämätöntä, että nyt taas hetken päästä lähestyy loppiainen ja vähittäiskaupat hakevat loppiaiseksi aukiololupaa, jotta voivat myydä keskellä Suomen talvea turisteille ja suomalaisille pipoja ja toppatakkeja. Tämä on käsittämätöntä: pitää hakea poikkeuslupa, että voi keskellä talvea myydä pipoja ja toppatakkeja. Kyllä kauppias tietää, milloin pitää ovea auki. Silloin ovi on auki, kun kauppa käy, ja silloin ovi on kiinni, kun asiakkaita ei ole.

4 Timo Heinonen /kok: Arvostettu puhemies! Poliitikot puhuvat tänä päivänä normitalkoista lähes jokaisessa keskustelussa. En ymmärrä sitä, minkä takia tässä lakialoitteessa jätettäisiin kaikki byrokratia, kaikki paperisota ja poikkeusluvankäytön hakeminen voimaan ja ainoastaan luovutettiin siitä maksusta, sillä poikkeuslupa kuuluu ja sisältyy kuitenkin harkinta. Ja tällaisessa tilanteessa nyt sitten meidän aluehallintoviranomainen jossain kaukana pohtii sitä, että onko loppilainen parturiliike oikeutettu pitämään juhlapyhänä, loppiaisenä, liikettä auki, kun siellä paikallisesti menee jokin pariskunta naimisiin. Onko se niin iso asia, että sitä tarvitsee aluehallintoviranomaisen edes yhden virkamiehen toimesta pohtia? Todennäköisesti sitä pohtii vielä useampi ja vielä tuodaan erilaisia päätöksiä sitten eteenpäin, mistä vielä voidaan valittaa ja niin pois päin.

Minun mielestäni tällaisessa asiassa se harkinta on siellä paikan päällä. Kyllä se loppilainen taikka humppilalainen parturi-kampaaja tietää, että nyt minulla on pieni bisneksenteon paikka, kun naapurissa rouva menee miehen taikka toisen rouvan kanssa naimisiin, ja tekee sitten ratkaisun, että tänään minun kannattaa pitää tuo kampaamo auki ja ottaa nuo muutamat eurot siihen yrityksen pyörittämiseen.

Arvoisa puhemies! Minä luotan suomalaisen yrittäjään ja suomalaisen parturi-kampaamoon. He osaavat tehdä itse nämä ratkaisut.

5 Kalle Jokinen /kok: Arvoisa herra puhemies! Vielä lopuksi, kuten tuossa edellisessä puheenvuorossa totesin, kannatan sitä, että niin parturi-kampaamoiden kuin muidenkin vähittäisliikkeiden aukioloajat vapautetaan. Ja nyt kun tässä käsittelyssä on lakialoite parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikoihin liittyen ja niiden poikkeuslupien maksuvapautuksesta, niin toivon, että tässä yhteydessä otetaan esille ja kä-

sittelyyn tuo edustaja Heinosen aiemmin tekemä aloite, jossa esitetään, että parturi- ja kampaamoliikkeet vapautetaan aukioloaikarajoituksista. Silloin on mahdollista esimerkiksi juhannusaattona saada vielä hiuksensa leikattua puolenpäivän jälkeenkin tai muina pyhinä tai päivinä, jolloin se hiustenleikkuu on tarpeen. Tämänkaltaista rajoitusta ja sääntelyä me emme tässä maassa enää tarvitse.

Keskustelu päättyi.

Päätökset

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6) Laki opintotukilain 4 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 94/2014 vp (Kalle Jokinen /kok)

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

¹ **Kalle Jokinen /kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyseessä on lakialoite, joka koskee opintotukilain 4 a §:n muuttamista. Kansaneläkelaitos on evännyt suomalaisen oppilaitoksen ulkomailla sijaitsevassa koulutusyksikössä opiskelevilta suomalaisopiskelijoilta opintotukioikeuden. Perusteena on käytetty 1.8.2014 voimaan tullutta opintotukilain muutosta. Opintotukilain 4 a §:n mukaan opintotukea myönnetään Suomessa järjestettyyn muuhun kuin julkisen valvonnan alaiseen koulutukseen, jos Kansaneläkelaitos on koulutuksen järjestäjän hakemuksesta myöntänyt koulutukseen opintotukioikeuden.

Opintotukilakiin perustuva nykyinen käytäntö on vahvassa ristiriidassa nuorisotakuussa olevan alle 25-vuotiaille annetun opiskelupaikkalupauksen kanssa. Opintotukioikeuden myöntämismenettelyn rajaamista vain Suomessa järjestettävään koulutukseen on perusteltu muun muassa koulutuksen järjestäjien, toimintaan soveltuvien säännösten ja määräysten ennustettavuuden vuoksi. Perustelut eivät ole kestäviä silloin, kun koulutuksen järjestäjän päätoimipaikka ja

hallinto on Suomessa sekä opiskelijat antavat näyttötutkintonsa Suomessa.

Opintotukilakia on mielestäni tarpeen muuttaa niin, että muun kuin julkisen valvonnan alaiseen, suomalaisen oppilaitoksen järjestämään, ulkomailla sijaitsevassa koulutusyksikössä annettavaan koulutukseen myönnetään opintotukea, kun opintojen näyttötutkinto annetaan Suomessa. Nuorisotakuusta seuraavien vastuiden vuoksi esitetty lakimuutos ei lisää opintotuen kokonaiskustannuksia. Kansaneläkelaitos myöntää opintotukioikeuden koulutuksen järjestäjän hakemuksesta.

² **Timo Heinonen /kok:** Arvoisa puhemies! On ilo antaa tuki myös edustaja Jokisen toiselle tämän illan lakialoitteelle, opintotukilain 4 a §:n muuttamisesta.

Tällaisia esimerkkejä meillä on useita, ja on hyvä, että me mahdollistamme myös kansainvälisen opiskelumahdollisuuden suomalaisille tämännäyttöyksissä tilanteissa, joissa nyt Kela on evännyt tuon opintotukioikeuden.

Arvoisa puhemies! En malta olla käyttämättä tässä mahdollisuutta hyväksi: Kun puhutaan opintotukilain muuttamisesta, niin meillä olisi kyllä Suomessa tervetullut isompikin uudistustyö opintotukeen. Sen pitäisi olla huomattavasti kannustavampi, kannustavampi opiskeluun ja valmistumiseen, mutta myös sellainen, että se mahdollistaisi paremmin elämisen eli antaisi mahdollisuuden täysipäiväiseen opiskeluun.

Yksi varsin kannatettava ja järkevä vaihtoehto olisi se, että luopuisimme kokonaan opintotuen vapaan tulon rajoista ja katsoisimme ainoastaan sitä, että jos opinnot etenevät suunnitellulla tavalla, niin silloin opiskelija on oikeutettu tuohon opintotukeen ja on toissijaista sitten se, jos hän vielä sen päälle tekee työtä eli haluaa hakea esimerkiksi työkokemusta opiskelun rinnalla. Miksi me siitä rankaisisimme? Nuoret opiskelijat ovat itse asiassa Suomessa tällä hetkellä ainoa ryhmä, jota rangaistaan ahkeruudesta ja työnteosta, ja minun mielestäni sekään ei kuulu tähän päivään.

³ **Kalle Jokinen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Suomalaisia nuoria kannustetaan kansainvälistymään, kouluttautumaan. Nuorisotakuun perusteella olemme luvanneet nuorille koulutuspaikkoja, ja sitten kun niitä on tarjolla suomalaisissa oppilaitoksissa ja on suomalainen oppilait-

tos, joka ei ole julkisen valvonnan alaisena mutta toimii Suomessa ja jolla on koulutusyksikkö ulkomailla, niin nyt tässä tapauksessa suomalaiset opiskelijat eivät ole oikeutettuja opintotukeen. Mielestäni tässä on hyvin vahva ristiriita meidän koulutuspoliittisiin ja nuorisopoliittisiin tavoitteisiin nähden. Ja kun kohtasin tämän ongelman ja selvitin tätä asiaa, että mitä mahdollisuuksia sitten olisi näillä oppilailla, jotka opiskelevat ulkomailla sijaitsevassa koulutusyksikössä ja palaavat sitten Suomeen antamaan näyttötutkinnon Suomen sääntöjen ja määräysten mukaan, saada opintotukia näihin opintoihinsa, niin sain sellaisen vastauksen, että mikäli tämä oppilaitos siirtää toimintansa ulkomaille kyseiseen maahan eli siirtäisi liiketoimintansa ja tämän koulutustoimintansa pois Suomesta, samalla siirtyisivät verotulot pois Suomesta. Eihän tämäkään voi olla tarkoitus, että kun suomalaiset opiskelijat voivat opiskella ulkomailla ammattiin, niin nämä verotulot sitten pitäisi viedä pois.

Kyllä tässä on jälleen yksi epäkohta, jota ei varmaan ole tarkkaan mietitty ja joka ei ole etukäteen tullut esille silloin, kun tuota opintotukilakia on viimeksi muutettu. Mutta sen vuoksihan me näitä lakialoitteita teemme, jotta nämä epä-

kohdat, joita ei ole ajoissa havaittu, muutetaan. Ja tässä tapauksessa suomalaisten opiskelijoiden kouluttautuminen turvataan ja annetaan se mahdollisuus opiskella ja saada myös opintotukea niin kuin se kuuluukin.

Keskustelu päättyi.

Päätökset

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Pekka Ravi:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina 28.11.2014 kello 13.

Täysistunto lopetettiin kello 22.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
